

**DABAS PARKA “OGRES IELEJA”
DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS**

Pasūtītājs: Dabas aizsardzības pārvalde

**Dabas parks atrodas
Madonas rajona Ērgļu novadā un
Ogres rajona Ogres un Ķeguma novados,
kā arī Mazozolu, Taurupes, Krapes, Madlienas,
Meņģeles un Lēdmanes pagastos**

Plāns izstrādāts laika posmam no 2008. gada līdz 2018. gadam

Izstrādātājs: SIA “Estonian, Latvian & Lithuanian Environment”

Projekta vadītāja: Lūcija Konošonoka

Rīga, 2008. gada jūnijs

Plāna izstrādē iesaistītie eksperti/ speciālisti:

1. Valdis Pilāts – zoologs;
2. Arkādijs Poppels – saldūdens biotopu, zivju un bezmugurkaulnieku eksperts;
3. Sandra Ikauniece – mežu un meža biotopu eksperte;
4. Andris Avotiņš – ornitologs;
5. Ieva Rove – botāniķe un pļavu biotopu eksperte;
6. Juris Smalinskis – tūrisma eksperts;
7. Pēteris Lakovskis – ainavu un teritoriālās plānošanas eksperts;
8. Maija Grase – hidroloģe;
9. Margita Deičmane – herpetoloģe;
10. Oskars Beikulis – kartogrāfs;
11. Lūcija Konošonoka – projekta vadītāja.

Plāna izstrādes uzraudzības grupa:

1. Gundega Freimane – Dabas aizsardzības pārvaldes Sugu un biotopu daļas vadītājas vietniece;
2. Ilmārs Atte, Valsts vides dienesta Lielrīgas reģionālās vides pārvaldes vecākais inspektors;
3. Viesturs Viļums, Valsts vides dienesta Madonas reģionālās vides pārvaldes vecākais inspektors;
4. Gaida Krasta, Lauku atbalsta dienesta Viduslatvijas reģionālās lauksaimniecības pārvaldes vecākā referente;
5. Ina Grīse, Valsts meža dienesta Rīgas – Ogres virsmežniecības Vides un meža aizsardzības daļas vadītāja;
6. Dace Iraids, Valsts meža dienesta Konsultāciju pakalpojumu centra Ogres nodaļas vadītāja;
7. Dace Rācene, Valsts meža dienesta Madonas virsmežniecības inženiere vides aizsardzības jautājumos;
8. Guna Baltiņa, Valsts akciju sabiedrības „Latvijas valsts meži” Vidusdaugavas mežsaimniecības vides speciāliste;
9. Ieva Jermacāne, Meņģeles pagasta padomes priekšsēdētāja;
10. Emma Cera, Ērgļu novada domes vides pārvaldības un teritorijas plānošanas speciāliste;
11. Rita Grāvīte, Madlienas pagasta padomes priekšsēdētāja;
12. Aivars Priževoits, Lēdmanes pagasta padomes priekšsēdētājs;
13. Jānis Švikstiņš, Mazozolu pagasta padomes Komunālās daļas vadītājs;
14. Laila Jēkabsons, Ķeguma novada domes Būvvaldes vadītāja;
15. Uldis Jankovičs, Taurupes, Meņģeles un Mazozolu pagastu lauku konsultants;
16. Ilmārs Kaņķelis, zemes īpašnieks Ērgļu novadā;
17. Gundars Patmalnieks, zemes īpašnieks Meņģeles pagastā;
18. Ivars Kampus, zemes īpašnieks Taurupes pagastā;
19. Oskars Liepiņš, zemes īpašnieks Lēdmanes pagastā;
20. Dainis Zommers, zemes īpašnieks Lēdmanes pagastā.
21. Aivars Bigačs, Ogres novada domes vides speciālists.

Kopsavilkums	6
1. Aizsargājamās teritorijas apraksts	10
1.1. VISPĀRĒJA INFORMĀCIJA PAR AIZSARGĀJAMO TERITORIJU	10
1.1.1. Aizsargājamās teritorijas atrašanās vieta un administratīvi teritoriālais sadalījums	10
1.1.2. Aizsargājamās teritorijas zemes izmantošanas veidu raksturojums un zemes īpašuma formu apraksts.....	12
1.1.3. Pašvaldību teritoriju plānojumos noteiktā pašreizējā teritorijas izmantošana un atļautā (plānotā) izmantošana	14
1.1.4. Esošais funkcionālais zonējums.....	16
1.1.5. Aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture	16
1.1.6. Kultūrvēsturiskais raksturojums	17
1.1.7. Valsts un pašvaldības institūciju funkcijas un atbildība aizsargājamā teritorijā	19
1.2. NORMATĪVO AKTU NORMAS, KAS ATTIECAS UZ KONKRĒTO AIZSARGĀJAMO TERITORIJU.....	20
Latvijas vides un dabas aizsardzības stratēģiskie dokumenti.....	20
Vides un dabas aizsardzības normatīvie akti	20
1.3. ĪSS AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS FIZISKI ĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS.....	29
1.3.1. Klimats	29
1.3.2. Ģeoloģija un ģeomorfoloģija.....	29
1.3.3. Hidroloģija	30
1.3.4. Augsne	35
1.4. AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS SOCIĀLĀS UN EKONOMISKĀS SITUĀCIJAS APRAKSTS	35
1.4.1. Iedzīvotāji, apdzīvotās vietas, nodarbinātība.....	35
1.4.3. Aizsargājamās teritorijas izmantošanas veidi	38
Lauksaimniecība.....	39
Mežsaimniecība	39
Tūrisms.....	42
Citi teritorijas izmantošanas veidi.....	42
2. Aizsargājamās teritorijas novērtējums.....	43
2.1. AIZSARGĀJAMĀ TERITORIJĀ KĀ VIENOTA DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA UN FAKTORI, KAS TO IETEKMĒ	43
2.2. AINAVISKAIS NOVĒRTĒJUMS	43
2.3. BIOTOPI, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN IETEKMĒJOŠIE FAKTORI.....	46
2.3.1. Saldūdens biotopi.....	46
2.3.2. Pļavu biotopi.....	50
2.3.3. Meža biotopi	53
2.3.4. Citi biotopi.....	59
2.3.4.1. Iežu atsegumu biotopi.....	59
2.3.4.2. Cilvēku veidoti biotopi.....	60
2.4. SUGAS, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN SUGAS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI.....	61
2.4.1. Flora.....	61
2.4.2. Fauna	63
2.5. CITAS VĒRTĪBAS AIZSARGĀJAMĀJĀ TERITORIJĀ UN TĀS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI.....	72
2.6. AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS VĒRTĪBU APKOPOJUMS UN PRETNOSTĀTĪJUMS.....	76
3. Informācija par aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanu.....	84

3.1. AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ILGTERMIŅA UN ĪSTERMIŅA MĒRĶI	84
3.2. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI	85
4. Priekšlikumi nepieciešamajiem grozījumiem pašvaldības teritorijas plānojumos	104
5. Priekšlikumi aizsargājamās teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam.....	106
5.1. PRIEKŠLIKUMS TERITORIJAS ZONĒJUMAM	106
5.2. PRIEKŠLIKUMI AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS INDIVIDUĀLO AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMU PROJEKTAM	108
6. Izmantotie informācijas avoti	115

1. pielikums

Informatīvās sanāksmes un uzraudzības grupu sanāksmju protokoli

2. pielikums

Dabas parka "Ogres ieleja" zemes lietošanas veidu karte

3. pielikums

Zemes īpašumu karte

4. pielikums

Dabas parkā „Ogres ieleja” apstiprināto un ierosināto mikroliegumu karte

5. pielikums

Dabas parka "Ogres ieleja" ūdens paraugu ņemšanas vietas Ogres upē un apsekojuma rezultātu apraksts

6. pielikums

Dabas parka „Ogres ieleja” mežaudžu vecuma karte

7. pielikums

Dabas parka "Ogres ieleja" īpaši aizsargājamo saldūdens biotopu karte

8. pielikums

Dabas parka „Ogres ieleja” bioloģiski vērtīgo zālāju karte

9. pielikums

Dabas parka "Ogres ieleja" īpaši aizsargājamo un bioloģiski nozīmīgo pļavu biotopu karte

10. pielikums

Dabas parka "Ogres ieleja" Eiropas nozīmes meža biotopu, iežu atsegumu un aizsargājamo ķērpju un piepju sugu karte

11. pielikums

Dabas parka "Ogres ieleja" nozīmīgo putnu sugu atradnes

12. pielikums

Dabas parka "Ogres ieleja" apsaimniekošanas pasākumu karte

13. pielikums

Dabas parka „Ogres ieleja” zonējuma karte

14. pielikums

Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam – Speciālās informatīvās zīmes paraugs un lietošanas kārtība

15. pielikums

Funkcionālo zonu shēmas

16. pielikums

Dabas parka „Ogres ieleja” individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekta populārā versija

17. pielikums

Līdz šim iesniegtie dabas aizsardzības plāna labojumi un komentāri

18. pielikums

Funkcionālo zonu laukumu koordinātes (CD)

19. pielikums

Pārskats par dabas aizsardzības plāna sabiedriskās apspriešanas procesu (t.sk. sabiedriskās apspriešanas sanāksmju protokoli)

20. pielikums

No pašvaldībām saņemtie atzinumi un saņemto komentāru apkopojums.

21. pielikums

Dabas parka „Ogres ieleja” īpaši aizsargājamo meža biotopu kartoshēma.

22. pielikums

Pēdējās uzraudzības grupas sanāksmes protokols.

KOPSAVILKUMS

Dabas parks „Ogres ieleja” atrodas Madonas un Ogres rajonu deviņu pašvaldību teritorijās. Valsts nozīmes dabas parka statuss teritorijai piešķirts 2004. gadā. Dabas parks „Ogres ieleja” iekļauts Eiropas nozīmes aizsargājamo teritoriju – Natura 2000 vietu sarakstā. Dabas parka kopējā platība ir 7515,7 ha.

Dabas parks „Ogres ieleja” izveidots, lai aizsargātu Ogres upes ielejas dabas un kultūrvēsturiskās vērtības, sabalansējot to ar atpūtas organizēšanu un saimniecisko darbību.

Ņemot vērā lielo īpaši aizsargājamo biotopu un sugu atradņu koncentrēšanos dabas parkā „Ogres ieleja”, to nozīmi Eiropas retu un izzūdošu sugu un biotopu aizsardzības kontekstā, dabas parks „Ogres ieleja” atzīstams par būtisku teritoriju bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā Latvijā.

Dabas parkā „Ogres ieleja” konstatēti vairāki Eiropas nozīmes aizsargājami biotopi: upju straujtecis (Eiropas biotopu klasifikatora kods 3260), sugām bagātas vilkakūlas pļavas smilšainās augsnēs (6230), molīnijas pļavas uz kaļķainām vai mālainām augsnēm (6410), parkveida pļavas (6530), sugām bagātas atmatu pļavas (6270), mēreni mitras pļavas (6510), pārmitri platlapju meži (91E0*), nogāžu un gravu meži (9180*), boreālie meži (9010*), melnalkšņu staignāji (9080*), purvaini meži (91D0*), jaukti ozolu, gobu, ošu meži upju palienēs (91F0), minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi (7160), avoti, kas veido avotķalkus (7220*), kaļķiežu atsegumi (8210) un smilšakmens atsegumi (8220).

Dabas parkā konstatētas vairākas Latvijā retas un aizsargājamas sugas un sekojošas Eiropā aizsargājamas sugas:

- viena augu suga
  - spilvainais ancītis (*Agrimonia pilosa*);
- septiņpadsmit putnu sugas:
  - Apodziņš (*Glaucidium passerinum*),
  - Baltais stārķis (*Ciconia ciconia*),
  - Baltmugurdzenis (*Dendrocopus leucotus*),
  - Brūnā čakste (*Lanius collurio*),
  - Grieze (*Crex crex*),
  - Mazais ērglis (*Aquila pomarina*),
  - Mazais mušķērājs (*Ficedula parva*),
  - Melnā dzilna (*Dryocopus martius*),
  - Melnais stārķis (*Ciconia nigra*),
  - Mežzirbe (*Bonasia bonasia*),
  - Niedru lija (*Circus aeruginosus*),
  - Pelēkā dzērve (*Grus grus*),
  - Pelēkā dzilna (*Picus canus*),
  - Rubenis (*Tetrao tetrix*),
  - Sila cīrulis (*Lullula arborea*),
  - Vidējais dzenis (*Dendrocopus medius*),
  - Zivjdenītis (*Alcedo atthis*);
- sešas zīdītāju sugas:
  - Eiropas platausis (*Barbastella barbastellus*),
  - Bebrs (*Castor fiber*),
  - Lūsis (*Lynx lynx*),
  - Vilks (*Canis lupus*),
  - Ūdrs (*Lutra lutra*),

- Meža cauna (*Martes martes*);
- četras abinieku sugas:
  - Parastā varde (*Rana temporaria*),
  - Purva varde (*Rana arvalis*),
  - Dīķa varde (*Rana lessonae*),
  - Zaļā varde (*Rana esculenta*);
- viena rāpuļu suga
  - Sila ķirzaka (*Lacerta agilis*);
- divas zivju sugas:
  - Akmeņgrauzis (*Cobitis taenia*),
  - Platgalve (*Cottus gobio*)
- viena apaļmutnieku suga
  - Strauta nēģis (*Lampetra planeri*);
- divas bezmugurkaulnieku sugas:
  - Zaļā upjuspāre (*Ophiogomphus cecilia*),
  - Biezā perlamutrene (*Unio crassus*).

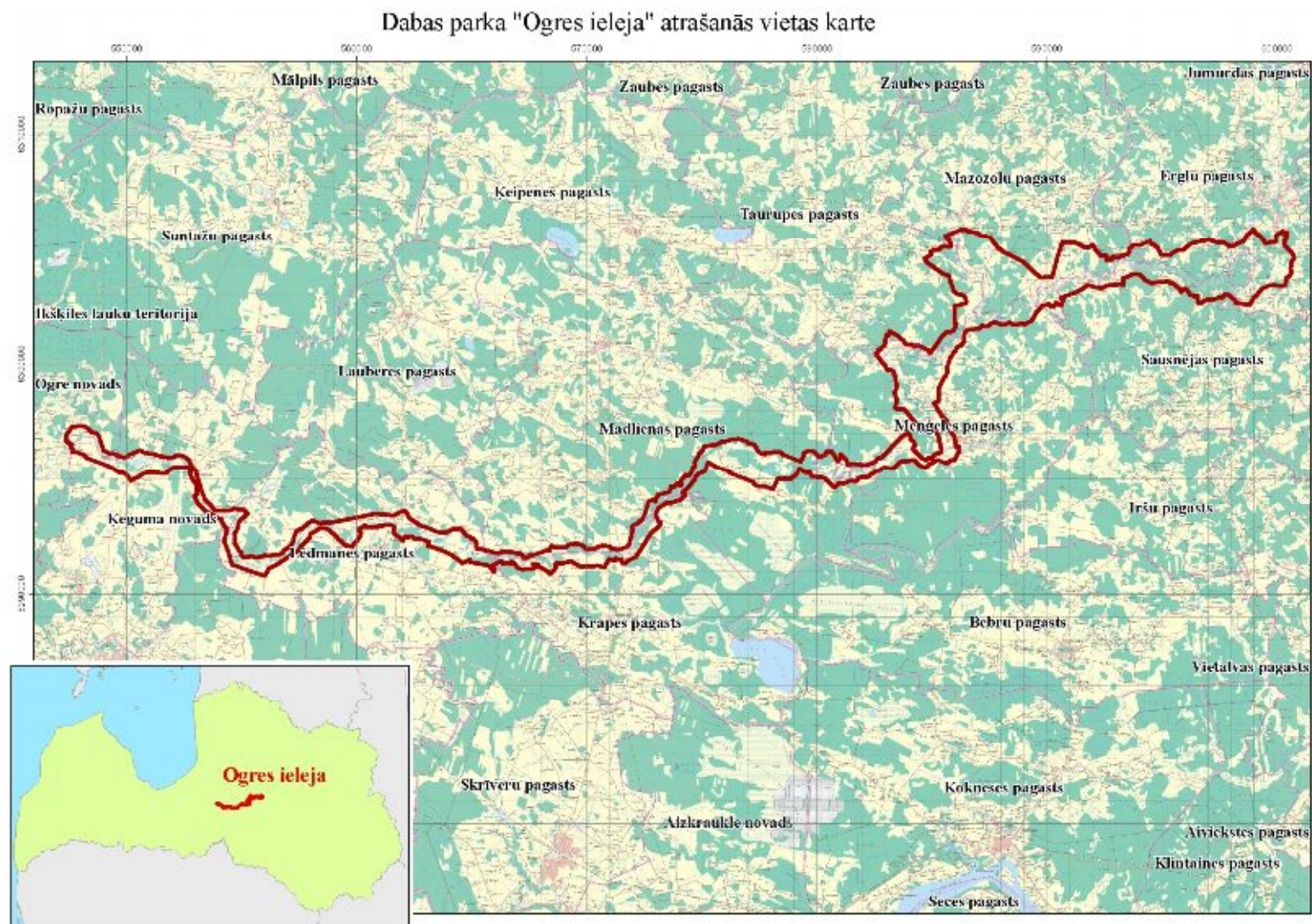
2007. un 2008. gadā dabas parkam „Ogres ieleja” izstrādāts dabas aizsardzības plāns, lai saglabātu tā dabas vērtības un saskaņotu dabas aizsardzības, zemes īpašnieku un apsaimniekotāju intereses.

Dabas aizsardzības plāns izstrādāts atbilstoši 09.10.2007. Ministru kabineta noteikumiem Nr. 686 “Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību”. Uzsākot dabas aizsardzības plāna izstrādi, 2007. gada 24. maijā Menģeles pagasta Tautas namā un Lēdmanes pagasta kultūras namā tika organizētas informatīvās sanāksmes (skat. 1. pielikumu). Pēc tām tika izveidota dabas aizsardzības plāna izstrādes uzraudzības grupa, kuras sanāksmes notika 2007. gada 18. septembrī, 27. novembrī un 18. martā (skat. sanāksmju protokolus 1. pielikumā). Dabas aizsardzības plāna sabiedriskā apspriešana notika no 2008. gada 8. aprīļa līdz 23. aprīlim. Sabiedriskās apspriešanas sanāksmes notika 2008. gada 18. aprīlī Ērgļu novadā un Madlienas pagastā. Sabiedriskās apspriešanas pārskats iekļauts dabas plāna 19. pielikumā. Pēc sabiedriskās apspriešanas tika iestrādāti labojumi un 2008. gada maijā dabas aizsardzības plāna projekts tika izsūtīts atzinumu saņemšanai no pašvaldībām. Tika saņemti 6 rakstiski pašvaldību atzinumi un saņemtie komentāri apkopoti 20. pielikumā. Pēdējā uzraudzības grupas sanāksme notika 2008. gada 26. jūnijā (skat. 22. pielikumu).

Izstrādājot dabas parka „Ogres ieleja” dabas aizsardzības plānu, tika noteikti dabas parka apsaimniekošanas ilgtermiņa un īstermiņa mērķi:

1. Ilgtermiņa apsaimniekošanas mērķi:

- I Saskaņotas dabas aizsardzības, pašvaldību un zemes īpašnieku intereses un nodrošināta vienota dabas kompleksa (upes ielejas) aizsardzība, nepieļaujot teritorijas fragmentāciju;
- II Saglabāts teritorijai raksturīgais reljefs, ainava un ekoloģiskie procesi, nodrošinot bioloģiski vērtīgāko platību un dzīvotņu saglabāšanu un uzturēšanu Ogres upes ielejā, izmantojot kompleksu apsaimniekošanu;
- III Dabas parks “Ogres ieleja” teritorijā ir attīstīta tūrisma infrastruktūra, kura ir bāzēta uz ilgtspējīgu un saudzīgu vietējo dabas, kultūras, vēstures un cilvēkresursu izmantošanu, veicinot teritorijas apmeklētāju aktīvu darbošanos un izglītošanu ar vidi un dabas aizsardzību saistītos jautājumos.

Īstermiņa mērķi

A. Administratīvie un organizatoriskie

A.1. Kartogrāfiskajā materiālā precizētas dabas parka „Ogres ieleja” robežas (digitālā veidā) un dabas parka robežas pēc plāna izstrādes iestrādātas pašvaldības teritoriju plānojumos. Noteikta precīza Ogres upes aizsargjosla dabas parka robežās.

A.2. Izstrādi un pieņemti dabas parka individuālie teritorijas izmantošanas un aizsardzības noteikumi.

A.3. Izveidota dabas parka administrācija vai cita organizācija, kura veiktu vai organizētu teritorijas apsaimniekošanu.

B. Dabas aizsardzības vērtību aizsardzība un apsaimniekošana

B.1. Saglabāti īpaši aizsargājami meža biotopi 713,1 ha (boreālie meži 10,2 ha, melnalkšņu staigņāji 5,5 ha, nogāžu un gravu meži 353,5 ha, purvaini meži 3 ha, pārmitri platlapju meži un jaukti ozolu gobu ošu meži upju palienēs 287 ha) platībā un saglabāti un uzturēti īpaši aizsargājamo pļavu biotopi 71,7 ha platībā.

B.2. Nodrošināta īpaši aizsargājamo saldūdens biotopu kvalitātes nepasliktināšanās, realizējot pasākumus biogēnu ieplūdes novēršanai upē.

B.3. Saglabātas īpaši aizsargājamo zīdītājdzīvnieku sugu, pirmkārt, sikspārņu un ūdra vitālas populācijas un samazināta ietekme uz teritorijas ornitofaunu.

B.4. Saglabātas teritorijas ainaviskās vērtības un upes ielejas ekosistēma, tās buferzonas izmantošanas veidu dabiskā struktūra.

B.5. Nodrošināta sabalansēta dabas aizsardzības un teritorijas attīstības tendencēm atbilstoša zemes izmantošana, uzturētas bioloģiski vērtīgās pļavas un saglabātas atklātas kultivētas ganības un zālāji.

C. Informatīvie, izglītojošie

C.1. Sagatavota un publicēta kvalitatīva un izglītojoša informācija par dabas parku (informatīvie materiāli, kartes) un dabā izvietota informācija (informatīvās zīmes un stendi) par dabas parku.

D. Rekreācija un tūrisms

D.1. Pilnveidota tūrisma infrastruktūra (informācijas centri, atpūtas vietas, velomaršruti, ūdens tūristu apmetnes) un tiek uzturēti un pilnveidoti esošie velomaršruti un dabas takas.

E. Monitorings

E.1. Novērtēti dabas aizsardzības plānā paredzēto apsaimniekošanas pasākumu rezultāti un ir veikts sugu un biotopu monitorings.

Lai realizētu minētos mērķus, dabas parkam „Ogres ieleja” tika izstrādāti mērķiem pakārtoti apsaimniekošanas pasākumi (skat. 3. nodaļu). Katram apsaimniekošanas pasākumam definēti termiņi, prioritāte, aptuvenās izmaksas un potenciālais izpildītājs.

1. AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS APRAKSTS

1.1. Vispārēja informācija par aizsargājamo teritoriju

1.1.1. Aizsargājamās teritorijas atrašanās vieta un administratīvi teritoriālais sadalījums

Īpaši aizsargājamā dabas teritorija dabas parks "Ogres ieleja" atrodas Latvijas centrālajā daļā (sk. 1.1. attēlu). Teritorijas centroīda koordinātes dotas 1.1. tabulā. Dabas parku veido Ogres upes ieleja un tai pieguļošās teritorijas. Tā ietilpst Vidzemes augstienes Augšogres pazeminājuma un Viduslatvijas zemienes Madlienas nolaidenuma dabas apvidos (V.Zelčs, 1999). Administratīvi dabas parks ietilpst Madonas un Ogres rajonu deviņu pašvaldību teritorijās (sk. 1.1. attēlu). Dabas parka teritorijas sadalījums pa pašvaldībām dots 1.2. tabulā un 1.1. attēlā.

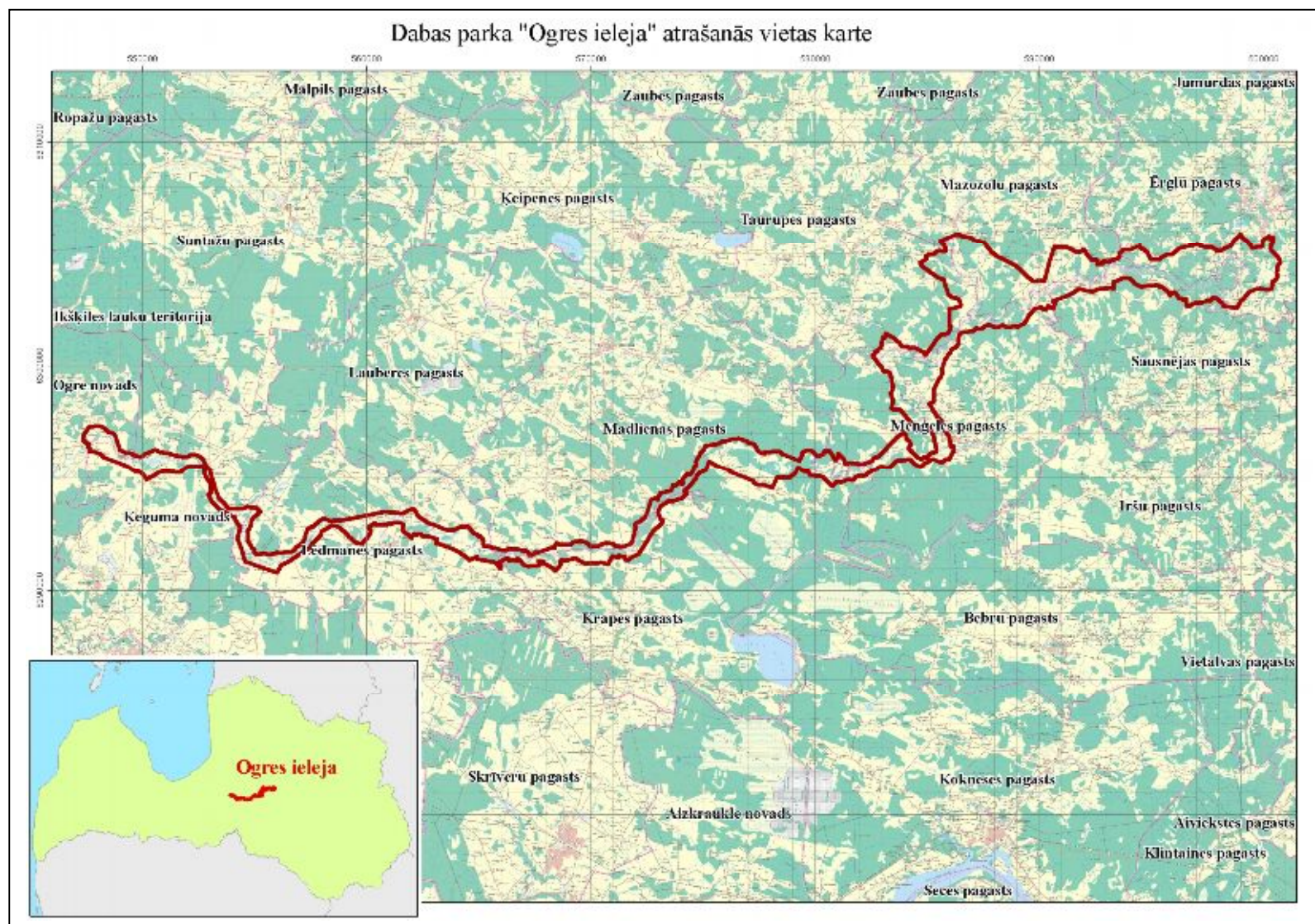
1.1. tabula. Dabas parka "Ogres ieleja" centroīda koordinātes

Garums	25°	19'	43"
Platums	56°	47'	72"
*LKS X	580855		
*LKS Y	6295393		

Latvijas koordinātu sistēma (LKS) – 92.

1.2. tabula. Dabas parka „Ogres ieleja” teritorijas sadalījums pašvaldību teritorijās

Rajons	Pagasts vai novads	Platība (ha) dabas parkā	Platība no kopējās dabas parka teritorijas (%)
Madonas	Ērgļu novads	1562,3	20,8
Ogres	Mazozolu pagasts	1254,4	16,7
Ogres	Taurupes pagasts	568,6	7,6
Ogres	Meņģeles pagasts	1326,1	17,6
Ogres	Madlienas pagasts	1002,3	13,4
Ogres	Krapes pagasts	366,5	4,8
Ogres	Lēdmanes pagasts	872,6	11,6
Ogres	Ķeguma novads	462,5	6,1
Ogres	Ogres novads	100,3	1,4
	Dabas parka kopējā platība	7515,7 ha	

1.1. attēls Dabas parka „Ogres ieleja” atrašanās vieta

1.1.2. Aizsargājamās teritorijas zemes izmantošanas veidu raksturojums un zemes īpašuma formu apraksts

Dabas parka „Ogres ieleja” zemes izmantošanas veidu karte sagatavota mērogā 1:10 000, par pamatni izmantojot Valsts zemes dienesta sagatavoto vienkāršoto topogrāfisko karti. Zemes izmantošanas veidu karte dota 2. pielikumā.

Dabas parka teritorijas lielāko daļu ~51% (3155 ha) aizņem mežu zemes (meži, jaunaudzes, izcirtumi). Lielākā daļa meža teritoriju atrodas Ogres upes augštecē. Teritorijā nav lielu vienlaidus mežu masīvu. Ogres upes lejtecē mežu zemes izvietotas galvenokārt tieši gar upi.

Gandrīz 10% (aptuveni 750 ha) dabas parka teritorijas aizņem zemes zem ūdeņiem. Lielāko daļu no dabas parkā ietilpstošām zemēm zem ūdeņiem aizņem Ogres upe. Lielākā ūdenstilpe dabas parka teritorijā ir 4 ha lielais dīķis bijušā karjera vietā pie Ziemeļu mājām, Ķeguma novada teritorijā. Pārējās ūdenstilpes dabas parka teritorijā ir salīdzinoši nelieli piemājas dīķi.

Aptuveni 18,7 ha no dabas parka teritorijas aizņem zeme zem ēkām un būvēm. Lielāka apbūves teritoriju koncentrācija ir Ogres upes lejtecē aiz Meņģeles, kur dabas parkā ietilpst daļa no Meņģeles, Lēdmanes un Glāzšķūna ciemu teritorijām.

Aptuveni 60 ha no dabas parka teritorijas aizņem dažādu kategoriju ceļi. Pārējo dabas parka teritoriju aizņem lauksaimniecībā izmantojamās zemes. Lielāks lauksaimniecībā izmantojamo zemju blīvums ir Ogres upes lejtecē, kur tās, galvenokārt, veido tīrumi, ganības un pļavas. Savukārt, dabas parka teritorijas ap Ogres upes augšteci, ir lauksaimniecībā izmantojamās zemes un tās, pārsvarā, tiek izmantotas kā ganības vai daudzgadīgie zālāji.

Zemes īpašumu un īpašuma formu raksturojums

Informācija par dabas parkā „Ogres ieleja” ietilpstošajiem zemes īpašumiem tiek iegūta izmantojot Valsts zemes dienesta sagatavoto digitālo kadastra karti (pēdējā aktualizācija uz 2007. gada 1. janvāri). Dabas parkā ietilpst 1044 zemes īpašumi. Dabas parka „Ogres ieleja” zemes īpašumu veidu karte ir pievienota 3. pielikumā. 1.3. tabulā sniegts zemes īpašumu veidu sadalījums procentos.

1.3. tabula. Zemes īpašumu veidu sadalījums dabas parkā „Ogres ieleja” ietilpstošajās pašvaldībās

Pašvaldība	Īpašnieks	Platība (ha) dabas parkā	Platība (%)
Ogres novads	Juridiskas privātpersonas	-	-
	Fiziskas privātpersonas	92,5	92,2
	Pašvaldības	-	-
	Valsts	7,8	7,8
	Nav zināms	-	-
Ķeguma novads ¹	Juridiskas privātpersonas	-	-
	Fiziskas privātpersonas	-	-
	Pašvaldības	-	-
	Valsts	-	-
	Nav zināms	462,5	100

Pašvaldība	Īpašnieks	Platība (ha) dabas parkā	Platība (%)
Lēdmanes pagasts	Juridiskas privātpersonas	78,5	9,0
	Fiziskas privātpersonas	698,3	80,0
	Pašvaldības	19,3	2,2
	Valsts	76,7	8,8
	Nav zināms	-	-
Krapes pagasts	Juridiskas privātpersonas	-	-
	Fiziskas privātpersonas	329,1	89,8
	Pašvaldības	0,8	0,2
	Valsts	36,6	10,0
	Nav zināms		
Madlienas pagasts	Juridiskas privātpersonas	74	7,4
	Fiziskas privātpersonas	795,6	79,4
	Pašvaldības	50,2	5,0
	Valsts	82,5	8,2
	Nav zināms	-	-
Meņģeļes pagasts	Juridiskas privātpersonas	207,9	15,7
	Fiziskas privātpersonas	979,5	73,9
	Pašvaldības	0,1	0,0
	Valsts	10,5	0,8
	Nav zināms	128,1	9,7
Taurupes pagasts	Juridiskas privātpersonas	14,9	2,6
	Fiziskas privātpersonas	474	83,4
	Pašvaldības	1	0,2
	Valsts	13,2	2,3
	Nav zināms	65,5	11,5
Mazozolu pagasts	Juridiskas privātpersonas	187	14,9
	Fiziskas privātpersonas	1039,7	82,9
	Pašvaldības	5,3	0,4
	Valsts	20,2	1,6
	Nav zināms	2,2	0,2
Ērgļu novads	Juridiskas privātpersonas	167,1	10,7
	Fiziskas privātpersonas	1346,4	86,2
	Pašvaldības	20,8	1,3
	Valsts	28	1,8
	Nav zināms	-	-
KOPĀ	Juridiskas privātpersonas	729,4	9,7
	Fiziskas privātpersonas	5755,1	76,6
	Pašvaldības	97,5	1,3
	Valsts	275,5	3,7
	Nav zināms	658,3	8,8

¹ Pašvaldība ziņas nav sniegusi

Esošo zemes īpašumu skaits dabas parka teritorijā mainīsies, jo nepieciešams veikt dabas parka robežas precizēšanu. Daļai no parka teritorijā ietilpstošajiem īpašumiem, kas atrodas uz šobrīd noteiktās dabas parka robežas, „Ogres ielejas” teritorijā ietilpst tikai no 0,5 m² līdz ~1000 m² (jeb <1% no īpašuma kopējās platības) (skat. 1.4. tabulu). Šāda situācija

izveidojusies, precizējot kadastra informāciju (veicot uzmērīšanu), kā rezultātā sākotnēji pa zemes gabalu robežu projektētā dabas parka robeža vairs neatbilst esošajai situācijai. Par robežu precizēšanas kartogrāfisko pamatni jāizmanto kadastra karte, kur dabas parka robeža piesaistāma zemes gabalu robežai, neiekļaujot dabas parka teritorijā šādas nelielas īpašumu platības, ja vien nav cita dabiska robežlīnija, piemēram, grāvis, meža stiga, elektrolīnijas trase, pa kuru sākotnēji zīmēta dabas parka robeža. Robežu precizēšana veicama tikai pa uzmērītām vai ierādītām zemes gabalu robežām, vai arī pa dabā eksistējošām robežām.

1.4. tabula. Dabas parkā ietilpstošo zemes īpašumu aizņemtās platības (%) un vidējā platības (ha)

Īpašuma platība dabas parka teritorijā (% no īpašuma kopplatības)	Zemes īpašumu skaits	Vidējā teritorijas platība dabas parkā (ha)
<1%	87	0,03
1 – 5%	49	0,53
>5%	908	8,24

1.1.3. Pašvaldību teritoriju plānojumos noteiktā pašreizējā teritorijas izmantošana un atļautā (plānotā) izmantošana

Pēc pieejamās informācijas Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas (RAPLM) mājas lapā (www.rapl.m.gov.lv) teritorijas plānojumi (TP) ir apstiprināti lielākajai daļai dabas parkā esošajām Ogres rajona pašvaldībām:

- Ogres novada TP ir stājies spēkā 11.07.2006.;
- Ķeguma novada (ietverot bijušo Rembates pagastu) TP ir stājies spēkā 22.02.2006. (patlaban tiek izstrādāti grozījumi);
- Lēdmanes pagasta TP ir stājies spēkā 30.12.2005.;
- Mazozolu pagasta TP ir stājies spēkā 19.12.2006.;
- Madlienas pagasta TP ir stājies spēkā 18.07.2006.;
- Krapes pagasta TP ir stājies spēkā 07.12.2006.
- Meņģeles pagasta TP ir apstiprināts pašvaldībā 25.09.2007., un iesniegts RAPLM atzinuma saņemšanai.
- Taurupes pagasta TP ir stājies spēkā 03.05.2006.

Madonas rajona dabas parkā esošajai pašvaldībai TP ir apstiprināts, taču tas vēl sastāv no divām daļām:

- Ērgļu novada Ērgļu pagasta TP ir stājies spēkā 12.09.2007.
- Ērgļu novada Sausnējas pagasta TP ir stājies spēkā 19.06.2007.

Teritorijas plānojumi izstrādāti ar perspektīvu uz 10 – 12 gadiem. Visi spēkā esošie teritorijas plānojumi ir sagatavoti laika posmā pēc dabas parka izveides, tāpēc dabas parka teritorijas robeža ir ņemta vērā visos teritorijas plānojumos.

Ņemot vērā Latvijas sociālekonomiskās attīstības tendences un dabas parka „Ogres ieleja” teritorijas izteikti lineāro raksturu, dabas parka teritoriju pēc attīstības tendencēm var nosacīti iedalīt divās daļās. Lēdmanes pagasts, Ķeguma un Ogres novadi ietilpst vai atrodas tuvu Rīgas aglomerācijai, tāpēc tajos vērojamas atšķirīgas attīstības tendences no pārējās teritorijas. Šajās pašvaldībās ir novērojams salīdzinoši augsts pieprasījums pēc teritorijām mazstāvu dzīvojamai apbūvei, tāpēc daudzviet tās tiek rezervētas ar mērķi izveidot apbūvi pastāvīgai dzīvošanai. Savukārt, pārējā dabas parka teritorijā, pieprasījums pēc dzīvojamās

apbūves zemēm nav tik liels. Atsevišķās vietās (Krapes, Madlienas u.c. pašvaldībās) ir interese attīstīt sezonālo dzīvojamo apbūvi, kā arī tūrisma un rekreācijas teritorijas.

Lielākās izmaiņas saistībā ar plānoto izmantošanu paredzētas Lēdmanes un Madlienas pagastos, kā arī Ķeguma un Ogres novados. Šajos plānojumos dabas parkā plānotas ciemu teritorijas ar mazstāvu un savrupmāju apbūvēm, tūrisma un rekreācijas teritorijas. Ogres upes aizsargjosla esošo un perspektīvo ciemu (Meņģele, Lēdmane, Glāzšķūnis u.c.) teritorijās samazināta līdz minimālajai – 10 m. Aizsargjosla teritorijas plānojumos ir noteikta no Ogres upes ūdens līmeņa atzīmes, par pamatu izmantojot VZD sagatavotās vienkāršotās topogrāfiskās kartes pamatnē noteikto upes slāni, lai gan, saskaņā ar Aizsargjoslu likuma 7. pantu, virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas platumu nosaka, ņemot vērā gada vidējo ūdens līmeni, bet, ja ir skaidri izteikts stāvs pamatkrasts, tad no tā augšējās krants. Ogres upei praktiski visā dabas parka teritorijā ir izteikts stāvs pamatkrasts, tāpēc aizsargjosla būtu jānosaka no pamatkrasta augšējās krants.

Ērgļu, Mazozolu, Taurupes, Meņģeles un Krapes pašvaldību teritoriju plānojumos plānotā un atļautā izmantošana, salīdzinot ar pašreizējo izmantošanu, mainās tikai atsevišķās vietās, kur, galvenokārt, jau esošo apbūvju teritorijās paredzēts tās paplašināt, izbūvējot viensētas, vai atsevišķus zemes gabalus attīstīt kā tūrisma un rekreācijas teritorijas.

Vairākās pašvaldībās pagasta teritorijas plānojumā pie Ogres upes paredzētas tūrisma un rekreācijas teritorijas, kurās, saskaņā ar apbūves noteikumiem, pieļaujama gan viesnīcu, gan privātmāju būvniecība, kā arī labiekārtotu tūrisma un atpūtas vietu būvniecība.

Pēc teritoriālās reformas pabeigšanas dabas parka teritorijā mainīsies pašvaldību robežas. Ērgļu un Sausnējas pagasts jau patlaban ir apvienojušies Ērgļu novadā. Taurupes, Mazozolu, Meņģeles, Madlienas un Krapes pagasti tiks iekļauti Ogres novadā, savukārt Lēdmanes pagasts Lielvārdes novadā. Ķeguma novads saglabās savas līdzšinējās robežas dabas parka teritorijā.

Visu pašvaldību teritorijas plānojumu apbūves noteikumos ir atsauce uz "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 415, 22.07.2003., grozījumi 26.10.2004. un 08.11.2005.). Plānojumos ir norādīts, ka pašreizējie dabas parka nosacījumi neļauj dalīt zemes gabalus mazākās vienībās par 10 ha, taču atzīmēts, ka, pēc dabas parka individuālo izmantošanas un aizsardzības noteikumu pieņemšanas, šo nosacījumu var mainīt. Dabas aizsardzības plāna izstrādes procesā vairākas pašvaldības izteikušas vēlmi šo punktu mainīt.

Saskaņā ar pašreizējo likumdošanu (MK noteikumu nr. 883. "Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi" 54. panta 2. apakšpunktu) virszemes ūdensobjektu aizsargjoslās zemes gabalu dalīšanai, apvienošanai vai jaunai apbūvei nepieciešama detālplānojuma izstrāde. Tāpat detālplānojuma izstrāde nepieciešama visās transformējamās lauksaimniecības zemēs (MK noteikumu 619. "Kārtība, kādā lauksaimniecībā izmantojamo zemi transformē par lauksaimniecībā neizmantojamu zemi un izsniedz zemes transformācijas atļaujas" 6. un 7. punkts). Līdz šim detālplānojumu izstrāde daudzviet uzsākta un pabeigta Lēdmanes pagastā un Ķeguma novadā. Atsevišķos gadījumos augstāk minētā detālplānojumu izstrādes nepieciešamība veido pretrunīgas situācijas, tāpēc dabas aizsardzības plānā sniegti priekšlikumi šādu situāciju novēršanai (skatīt 4. un 5. nodaļu).

Kopumā visos teritorijas plānojumos ņemts vērā dabas parka novietojums un aprakstīti likumdošanā noteiktie ierobežojumi dabas parka "Ogres ieleja" teritorijā. Lielākajai daļai pašvaldību teritoriju plānojumiem izstrādes gaitā tika veikts stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums. Potenciāli lielāko ietekmi no pašvaldību teritorijas plānojumos paredzētajām

darbībām uz dabas parka teritoriju varētu atstāt tūrisma un rekreācijas attīstībai paredzēto teritoriju attīstība.

1.1.4. Esošais funkcionālais zonējums

Teritorijai nav apstiprināta funkcionālā zonējuma. 2004. gadā sabiedriskā organizācija – (turpmāk S.O.) „Ceļteka” izstrādāja priekšlikumus dabas parka „Ogres ieleja” zonējumam, taču tie tika noraidīti. Priekšlikums ietvēra sekojošas zonas: dabas lieguma, dabas parka un ainavu aizsardzības zonas.

1.1.5. Aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture

Vēsturiski, vairākus gadsimtus, Ogres upes ieleju apdzīvojuši zemnieki, uz ko norāda senās apmetņu vietas, vecie pilskalni un viduslaiku kapsētas. Par intensīvu lauksaimniecību pagājušā gadsimta 30-tajos gados liecina viensētas, kurās ēkas būvētas no lielajiem laukakmeņiem. Lielās saimniecības ēkas un laidari vēsta par attīstītu laukkopību un lopkopību. Kopš tiem laikiem dabas parkā, māju vietās un lauku vidū, ir saglabājušies atsevišķi augoši veci platlapu koki, kā arī senas alejas un koku rindas.

Intensīvas saimniekošanas rezultātā, 20. gadsimta otrajā pusē, vismazāk tika skarti grūti izstrādājami meži upju nogāzēs, palienēs un gravās. Par to šodien liecina lielais īpaši aizsargājamo biotopu un īpaši aizsargājamo sugu atradņu skaits Ogres upei un tās pietiekām raksturīgajos stāvkrastos un stāvajās nogāzēs. Pēc Latvijas neatkarības atgūšanas pamazām saruka intensīvā saimniekošana laukos (S.O. "Ceļteka", 2004.). Šajā laika posmā sākās arī intensīva mežizstrāde. Teritorijas apdzīvotība pakāpeniski samazinājās, pieaugot pamesto viensētu skaitam. Šī faktora rezultātā daudzviet lauksaimniecības zemes aizauga.

Vēsturiski Ogres upe tika izmantota kokmateriālu pludināšanai un ūdens tūrismam. Meņģeles pagasta „Patmalniekos” Ogres upē ir izveidota airēšanas slaloma trase.

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 175 "Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem" (17.04.2001.) dabas parkā „Ogres ieleja” noteikti trīs dabas pieminekļi – „Līčupes atsegums”, „Brāžu krāces un Akmeņupītes ūdenskritums” un „Kalnrēžu dolomītsmilšakmens atsegums”. 1977. gadā izveidots dabas liegums "Vērenes gobu un vīksnu audze". Šī teritorija veidota reti sastopamo gobu un vīksnu audžu un Ogres upes vecupju aizsardzībai un saglabāšanai (www.dap.gov.lv). Teritorijai 1999. gadā tika izstrādāts dabas aizsardzības plāns. Saskaņā ar šo plānu Madlienas pagasta padome sadarbībā ar Dabas aizsardzības pārvaldi ir realizējusi vairākus apsaimniekošanas pasākumus dabas liegumā "Vērenes gobu un vīksnu audze". Nozīmīgākais no tiem bija regulāra pļavu pļaušana.

1980.-jos gados Līčupē notika apjomīga ekoloģiska avārija, kura radās traktoram neveiksmīgi šķērsojot braslu, kā rezultātā Līčupē izplūda vairākas tonnas amonjaka. Piesārņojums sasniedza arī Ogres upi un izplatījās tajā. Bojā gāja ļoti daudz zivju. Piesārņojuma nodarītie zaudējumi bija nopietni Ogres upes ekosistēmai un, pēc iedzīvotāju komentāriem, izjūtami vēl mūsdienās.

Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas 90.-to gadu otrajā pusē, veidojot jauno Latvijas enerģētikas politiku, tika dota iespēja mazo hidroelektrostaciju (mazo HES) būvniecībai. Ogres upe ir ļoti piemērota (ievērojams kritums, izteikta upes ieleja utt.) mazo HES

izvietošanai un arī savulaik uz tās bijušas izvietotas vairākas hidroelektrostacijas, tāpēc aktīvākajā hidroelektrostaciju būvēšanas periodā 1998. gadā tika apskatīta iespēja kopumā izveidot 14 HES (SIA „Nāra”, 1998). HES bija paredzēts būvēt gan to vēsturiskajās, gan jaunās vietās. Plānotās HES izbūves satrauca gan vietējos iedzīvotājus, gan dabas vērtību sargātājus, izraisīja plašus protestus, tāpēc tika pastiprināti apsektas dabas un kultūrvēsturiskās vērtības. Patlaban uz Ogres upes darbojas trīs HES, no kurām viena atrodas dabas parka teritorijā (Vecogres HES), bet divas ārpus dabas parka upes augštecē.

Saskaņā ar 2001. gada 8. maija Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumu Nr. 189 "Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā" 26. punktu, dabas parkā „Ogres ieleja”, pēc īpaši aizsargājamo meža iecirkņu inventarizācijas, ar pagastu pašvaldību lēmumu, ir izveidoti 2 vietējās nozīmes dabas parki – Ērgļu novadā – dabas parks „Vecpriekšēni” un muižas parks „Vērene” Madlienas pagastā.

2001. gadā pēc Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM) pasūtījuma tika veikta īpaši aizsargājamo biotopu un īpaši aizsargājamo sugu atradņu inventarizācija. Dabas vērtību izpēti veica Latvijas dabas fonds. Darba gaitā tika kartētas un aprakstītas Latvijas īpaši aizsargājamo biotopu un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu atradnes. To aizsardzībai tika ierosināts izveidot 62 mikroliegumus: 18 meža biotopiem, 4 pļavu biotopiem un 25 tekošu saldūdeņu biotopiem, 9 īpaši aizsargājamo augu sugu atradnēm, 1 avoksnājam, kā arī 5 mikroliegumi ierosināti biotopu kompleksiem. Pēc pieejamās informācijas, dabas parkā izveidoti 19 mikroliegumi.

Dabas parkā „Ogres ieleja” ierosināto un izveidoto mikroliegumu karte ir pievienota 4. pielikumā.

Mikroliegumu izveide nodrošināja teritorijas dabas vērtību aizsardzību un novērsa to potenciālo apdraudējumu no dažādām saimnieciskajām darbībām (t.sk. HES izbūves). 2002. gada 15. janvārī tika apstiprināti Ministru kabineta noteikumi Nr. 27 "Noteikumi par upēm (upju posmiem), uz kurām zivju resursu aizsardzības nolūkā aizliegts būvēt un atjaunot hidroelektrostaciju aizsprostus un veidot jebkādus mehāniskus šķēršļus", kuros tika iekļauta arī Ogres upe.

Taču izveidotie mikroliegumi nenodrošināja Ogres upes ielejas kā vienotas ekosistēmas sastāvdaļas aizsardzību, tāpēc, apkopojot dabas, kultūrvēstures un ainaviskās vērtības, tika nolemts izveidot dabas parku "Ogres ieleja". Dabas parks "Ogres ieleja" izveidots ar 2004. gada 8. aprīļa Ministru kabineta noteikumiem Nr. 267 "Grozījumi Ministru kabineta 1999. gada 9. marta noteikumos Nr. 83 "Noteikumu par dabas parkiem"". Dabas parkā „Ogres ieleja” tiek aizsargātas Ogres upes ielejas dabas un kultūrvēsturiskās vērtības, sabalansējot to ar atpūtas organizēšanu un saimniecisko darbību. 2004. gadā S.O. "Ceļteka" sagatavoja dabas parka "Ogres ieleja" individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektu, taču šie noteikumi Vides ministrijā netika apstiprināti un tika pieņemts lēmums vispirms īpaši aizsargājamai dabas teritorijai izstrādāt dabas aizsardzības plānu.

Pamatā makšķernieki un dabas draugi no Ogres upes apkārtnes ir apvienojušies biedrībā „Mēs zivīm”, un pēdējos trīs gadus sadarbībā ar pašvaldībām tiek veikta zivju mazuļu ielaišana upē. Biedrība plāno organizēt Ogres upē licencēto makšķerēšanu un Ogres upes apsaimniekošanu.

1.1.6. Kultūrvēsturiskais raksturojums

Vairāki pilskalni blakus Ogres ielejai liecina, ka teritorija jau izsenis ir bijusi apdzīvota, tāpēc mūsdienās Ogres ielejā saglabājušies daudzi kultūras pieminekļi un kultūrvēsturiski objekti. Salīdzinot mūsdienu un 30.-to gadu topogrāfiskās kartes, redzams, ka savulaik viensētu

izvietojums dabas parka teritorijā ir bijis daudz blīvāks. Atsevišķās vietās, kur konstatēta augsta kultūrvēsturisko objektu koncentrācija un saglabāts tradicionālais apdzīvojums un saimniekošana, vērojamas kultūrainavas.

Saskaņā ar Kultūras ministrijas 1998. gada 29. oktobra rīkojumu Nr. 128 "Par valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstu" dabas parka teritorijā sastopamie kultūras pieminekļi doti 1.5. tabulā.

1.5. tabula. Valsts aizsargājамie kultūras pieminekļi dabas parka teritorijā

Objekta nosaukums	Pašvaldība	Valsts aizsardzības Nr.	Pieminekļu vērtības grupa
Kaivēnu pilskalns	Ērgļu novads	1682	valsts nozīmes
Priekšēnu pilskalns	Ērgļu novads	1807	valsts nozīmes
Skudru pilskalns	Ērgļu novads	1806	valsts nozīmes
Vecpriekšēnu senkapi	Ērgļu novads	1808	valsts nozīmes
Bajārkalniņš	Mazozolu pagasts	-	-
Baltavas pilskalns	Ērgļu novads	-	-
Ogres pilskalns	Mazozolu pagasts	1856	valsts nozīmes
Jāņkalniņš	Mazozolu pagasts	1852	vietējas nozīmes
Menģeles muiža	Menģeles pagasts	-	-
Menģeles kapsēta	Menģeles pagasts	1860	vietējas nozīmes
Menģeles luterāņu baznīca	Menģeles pagasts	2889	valsts nozīmes
Vērenes muižas apbūve	Madlienas pagasts	8253	vietējas nozīmes
Robežnieku senkapi	Madlienas pagasts	1849	vietējas nozīmes
Uženu pilskalns	Madlienas pagasts	1851	valsts nozīmes
Līču senkapi	Lēdmanes pagasts	1841	vietējas nozīmes
Beķubodes viduslaiku kapsēta	Lēdmanes pagasts	559	valsts nozīmes
Lobes ūdensdzirnavas	Lēdmanes pagasts	8245	vietējas nozīmes
Vilkaušu dzirnavu dambis	Lēdmanes pagasts	-	-
Straumes dzirnavas	Ķeguma novads	-	-
Sietiņu jeb Velnakmens	Ķeguma novads	1868	vietējas nozīmes
Tulku viduslaiku kapsēta	Ogres novads	1866	vietējas nozīmes

Papildus esošajiem kultūras pieminekļiem dabas parka teritorijā atrodas vairāki objekti ar kultūrvēsturisku nozīmi (sk. 1.6. tabulu).

1.6. tabula. Dabas parka teritorijā esošie objekti ar kultūrvēstures nozīmi

Objekta nosaukums	Pašvaldība
Brāžu krāces	Ērgļu novads
Akmeņupīte	Ērgļu novads
Vecogres HES (bijušās Emmas dzirnavas)	Mazozolu pagasts, Ērgļu novads
Naudīcēni	Ērgļu novads
Ogresmuiža	Mazozolu pagasts
Ropļaiņu dzirnavas (Švehenmeijera– Millera dzirnavas)	Mazozolu pagasts
Dievkalns	Menģeles pagasts
Kaļvu ozols	Taurupes pagasts
Dullā Daukas birzs	Taurupes pagasts
Menģeles kapsēta (atrodams pagāniskais rata krusts)	Menģeles pagasts
Siliņi (Sudrabu Edžus muzejs)	Menģeles pagasts
Silmaču goba	Menģeles pagasts
Vērenes dižakmens (1.2. attēls)	Madlienas pagasts
Dzērves dzirnavas un avots	Krapes pagasts
Akotu ozols	Lēdmanes pagasts
Raitas svētavots	Lēdmanes pagasts
Dzelmes dzirnavas	Lēdmanes pagasts
Glāzšķūņa dolomīta atsegumi	Ķeguma novads
Jāņozols	Ķeguma novads
Akmensdārzs	Ķeguma novads
Kalnrežu atsegums	Ķeguma novads
Tulku pilene	Ogres novads

1.2. attēls. Kultūrvēsturisks objekts – Vērenes dižakmens

1.1.7. Valsts un pašvaldības institūciju funkcijas un atbildība aizsargājamā teritorijā

Dabas parka teritorijai nav savas administrācijas. Teritoriju apsaimnieko tās īpašnieki. Vairākas institūcijas (pašvaldību padomes, VAS "Latvijas valsts ceļi", VAS "Latvenergo", VAS „Latvijas valsts meži” u.c.) dabas parka teritorijā apsaimnieko dažādus infrastruktūras objektus (ceļus, elektrolīnijas utt.). Gandrīz visas pašvaldības ir izstrādājušas teritorijas

plānojumi (sk. 1.1.3. sadaļu). Viena no aktīvākajām pašvaldībām, kura savulaik arī izteikusi vēlmi veidot teritorijas administrāciju, ir Madlienas pagasta padome. Saskaņā ar dabas lieguma "Vērenes gobu un vīksnu audze" dabas aizsardzības plānu, Madlienas pagasta padome ir īstenojusi vairākus apsaimniekošanas pasākumus.

Dabas teritorijas pārvaldību koordinē Dabas aizsardzības pārvalde, kas ir Vides ministrijas padotā institūcija.

Dabas parka teritorijas kontroli īsteno Valsts vides dienesta Madonas un Lielrīgas reģionālās vides pārvaldes un Valsts mežu dienesta Madonas un Rīgas – Ogres virsmežniecības.

Zemkopības ministrijas pārraudzībā esošās Lauku atbalsta dienesta Viduslatvijas un Lielrīgas reģionālās lauksaimniecības pārvaldes uzrauga normatīvo aktu ievērošanu lauksaimniecības jomā un administrē Eiropas Savienības, kā arī valsts atbalstu laukiem un lauksaimniecībai.

Dabas aizsardzības plāna izstrādi un pēc tam arī tā ieviešanu uzrauga Dabas aizsardzības pārvalde.

1.2. Normatīvo aktu normas, kas attiecas uz konkrēto aizsargājamo teritoriju

Latvijas vides un dabas aizsardzības stratēģiskie dokumenti

Nacionālais vides politikas plāns akceptēts Ministru kabinetā 03.02.2004. Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai Nacionālais vides politikas plāns paredz:

- 1) saglabāt un atjaunot ekosistēmu un to dabisko struktūru daudzveidību;
- 2) saglabāt un veicināt vietējo savvaļas sugu daudzveidību.

Ilgspējīgas mežsaimniecības nodrošināšanai paredzēts saglabāt meža bioloģisko daudzveidību un ekoloģisko funkciju kvalitāti klimata un ūdens režīma regulācijā, kā arī augsnes aizsardzībā un paaugstināt meža īpašnieku, apsaimniekotāju un sabiedrības zināšanas par meža bioloģiskās daudzveidības un meža ekoloģisko funkciju nozīmību.

Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma akceptēta Ministru kabinetā 16.05.2000. Šī programma paredz dažādus pasākumus, kuri nepieciešami ES direktīvu ieviešanai. Programma paredz īpaši aizsargājamo teritoriju pilnveidošanu, aizsargājamo augu un dzīvnieku sugu dzīvotņu aizsardzības nodrošināšanu, labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanu tām sugām, kuras ir apdraudētas.

Vides un dabas aizsardzības normatīvie akti

"Vides aizsardzības likums" (15.11.2006.) nosaka resursu ilgtspējīgu izmantošanu, valsts pārvaldes institūciju un pašvaldību institūciju kompetenci vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, Latvijas Republikas iedzīvotāju tiesības uz kvalitatīvu dzīves vidi, Latvijas Republikas iedzīvotāju pienākumus vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, sabiedrības tiesības saņemt vides informāciju un piedalīties ar vides aizsardzību saistītu lēmumu pieņemšanā. Vides aizsardzības likums nosaka valsts kontroli vides jomā, atbildību par kaitējumu, kas nodarīts īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, mikroliegumiem, aizsargājamām sugām un biotopiem, ūdeņiem, augsnei un zemes dzīlēm.

Likums "**Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām**" (02.03.1993., grozījumi 30.10.1997., 28.02.2002., 12.12.2002., 20.11.2003. un 15.09.2005.) definē aizsargājamo teritoriju kategorijas un nosaka nepieciešamību tām izstrādāt dabas aizsardzības plānus, individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus.

Likuma pielikumā uzskaitītas Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (Natura 2000). Dabas parks "Ogres ieleja" ir B tipa teritorija, kas noteikta īpaši aizsargājamo sugu un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai. Teritorijas kods ir LV0304500.

"Sugu un biotopu aizsardzības likums" (16.03.2000., grozījumi 15.09.2005. un 10.05.2007.) regulē sugu un biotopu aizsardzību, apsaimniekošanu un uzraudzību, veicina populāciju un biotopu saglabāšanu, kā arī regulē īpaši aizsargājamo sugu un biotopu noteikšanas kārtību. Likums nosaka valsts pārvaldes un institūciju kompetenci un zemes īpašnieku un pastāvīgo lietotāju pienākumus un tiesības sugu un biotopu aizsardzībā, kā arī nepieciešamību veikt sugu un biotopu monitoringu.

Likums "**Par zemes īpašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos**" (30.06.2005., grozījumi 20.10.2005., 19.12.2006., 04.04.2007., 08.11.2007.) nosaka kompensācijas piešķiršanas nosacījumus, atlīdzības apmēra novērtēšanu un atlīdzības piešķiršanas kārtību, zemes atpiršanas nosacījumus.

"Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 415, 22.07.2003., grozījumi 26.10.2004., 08.11.2005. un 10.05.2007.) nosaka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējo aizsardzības un izmantošanas kārtību, pieļaujamo un aizliegto darbību veidus tajās, kā arī aizsargājamo teritoriju apzīmēšanai dabā lietojamās speciālās informatīvās zīmes paraugu un tās lietošanas un izveidošanas kārtību. Teritorijām, kurām nav izstrādāti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, tās aizsardzības un izmantošanas kārtību nosaka šie Ministru kabineta noteikumi.

"Par dabas parkiem" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 83, 09.03.1999., grozījumi 28.09.1999., 11.04.2000., 18.03.2003., 08.04.2004. un 10.08.2004.) nosaka dabas parku robežas un teritoriju aizsardzības statusu. Ar 08.04.2004. Ministru kabineta noteikumos izdarītajiem grozījumiem, dabas parku sarakstā tika iekļauts dabas parks "Ogres ieleja" (39. pielikums). Tā teritorija ir 7516 ha.

"Noteikumi par dabas liegumiem" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 212, 15.06.1999., grozījumi 26.06.2001., 21.10.2003., 08.04.2004., 10.08.2004., 20.11.2004., 22.11.2005. un 14.03.2006.) nosaka dabas liegumu robežas un teritoriju aizsardzības statusu. Dabas parka "Ogres ieleja" teritorijā atrodas dabas liegums "Vērenes gobu un vīksnu audze".

"Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 175, 17.04.2001.) uzskaita valsts nozīmes aizsargājamās ģeoloģiskos un ģeomorfoloģiskos pieminekļus. Dabas parka "Ogres ieleja" teritorijā tādi ir trīs:

- 1) Līčupes atsegums,
- 2) Brāžu krāces un Akmeņupītes ūdenskritums,
- 3) Kalnrēžu dolomītsmilšakmens atsegums.

„Noteikumi par aizsargājamām alejām" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 888, 22.11.2005.) nosaka šādus dabas pieminekļus – aizsargājamās alejas. Dabas parkā „Ogres ieleja” atrodas Vērenes muižas aleja (Madlienas pagasts).

"Kārtība, kādā novērtē atbildības apmēru par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos, kā arī izmaksā un reģistrē atbildību" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 219, 21.03.2006.) nosaka kārtību, kādā novērtē atbildības apmēru par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos (turpmāk – atbildība), atbildības novērtēšanas metodiku un atbildības izmaksas, atbildības izmaksu reģistrācijas kārtību un termiņus.

"Kārtība, kādā zemes lietotājiem nosakāmi zaudējumu apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo nemedājamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītiem būtiskiem postījumiem" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 345, 31.07.2001.) nosaka kārtību, kādā zemes lietotājiem aprēķināmi zaudējumi, ko radījuši īpaši aizsargājamo nemedājamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieki. Šādi postījumi lauksaimniecībā var būt, piemēram, izbradājumi, izēdumi, izrakņājumi.

"Noteikumi par preventīvajiem un sanācijas pasākumiem un kārtību, kādā novērtējams kaitējums videi un aprēķināmas preventīvo, neatliekamo un sanācijas pasākumu izmaksas" (MK noteikumi Nr. 281, 24.04.2007) nosaka zaudējumu atlīdzināšanas kārtību, atlīdzības lielumu un sugu sarakstu, par kuru iznīcināšanu jāatlīdzina zaudējumi.

"Noteikumi par kritērijiem, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu" (MK noteikumi Nr. 213, 27.03.2007.) nosaka kritērijus, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu salīdzinājumā ar pamatstāvokli.

Likums **"Par ietekmes uz vidi novērtējumu"** (13.11.1998., grozījumi 30.05.2001., 19.06.2003., 26.02.2004., 15.09.2005. un 07.06.2007) nosaka darbības un objektus, kuriem ir nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums un darbības, kurām ir nepieciešams sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums, kā arī nosaka plānošanas dokumentus, kuriem nepieciešams stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums. 4¹. pants paredz, ka kompetentā institūcija var pieņemt lēmumu par ietekmes novērtējumu uz Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju arī darbībām, kuras nav iekļautas likuma 1. un 2. pielikumā. Novērtējums jāveic saskaņā ar atsevišķi noteiktu kārtību.

"Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000)" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 455, 06.06.2006.) nosaka kārtību, kādā novērtējama to paredzēto darbību ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000), kuru īstenošanai nav jāveic ietekmes uz vidi novērtējums.

"Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 157, 23.03.2004.) nosaka, kādiem plānošanas dokumentiem veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums.

"Kārtība, kādā novērtējama paredzētās darbības ietekme uz vidi" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 87, 17.02.2004., grozījumi 06.06.2006.) nosaka, kā veicams ietekmes uz vidi novērtējums darbībām, kas tiek plānotas Natura 2000 vietu teritorijā vai to tuvumā.

"Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) izveidošanas kritēriji Latvijā" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 199., 28.05.2002., izdoti saskaņā ar likuma "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" 43.panta otro daļu) – nosaka kritērijus, kas piemērojami Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju izveidošanai Latvijā.

„Noteikumi par kritērijiem, pēc kuriem nosakāmi kompensējošie pasākumi Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) tīklam, to piemērošanas kārtību un prasībām ilgtermiņa monitoringa plāna izstrādei un ieviešanai” (Ministru kabineta noteikumi Nr. 594, 18.07.2006.) nosaka kompensējošo pasākumu veikšanas kārtību, ja paredzētā darbība negatīvi ietekmēs Natura 2000 teritorijā esošas sugas vai biotopus, un šo kompensējošo pasākumu rezultātu monitoringa kārtību.

„Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību” (Ministru kabineta noteikumi Nr. 686. 09.10.2007.) nosaka, kādai informācijai jābūt ietvertai dabas aizsardzības plānā un kāda ir dabas aizsardzības plāna izstrādes kārtība.

“Par Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu” (Ministru kabineta noteikumi Nr. 153, 21.02.2006.) noteikumi nosaka Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu. Dabas parka „Ogres ieleja” teritorijā sastopami šādi Eiropas Savienības prioritārie biotopi:

1. Sugām bagātas vilkakūlas pļavas smilšainās augsnēs (Eiropas biotopu klasifikatora kods – 6230*),
2. Parkveida pļavas (6530*),
3. Sugām bagātas atmatu pļavas (6270*),
4. Pārmitri platlapju meži (91E0*),
5. Nogāžu un gravu meži (9180*),
6. Boreālie meži (9010*),
7. Melnalkšņu staignāji (9080*),
8. Purvaini meži (91D0*),
9. Avoti, kas veido avotķaļkus (7220*).

“Par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu” (Ministru kabineta noteikumi Nr.421, 05.12.2000., grozījumi 25.01.2005) nosaka biotopu sarakstu, kurā iekļauti apdraudēti vai reti biotopi.

“Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi” (Ministru kabineta noteikumi Nr.45, 30.01.2001., grozījumi 31.05.2005.) definē mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību un to aizsardzības nosacījumus. Dabas parka „Ogres ieleja” teritorijā nodibināti 19 mikroliegumi.

Meži

“Meža likums” (24.02.2000., grozījumi 13.03.2003., 27.01.2005., 29.04.2005., 16.02.2006. un 19.12.2006.) – tā mērķis ir regulēt visu Latvijas mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, visiem meža īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem garantējot vienādas tiesības, īpašumtiesību neaizskaramību un saimnieciskās darbības patstāvību un nosakot vienādus pienākumus.

“Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā” (Ministru kabineta noteikumi Nr.189, 08.05.2001., grozījumi 26.02.2002., 08.02.2005. un 17.05.2005.) nosaka meža apsaimniekošanas vispārējās dabas aizsardzības prasības, dabas aizsardzības prasības galvenajā un kopšanas cirtē, saimnieciskās darbības ierobežojumus dzīvnieku vairošanās sezonas laikā

Zemkopības ministrijas instrukcija Nr. 7 **“Meža biotopu, kuriem izveidojami mikroliegumi, noteikšanas metodika”** (09.11.2001.). Instrukcija izstrādāta, pamatojoties uz Ministru kabineta noteikumiem Nr. 45 **“Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumiem”** (pieņemti 30.01.2001.). Saskaņā ar šo instrukciju, juridisko aizsardzības statusu iegūst dabiskie mežu biotopi (DMB).

"Noteikumi par koku ciršanu meža zemēs" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 892, 31.10.2006.) nosaka galvenās cirtes un kopšanas cirtes kritērijus, kārtību mežaudzes atzīšanai par neproduktīvu, slimību inficēto vai kaitēkļu invadēto koku ciršanas kārtību, cirsmu izveidošanas kārtību, koku ciršanas kārtību ārkārtas situācijās.

"Meža atjaunošanas noteikumi" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 398, 11.09.2001., grozījumi 06.11.2001. un 24.10.2006.) nosaka meža atjaunošanas termiņus atsevišķiem meža augšanas apstākļu tiem, kritērijus, pēc kuriem mežaudzi atzīst par atjaunotu un atjaunotās mežaudzes (jaunaudzes) kopšanas pārbaudes kritērijus.

"Noteikumi par meža aizsardzības pasākumiem un ārkārtas situāciju izsludināšanu mežā" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 217, 29.05.2001, grozījumi 03.07.2001., 21.09.2004., 15.03.2005., 20.12.2005. un 08.08.2006.) nosaka meža aizsardzības pasākumus, to izpildes kārtību un termiņus, kārtību, kādā izsludināmas ārkārtas situācijas sakarā ar meža ugunsgrēku izplatīšanos, meža kaitēkļu savairošanos un slimību izplatīšanos masveidā. Šie noteikumi attiecas arī uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, ja to individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi nenosaka citādi.

"Meža zemes transformācijas noteikumi" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 806, 28.09.2004., grozījumi 24.10.2006.) nosaka meža zemes transformācijas nosacījumus un meža zemes transformācijas atļaujas saņemšanas kārtību, kā arī valstij nodarīto zaudējumu aprēķināšanas un atlīdzināšanas kārtību par dabiskās meža vides iznīcināšanu transformācijas dēļ.

"Mežam nodarīto zaudējumu noteikšanas kārtība" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 228, 29.04.2003.) nosaka kārtību, kādā aprēķina mežam nodarītos zaudējumus, kuri radušies, pārkāpjot prasības, kas noteiktas normatīvajos aktos par meža apsaimniekošanu un izmantošanu.

Ūdeņi

Ūdens apsaimniekošanas likums (16.10.2002., grozījumi 12.12.2002., 29.04.2004. un 03.02.2005.), kura mērķis ir izveidot tādu virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzības sistēmu, kas: veicina ilgtspējīgu un racionālu ūdens resursu lietošanu, nodrošinot to ilgtermiņa aizsardzību un iedzīvotāju pietiekamu apgādi ar labas kvalitātes virszemes un pazemes ūdeni; novērš ūdens un no ūdens tieši atkarīgo sauszemes ekosistēmu un mitrāju stāvokļa pasliktināšanos, aizsargā šīs ekosistēmas un uzlabo to stāvokli.

"Aizsargjoslu likums" (05.02.1997., grozījumi 12.04.2002, 19.06.2003, 22.06.2005. un 18.03.2008) likums nosaka dažādus aprobežojumus ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslās, ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslu platumu atkarībā no to izmēriem. Aizsargjoslas platums Ogres upei ir noteikts 300 m. Saskaņā ar Aizsargjoslu likuma 7. pantu virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas platumu nosaka, ņemot vērā gada vidējo ūdens līmeni, bet, ja ir skaidri izteikts stāvs pamatkrasts, tad no tā augšējās krants. Ogres upei visā dabas parka teritorijā ir izteikts pamatkrasts, tāpēc aizsargjosla ir jānosaka no pamatkrasta augšējās krants.

"Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanas metodika" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 406, 03.06.2008) regulē aizsargjoslu noteikšanas kārtību, apzīmēšanu dabā, vides aizsardzības prasības aizsargjoslās.

„Noteikumi par upēm (upju posmiem), uz kurām zivju resursu aizsardzības nolūkā aizliegts būvēt un atjaunot hidroelektrostaciju aizsprostus un veidot jebkādas mehāniskus šķēršļus" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 27, 15.01.2002, grozījumi

21.02.2006) ietver upes, kuras ir nozīmīgas lašveidīgo zivju (laša, taimiņa, straucha foreles un alatas) nārsta un dzīves vietas, kā arī nozīmīgākās upes nēģa un vimbas resursu dabiskajai atražošanai. Šajos noteikumos ir iekļautas šādas dabas parka "Ogres ieleja" upes – Ogre, Līčupe, Lobe.

"Par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 34, 22.01.2002., grozījumi 16.01.2007.). Noteikumi nosaka emisijas robežvērtības uz aizliegumus piesārņojošo vielu emisijai ūdenī.

"Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 118, 12.03.2002, grozījumi 04.10.2005) nosaka prioritāros zivju ūdeņus, kuros nepieciešams veikt ūdeņu aizsardzību vai kvalitātes uzlabošanas pasākumus, lai nodrošinātu zivju populācijām labvēlīgus apstākļus. Noteikumu 2. pielikums nosaka prioritāros zivju ūdeņus. Šajā sarakstā ir iekļauta arī Ogres upe, kurai no Ērgļiem līdz Ogresgalam un no Ogresgala līdz grīvai ir noteikts lašveidīgo zivju ūdeņu tips, kuros, kuros dzīvo vai kuros iespējams nodrošināt lašu, taimiņu un straucha foreļu, alatu un sīgu eksistenci.

Medības

"Medību likums" (08.07.2003., grozījumi 19.12.2006.) nosaka medību saimniecības pamatnoteikumus Latvijas Republikā un arī medību un medību saimniecības organizēšanu dzīvnieku skaita regulēšanas nolūkos īpaši aizsargājamās dabas teritorijās.

"Medību noteikumi" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 760, 23.12.2003., grozījumi 23.03.2004.) nosaka medīšanas termiņus medijamām sugām, kā arī gadījumus, kādos iespējamas medības ārpus termiņiem. Šie noteikumi pasaka, ka medības īpaši aizsargājamās dabas teritorijās nosaka ne tikai šie noteikumi, bet arī īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, attiecīgo teritoriju individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi un citi medības reglamentējošie normatīvie akti.

Zvejniecība un makšķerēšana

"Zvejniecības likums" (12.04.1995., ar grozījumiem līdz 26.05.2005.) Šis likums regulē Latvijas Republikas iekšējo ūdeņu, teritoriālo jūras ūdeņu un ekonomiskās zonas ūdeņu zivju resursu iegūšanu, izmantošanu, pētīšanu, saglabāšanu, pavairošanu un uzraudzīšanu. Likums nosaka zivju resursu un zvejas pārvaldīšanu.

"Noteikumi par rūpniecisko zveju iekšējos ūdeņos" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 295, 02.05.2007.) nosaka kārtību, kādā fiziskās un juridiskās personas drīkst nodarboties ar rūpniecisko zveju Latvijas Republikas iekšējos ūdeņos, izņemot ūdeņus, kas tiek izmantoti tikai specializētai zivkopībai un mākslīgai zivju pavairošanai. Zveja aizliegta visās Latvijas upēs un kanālos, izņemot Buļļupi un Daugavu.

"Makšķerēšanas noteikumi" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 31, 10.01.2006.) nosaka kārtību, kādā fiziskās personas var nodarboties ar amatierzveju – makšķerēšanu, kā arī ar zemūdens medībām, vēžu un citu ūdens bezmugurkaulnieku ieguvī rekreācijas vai sporta nolūkā ar šajos noteikumos atļautiem makšķerēšanas rīkiem Latvijas Republikas ūdeņos.

"Licencētās amatierzvejas – makšķerēšanas – kārtība" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 574, 14.10.2003., grozījumi 09.05.2006.) Noteikumi nosaka kārtību, kādā veicama licencētās amatierzvejas – makšķerēšanas, arī licencēto zemūdens medību un licencētās vēžošanas – ieviešana un kontrole, kā arī izstrādājams konkrētās ūdenstilpes licencētās makšķerēšanas nolikums

Tūrisms

"Tūrisma likuma" (17.09.1998., grozījumi 07.10.1999., 24.01.2002., 27.02.2003. un 16.02.2006.) mērķis ir radīt tiesisku pamatu tūrisma nozares attīstībai Latvijā, noteikt kārtību, kādā valsts pārvaldes iestādes, pašvaldības un uzņēmumi (uzņēmējsabiedrības) darbojas tūrisma jomā, un aizsargāt tūristu intereses; likums definē dabas tūrisma.

Īpašuma tiesības un teritorijas plānojumi

Civillikuma (28.01.1937., grozījumi 15.06.1994., 24.04.1997., 16.10.1997., 12.12.2002.) TREŠĀ DAĻA (Lietu tiesības), trešā nodaļa (Īpašums), piektā apakšnodaļa (Īpašuma aprobežojumi), III. Īpašuma lietošanas tiesības aprobežojumi.

1082. pants nosaka: "Īpašuma lietošanas tiesības aprobežojumu noteic vai nu likums, vai tiesas lēmums, vai arī privāta griba ar testamentu vai līgumu, un šis aprobežojums var attiekties kā uz dažu lietu tiesību piešķiršanu citām personām, tā arī uz to, ka īpašniekam jāatturas no zināmām lietošanas tiesībām, vai arī jāpacieš, ka tās izlieto citi."

Sadaļā "Mežu lietošanas tiesības aprobežojumi" 1128. pantā noteikts, ka "Privāti meži atrodas to īpašnieku neaprobežotā rīcībā.

Piezīme. Mežu lietošanas tiesību aprobežojumi ir noteikti likumos par mežu apsaimniekošanu un izmantošanu," bet 1129. pantā teikts, ka "Medību tiesības un šo tiesību izlietošanu nosaka medību likums."

Saskaņā ar Civillikumu, Ogres upe no Valolas upes ietekas līdz ietekai Daugavā iekļauta publisko ūdeņu sarakstā.

"Teritorijas plānošanas likuma" (12.06.2002., grozījumi 27.12.2002., 10.04.2003., 17.08.2004., 27.01.2005., 28.12.2006. un 29.03.2007) mērķis ir veicināt ilgtspējīgu un līdzsvarotu attīstību valstī, izmantojot efektīvu teritorijas plānošanas sistēmu.

"Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 883, 19.10.2004.) nosaka teritorijas plānojuma sastāvdaļas, tā izstrādes un sabiedriskās apspriešanas, spēkā stāšanās, grozīšanas, apturēšanas, likumības izvērtēšanas un ievērošanas pārraudzības kārtību vietējās pašvaldības līmenī.

Likuma **"Par zemes lietošanu un zemes ierīcību"** (21.06.1991., grozījumi 27.04.1993. un 10.11.1994.) uzdevums ir aizsargāt zemes lietotāju tiesības un regulēt zemes lietošanas un zemes ierīcības pamatnoteikumus.

Likums **"Par nekustamā īpašuma nodokli"** (17.06.1997., grozījumi 13.11.1997., 21.10.1998., 21.01.1999., 25.11.1999., 23.11.2000., 22.11.2001., 12.12.2002., 20.06.2003. un 20.10.2005.) nosaka nodokļu aprēķināšanas un maksāšanas kārtību, nodokļu atvieglojumus.

Zemes dzīļu izmantošana

Likuma **"Par zemes dzīlēm"** (02.05.1996., grozījumi 11.02.1999., 07.09.2000., 16.12.2004., 05.10.2006.) 6. panta 3. daļā teikts: "Zemes dzīļu izmantošanā jāievēro īpaši aizsargājamo dabas teritoriju un objektu aizsardzības un izmantošanas noteikumi, kultūras pieminekļu aizsardzības noteikumi, kā arī citi zemes dzīļu izmantošanu ierobežojoši noteikumi."

Saskaņā ar šī likuma 11. pantu, zemes īpašnieki un pastāvīgie lietotāji, ievērojot šā likuma 6. panta trešajā daļā minētās prasības, drīkst izmantot zemes dzīles sava zemes īpašuma robežās bez derīgo izrakteņu ieguves atļaujas vai zemes dzīļu izmantošanas licences šādos gadījumos:

- 1) šā likuma pielikumā noteikto bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguvei, izņemot gadījumus, kad šīm darbībām ir komercdarbības raksturs;
- 2) personiskām vajadzībām ierīkojot un izmantojot grodu, iedzītās un urbtās akas – dziļumā līdz 20 metriem, dažādas būves (pagrabus, tvertnes u.c.) – dziļumā līdz 5 metriem no sākotnējās zemes virsmas to dziļākajā vietā, kā arī ūdens notekas meliorācijas vajadzībām virszemes ūdeņu aizvadišanai.

Derīgo izrakteņu ieguve veicama saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 779 "**Derīgo izrakteņu ieguves kārtība**" (19.09.2007.) un Ministru kabineta noteikumiem Nr. 280 "**Zemes dziļu izmantošanas licenču un bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju izsniegšanas un ģeoloģiskās informācijas izmantošanas vispārīgā kārtība**" (24.04.2007.).

Kultūrvēstures pieminekļu aizsardzība

Likums "**Par kultūras pieminekļu aizsardzību**" (12.02.1992., grozījumi 01.06.1993., 02.12.1993., 09.02.1995., 15.11.2001., 06.11.2003., 28.04.2005.) nosaka kultūras pieminekļu veidus un to aizsardzības un saglabāšanas nepieciešamību.

Aizsargjoslu noteikšana ap kultūras pieminekļiem notiek saskaņā ar noteikumiem "**Kultūras pieminekļu aizsargjoslas (aizsardzības zonas) noteikšanas metodika**" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 392, 15.07.2003.).

Citi normatīvie akti

Noteikumi "**Kārtība, kādā lauksaimniecībā izmantojamo zemi transformē par lauksaimniecībā neizmantojamu zemi un izsniedz zemes transformācijas atļaujas**" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 619, 20.07.2004., grozījumi 16.08.2005., 07.02.2006.) nosaka kārtību, kādā lauksaimniecībā izmantojamo zemi transformē par lauksaimniecībā neizmantojamu zemi un izsniedz zemes transformācijas atļauju.

"**Kārtība koku ciršanai ārpus meža zemes**" (Ministru kabineta noteikumi Nr. 717, 29.08.2006.) nosaka to koku ciršanas kārtību, kas atrodas uz zemes, kura neatbilst Meža likumā sniegtajai meža zemes definīcijai.

Starptautiskās saistības

Konvencija "**Par bioloģisko daudzveidību**", kurai Latvija pievienojās ar likumu "Par 1992. gada 5. jūnija Riodežaneiro Konvenciju par bioloģisko daudzveidību".

Šīs konvencijas uzdevumi ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana.

Bonnas konvencija "**Par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību**", kas apstiprināta ar likumu "Par 1979. gada Bonnas konvenciju par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību (25.03.1999.)". Konvencijas uzdevums ir migrējošo sugu saglabāšana un šim mērķim lietojamo pasākumu saskaņošana starp areāla valstīm, un, kur tas iespējams, sevišķu uzmanību veltot tām migrējošām sugām, kuru aizsardzības statuss ir nelabvēlīgs, kā arī veicot pasākumus, kas nepieciešami šādu sugu vai to dzīves vides saglabāšanai.

Bernes konvencija "**Par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību**", kas Latvijā apstiprināta ar likumu „Par 1979. gada Bernes Konvenciju par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu” (17.12.1996.).

Šīs Konvencijas mērķis ir aizsargāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīvotnes, īpaši tās sugas un dzīvotnes, kuru aizsardzībai nepieciešama vairāku valstu sadarbība, kā arī veicināt

šādu sadarbību. Īpaša uzmanība pievērsta apdraudētajām un izzūdošajām sugām, tai skaitā apdraudētajām un izzūdošajām migrējošajām sugām.

Eiropas Padomes Direktīva "Par savvaļas putnu aizsardzību" 79/409/EEC (02.04.1979.). Direktīva pieņemta, lai saglabātu migrējošo sugu populācijas tādā līmenī, kas atbilst īpašajām ekoloģiskajām, zinātniskajām un kultūras prasībām, tai pašā laikā ņemot vērā ekonomiskās un rekreācijas vajadzības, vai lai regulētu šo sugu populāciju lielumu atbilstībā šim līmenim. Daudzas savvaļas putnu sugas, kuras dabiski sastopamas Eiropas teritorijā, skaitliski samazinās, dažos gadījumos tas notiek ļoti strauji, un tas rada nopietnus draudus vides aizsardzībai, īpaši tādēļ, ka tiek apdraudēts bioloģiskais līdzsvars.

Eiropas Padomes Direktīva "Par sugu un biotopu aizsardzību" 92/43/EEC (21.05.1992.). Direktīvas mērķis ir veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos, veicot dabisko biotopu un faunas un floras aizsardzību. Tā nosaka, ka programmas Natura 2000 ietvaros jāizveido Vienotais Eiropas ekoloģiskais tīkls, kurš aptver īpaši aizsargājamās teritorijas. Šim tīklam jānodrošina, dabisko biotopu tipu un attiecīgo sugu biotopu saglabāšanu, vai kur tas nepieciešams, labvēlīgā aizsardzības statusā atjaunošanu to dabiskās izplatības areāla robežās.

1.3. Īss aizsargājamās teritorijas fiziski ģeogrāfiskais raksturojums

Dabas parku veido Ogres upes ieleja aptuveni 70 km garumā. Upes kopgarums ar visiem meandriem dabas parkā ir 120 km. Platākajā vietā (pie Līčupes ietekas) dabas parka teritorijas platums sasniedz 5 km, šaurākajā (Ķeguma novads) – 125 m. Vidējais dabas parka teritorijas platums ir aptuveni 800 m. Teritorijas robeža, galvenokārt, ir noteikta pa dabā labi saskatāmiem objektiem – dažādu kategoriju ceļiem. Taurupes, Madlienas un Lēdmanes pagastu teritorijās robeža garākos posmos noteikta pa meža kvartālu stīgām, meža un lauksaimniecības zemju un īpašumu robežām.

1.3.1. Klimats

Dabas parka teritorijai raksturīgs mēreni kontinentāls klimats. Teritorija ir izstiepta ziemeļaustrumu – rietumu virzienā. Tās augštece atrodas Vidzemes augstienē, kas arī nosaka klimatiskās atšķirības Ogres upes augštecē un lejtecē.

Vidējā janvāra gaisa temperatūra ir -6°C lejtecē un līdz -8°C augštecē. Savukārt jūlija vidējā gaisa temperatūra attiecīgi $16 - 17^{\circ}\text{C}$. Valdošie vēji teritorijā ir ziemeļu, ziemeļrietumu. Reljefa ietekmē gaisa temperatūra Vidzemes augstienē ir par $0,5 - 1^{\circ}\text{C}$ zemāka nekā pārējā teritorijā. Arī bezsala periods teritorijas austrumu daļā ir par 2 nedēļām īsāks (A. Pastors, 1999.).

Dabas parka "Ogres ieleja" teritorija augštecē atrodas Vidzemes augstienē (Augšogres pazeminājumā), kur nokrišņu daudzums sasniedz pat 850 mm, turpretī lejtecē Viduslatvijas zemienē (Madlienas nolaidenumā) 700 mm gadā. Teritorijas austrumu daļa atrodas Latvijas reģionā ar noturīgāko un biežāko pastāvīgā sniega segu (biezums $> 40\text{ cm}$), kas raksturīgi augstieņu rietumu nogāzēm.

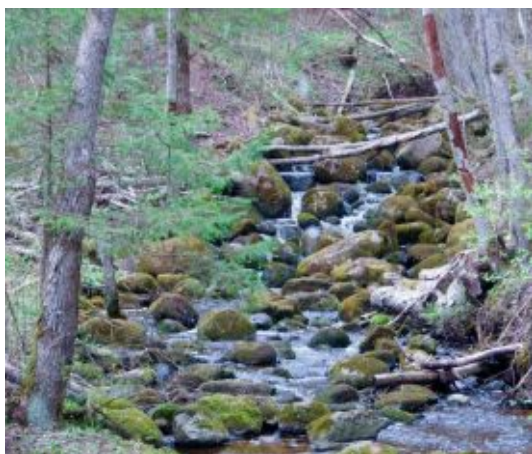
Veģetācijas periods (ar vidējo diennakts temperatūru 5°C un vairāk) ir no 20. aprīļa līdz 15. oktobrim, t.i. 173 dienas (Latvijas daba, 1995.). Izteiktā upes ieleja un teritorijas mežainums būtiski ietekmē dabas parka mikroklimatiskos apstākļus, kuri ir nozīmīgi atsevišķu augu un dzīvnieku biotopu attīstībā.

1.3.2. Ģeoloģija un ģeomorfoloģija

Dabas parka teritorijas austrumu daļa atrodas Vidzemes augstienes Augšogres pazeminājumā, centrālā un rietumu daļa – Viduslatvijas nolaidenumā. Teritorijas reljefs augštecē ir paugurains un stipri saposmots. Absolūtās augstuma atzīmes svārstās 180 – 210 m, vidustecē 100 – 120 m, bet lejtecē Ogres upe tek pa līdzenu (Viduslatvijas zemieni) teritoriju 50 – 70 m virs jūras līmeņa. Ogres upei augštecē raksturīga izteikta ieleja ar stāvām nogāzēm.

Upes gultne ir šaura un dziļa. Lejtecē (līdzenumā) ieleja ir mazāk izteikta. Straujākais upes posms ir Brāžu krāces ar kritumu $3,5\text{ m/km}$. Ogres labā krasta pietekā – Akmeņupītē pēdējos 70 m pirms ietekas Ogrē, kritums ir pat 10 m/km . Vidējais upes kritums ir $1,18\text{ m/km}$ (skat. 1.3. attēlu).

Ogres upes ieleja izveidojusies Ledus laikmeta beigu posmā kā augstieņu kušanas ūdeņu noteces ieleja, ūdeņiem noplūstot no augstieņu iekšējiem rajoniem uz zemieņu un pieledāju

1.3. attēls. Akmeņupīte pirms ietekas Ogres upē

1.4. attēls. Noslīdeņu veidošanās Ogres upes krastos

baseiniem. Augšogres pazeminājumā atrodas morēnas un ledāju kušanas ūdeņu veidotie viļņotie līdzenumi, vietām ar zemiem pauguriem.

Pamatiežu virsmu Ogres ielejā veido Augšdevona Franas stāva nogulumu: dolomīti, dolomītmerģeļi ar aleirītu, smilšakmeņu, kā arī smilšainu dolomītu starpkārtām. Kvartāra nogulumu slāņkopu veido galvenokārt glaciāli, fluvioglaciāli un aluviāli nogulumu. Ogres augštecē kvartāra nogulumu pamatā ir 40 – 80 m biezi. Turpretī vidustecē un lejtecē kvartāra nogulumu slāņa biezums mainās 10 – 40 m robežās (Latvijas Padomju enciklopēdija 1984.). Dabas parka teritorijā novērojami mūsdienu ģeoloģiskie procesi – meandrēšanās (gultnes izmaiņas regulāri uzkrājoties upes nogulumiem un izskalojoties upju krastiem), kā arī noslīdeņu veidošanās upes krastu nogāzēs (skat. 1.4. attēlu).

Upes krastos atsevišķās vietās novērojami atsegumi. Ievērojamākie no tiem ir Līčupes starpmorēnu nogulumu atsegums un Kalnrēžu dolomītsmilšakmens atsegumi. Savukārt Ogres upes un tās pieteku gultnēs vietām ir novērojami dolomītu sliekšņi.

1.3.3. Hidroloģija

Ogres upe ir Daugavas labā krasta pieteka. Tā iztek no Vidzemes augstienes dienvidrietumu daļas – Vestienas paugurainē. Sākumposmā upes paliene ir mazizveidota, atsevišķās vietās parādās terases. Tālāk upe tek pa Augšogres pazeminājumu. Līdz Piterāniem upes ieleja ir vāji izteikta. Lejtecē, Viduslatvijas nolaidenumā, upes ieleja sašaurinās un atsevišķās vietās kļūst kanjonveidīga. Ogre tek pa ledāju kušanas ūdeņu noteces ielejām. Terases upes krastos saistītas ar Baltijas jūras senākajiem līmeņiem.

Upes hidroloģiskajam raksturojumam izmantota kādreiz izveidotā hidroloģiskā posteņa "Lielpēči" informācija. Sateces baseins pie posteņa ir 1660 km² (Latvijas Daba, 1995). Ogres upes raksturojumam izmantoti vidējie, minimālie un maksimālie caurplūdumi. Ogres upes kopējais garums ir 188 km, sateces baseina kopējā platība – 1730 km². Vidējā mēneša notece ziemas periodā ir 8,64 m³/s, viszemākā notece vasarā ir 7,60 m³/s, vidējais plūdu caurplūdums ir 55,2 m³/s. Aprēķinātais 30 dienu minimālais caurplūdums ziemā ir 71 m³/s, vasarā – 3,19 m³/s.

Ogres lejtecē ir izteikta Rīgas HES ūdenskrātuves līmeņu izmaiņu ietekme, kas nosaka straumes ātrumu un upes dziļumu.

1.7. tabulā tiek sniegts lielāko Ogres upes pieteku raksturojums (skat. 1.5. attēlu).

1.7. tabula. Lielāko Ogres upes pieteku raksturojums

Nosaukums	Krasts	Baseina platība, km ²	Upes garums, km
Aviekste	labais	91,4	28
Līčupe	labais	160	40
Lobe	kreisais	269,6	22
Valola	kreisais	106,6	17

Ogres upes baseinā ir izbūvētas piecas hidroelektrostacijas (HES). To raksturojums sniegts 1.8. tabulā un to atrašanās vietas attēlotas 1.6. attēlā. HES ūdenskrātuvju ekspluatācija ietekmē upes caurplūdumu. Dabas parkā „Ogres ieleja” atrodas viena HES – Vecogres HES (skat. 1.5. attēlu).

1.8. tabula. Ogres upes baseina hidroelektrostaciju raksturojums

Nosaukums	Caurplūdumi, m ³ /s	Ūdenskrātuves tilpums, tūkst. m ³
Ogres HES	1% *- 406 95% ** - 1,18	135
Vecogres HES (1.5. attēls)	1% - 142 95% - 0,52	72
Ērgļu HES	1% - 187 95% - 0,53	190
Aviekstes HES	1% - 26,4 95% - 0,007	9633
Lobes HES	1% - 142 95% - 0,52	72

* 1 % maksimālais caurplūdums, kas ir aprēķināts vai novērots vienu reizi 100 gados

** 95 % mazākais caurplūdums, kas ir aprēķināts vai novērots vienu reizi 100 gados.

Novadīto notekūdeņu daudzums Ogres upes baseinā ir 319,702 tūkstoši m³ gadā.

1.5. attēls. Vecogres HES aizsprosts

Apsekojot dabas parku „Ogres ieleja” 2007. gada jūlijā – augustā, raksturīgākajos upes posmos, ar zondes palīdzību, tika noteikti upi raksturojošie hidroķīmiskie rādītāji (paraugu ņemšanas vietas – skat. 5. pielikuma kartē). Visā apsekotajā Ogres upes posmā hidroķīmiskie parametri nesvārstījās. To vidējās vērtības bija:

- pH – no 8,32 līdz 8,36;

- t – no 20,9 līdz 21,7 °C;
- Sekki jeb caurredzamības disks – redzams līdz upes dibenam;
- O₂ – 4,23 mg/l – 12,3 mg/l;
- Elektrovadītspēja – no 69 līdz 94 mS.

17 Ogres upes posmos tika ievākti zoobentosa paraugi (paraugu ņemšanas vietas – skat. 5. pielikuma kartē). Tika fiksēti arī iespējamie piesārņojuma avoti un citi ietekmējošie faktori.

Ogres upes posms dabas parka teritorijas robežās pēc zoobentosa indikatoru organismiem norāda, ka upes ekoloģiskais stāvoklis pētītajā Ogres posmā Ērgļi – Ogresgals, novērtējams kā beta-mezosaprobis (saprobītātes indekss S ir robežās no 1,4 līdz 1,7), kā rezultātā pētīto upes posmu var novērtēt kā tīru līdz vāji piesārņotu.

Ogres upes baseinā apzinātas 13 primārās (mehāniskās) attīrīšanas iekārtas un 14 bioloģiskās attīrīšanas iekārtas. Saskaņā ar statistikas pārskata „Nr.2 - Ūdens” datiem, 1.9. tabulā tiek sniegts 2005. gadā Ogres upē novadītais notekūdeņu daudzums un paliekošais piesārņojums.

Valsts statistikas gada pārskats „Nr.2 – Ūdens” ir izstrādāts, lai veidotu informatīvo bāzi “Vides aizsardzības politikas plānā Latvijai” izvirzīto ūdens resursu ilgtspējīgas izmantošanas un ūdens kvalitātes mērķu sasniegšanai un izpildītu Ministru Kabineta 10.02.98. noteikumos Nr.48 "Noteikumi par valsts statistisko informāciju" noteikto statistikas informācijas valsts programmu. Tas ir izstrādāts saskaņā ar Latvijas Republikas Ministru Kabineta 22.04.97. noteikumiem Nr. 155 "Noteikumi par ūdens lietošanas atļaujām" un Eiropas Savienības direktīvām.

Valsts statistikas pārskatu aizpilda visas fiziskās un juridiskās personas Latvijā neatkarīgi no īpašuma formas un darbības jomas un kurām ir izsniegtas ūdens lietošanas atļaujas ūdens ieguvei, ūdens ieguvei un notekūdeņu novadīšanai, vai arī tikai notekūdeņu novadīšanai, kā arī derīgo izrakteņu karjeru izmantošanas atļaujas.

Novadītais notekūdeņu daudzums Ogres upes baseinā ir 319,702 tūkstoši m³/gadā.

1.9. tabula. Ogres upes baseinā esošo pašvaldību teritoriju novadītie notekūdeņi un paliekošais piesārņojums

Pašvaldība	Notekūdeņu apjoms, tūkst m ³	Suspendētas vielas, t/g	BSP ₅ t/g (1)	ĶSP, t/g (2)	N _{kop} , t/g (3)	P _{kop} , t/g (4)
Ogres novads	43,291	0,47	1,20	2,8	0,7	0,14
Ķeguma pilsēta ar lauku teritoriju	151,88 13685,73	0,54 96,74	0,39 23,65	3,05 614,3	18,79	0,10
Lēdmane	nav datu					
Krapes pašvaldība	25,19	0,31	1,68	4,91	0,39	0,11
Madliena	84,33	1,11	0,99	7,50	1,13	0,19
Meņģele	10,87	0,11	0,13	0,76	1,13	0,19
Taurupe	15,24	0,37	0,63	2,40	0,17	0,02
Mazozolu pag.	14,95	0,1	0,05	0,45	1,13	0,002
Ērgļu	80,82	1,94	3,22	4,62	1,23	0,21

Pašvaldība	Notekūdeņu apjoms, tūkst m ³	Suspendētas vielas, t/g	BSP ₅ t/g (1)	ĶSP, t/g (2)	N _{kop} , t/g (3)	P _{kop} , t/g (4)
novads						

(1) BSP – Bioloģiskais skābekļa patēriņš;

(2) ĶSP - Ķīmiskais skābekļa patēriņš;

(3) N – kopējais slāpeklis;

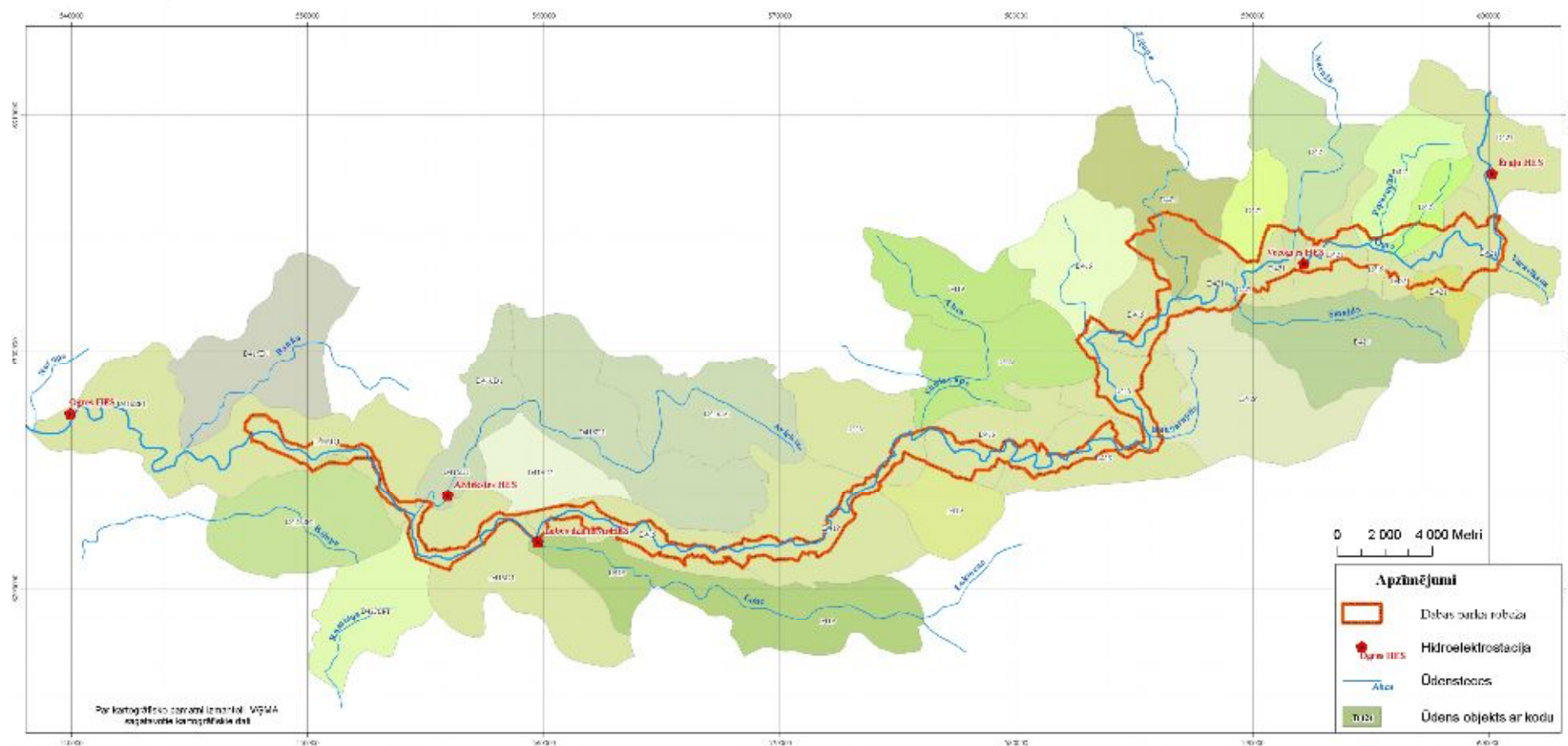
(4) P kop – kopējais fosfors

Ministru kabineta noteikumi Nr. 118 „Par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti” (12.03.2002, grozījumi 04.10.2005) nosaka prioritāros zivju ūdeņus, kuros nepieciešams veikt ūdeņu aizsardzību vai kvalitātes uzlabošanas pasākumus, lai nodrošinātu zivju populācijām labvēlīgus apstākļus. Noteikumu 2. pielikums nosaka prioritāros zivju ūdeņus. Šajā sarakstā ir iekļauta arī Ogres upe, kurai no Ērgļiem līdz Ogresgalam un no Ogresgala līdz grīvai ir noteikts lašveidīgo zivju ūdeņu tips, kuros dzīvo vai kuros iespējams nodrošināt lašu, taimiņu un strauta foreļu, alatu un sīgu eksistenci.

Pēdējo gadu laikā upes ūdens kvalitāte novērtēta grīvas rajonā pēc ķīmiskajiem rādītājiem: BSP₅ – 2,0 mg/l, N_{kop} – 241 mg/l, P_{kop} – 0,092 mg/l. Ogres upes kritums veicina pašattīrīšanās procesu, nodrošinot labu ūdens kvalitāti.

Saskaņā ar Ūdeņu struktūrdirektīvas prasībām un likumu „Par ūdens apsaimniekošanu”, dabas parka „Ogres ieleja” teritorijā un tā tuvumā ir izdalīti šādi ūdensobjekti (skat. 1.6. attēlu):

- 1) D416 - Ogre no Daugavas līdz Lobei;
- 2) D419 - Ogre no Lobes līdz Līčupei;
- 3) D421 - Ogre no Līčupes līdz Valolai;
- 4) D423 - Ogre no Valolas līdz Sustalai;
- 5) D425 - Ogre no Sustalas līdz iztekai.

1.6. attēls Ogres upes galvenās pietekas, HES un izdalītie ūdensobjekti dabas parkā „Ogres ieleja” un tā tuvumā

Ogres pietekas noteiktas kā ūdensobjekti: D417 Lobe, D420 Līčupe.

Baseinā apzinātas valsts nozīmes ūdensnotekas, kuras pagājušā gadsimtā iztaisnotas vai kurām veikti padziļināšanas darbi, un tās ir:

- 1) Lobe – regulēta, garums 6,30 km,
- 2) Aviekste, garums 21,59 km;
- 3) Līčupe, garums 8,38 km;
- 4) Ranka, garums 14,82 km.

1.3.4. Augsne

Augsnei ir nozīme zemes izmantošanas veidu sadalījumā, taču dabas parkā „Ogres ieleja” lauksaimniecības zemju izmantošanu būtiskāk ietekmē sociālekonomiskie faktori. Dabas parka teritorijā dažādo augšņu tipu izplatība saistīta ar reljefu. Augsnes pamatā veidojušās uz mālsmits un smilšmāla cilmiežiem, teritorijas rietumu daļā uz mālainiem cilmiežiem (O. Nikodemus, 1999.). Ogres upes ielejas stāvajās nogāzēs augšņu horizonti pilnībā neizveidojas. Upes ieleja ir salīdzinoši šaura un dziļa, tāpēc aluviālās augsnes izplatītas tikai pašā ūdensteces krastu zonā. Dabas parka teritorijā sastopamajās lauksaimniecības un mežu zemēs ir izplatītas dažādas augsnes. Lai uzlabotu augsni, daudzviet dabas parkā tika veikta meliorācija gan mežu, gan lauksaimniecības zemēs. Aramzemju īpatsvars dabas parkā nav liels. Teritorijas austrumu daļā (Ērgļu novada apkārtnē), reljefa pacēlumos, sastopamas podzolaugsnes, savukārt reljefa pazeminājumos – velēnu glejaugsnes. Taurupes, Mazozolu un Meņģeles pagastos izplatītas velēnu podzolaugsnes un pseidoglejotās augsnes. Madlienas nolaidenumā plašāk sastopamas kūdraugsnes. Lēdmanes un Rembates apkārtnē arī izplatītas velēnu podzolaugsnes un pseidoglejotās augsnes (O. Nikodemus, 1999).

1.4. Aizsargājamās teritorijas sociālās un ekonomiskās situācijas apraksts

Dabas parka "Ogres ieleja" teritorija atrodas deviņu pašvaldību teritorijās Madonas un Ogres rajonos. Līdz ar to ekonomiskā aktivitāte dabas parkā ir ļoti neviendabīga. Atsevišķiem pagastiem šīs ir ekonomiski mazaktīvas un maz apdzīvotas teritorijas. Tas saistīts ar to, ka šīs teritorijas atrodas pagasta nomalē, piemēram, Taurupes pagastā. Šajās teritorijās novērojami marginalizācijas (pamestu nomaļu veidošanās) procesi. Tajā pašā laikā, piemēram, Madlienas pagasts raksturojas ar augstu ekonomisko aktivitāti. Kā jau minēts 1.1.3. sadaļā, augsta ekonomiskā aktivitāte novērojama Rīgas aglomerācijas vai tai pieguļošajās teritorijās. Liela nozīme teritoriju attīstībai ir pieejamā ceļu infrastruktūra, kura ir salīdzinoši labi attīstīta teritorijas rietumu daļā. Teritorijas austrumu daļā, mainoties apdzīvojuma struktūrai un īpašumu pārdalei, atsevišķu ceļu nozīme mazinās. Tā rezultātā pasliktinās to kvalitāte. Dabas parka teritorijā Ogres upi šķērso vairāki tilti, perspektīvā pašvaldības izteikušas vēlmi atjaunot vēl vienu tiltu Ogresmuižā. Lēdmanes pagastā un Ķeguma novadā tiek plānota ievērojama apdzīvotu vietu (Bekas, Glāzšķūnis) paplašināšana. Šajās pašvaldībās vērojama arī daudz lielāka aktivitāte darījumos ar zemi.

1.4.1. Iedzīvotāji, apdzīvotās vietas, nodarbinātība

Dabas parka teritorijā ietilpst atsevišķas daļas no vairākiem ciemiem – Meņģele (Meņģeles pagasts), Bekas, Tūjas, Rozītes (visi Lēdmanes pagastā), Glāzšķūnis (Ķeguma novads) un Vērene (Madlienas pagasts). Tāpat dabas parka teritorijā atrodas salīdzinoši liels skaits viensētu un savrupmāju, lai gan pēdējo 80 gadu laikā tas ievērojami samazinājies. Teritorijas apdzīvotība ir cieši saistīta ar dabas parka ainavu, t.sk. bioloģisko nozīmi. Iedzīvotāju skaits pašvaldībās, kuras ietilpst dabas parkā "Ogre ieleja" apkopots 1.10. tabulā. Šajā tabulā

parādīts arī dzīvojamo māju (viensētas un savrupmājas) skaits dabas parka teritorijā, kas iegūts analizējot dažādu pieejamo kartogrāfisko materiālu. Kopumā dabas liegumā atrodas 188 viensētas un savrupmājas. Neliela daļa no šīm mājām tiek apdzīvotas sezonāli. Lielākā apdzīvotība ir teritorijās, kur sastopami ciemi. Paplašinot plānoto ciemu teritorijas Lēdmanes un Ķeguma pašvaldību teritorijās, iedzīvotāju skaits dabas parkā varētu ievērojami pieaugt.

1.10. tabula. Dabas parka „Ogres ieleja” pašvaldību iedzīvotāju un viensētu skaits

Rajons	Pagasts vai novads	Platība (ha) dabas parkā	Platība (%) dabas parkā	Iedz. skaits pašvaldībā (01.01.2007)	Viensētu un savrupmāju skaits
Madonas	Ērgļu novads	1562,3	20,8	3415	33
Ogres	Mazozolu pagasts	1254,4	16,7	674	15
Ogres	Taurupes pagasts	568,6	7,6	1022	6
Ogres	Meņģeles pagasts	1326,1	17,6	734	17
Ogres	Madlienā pagasts	1002,3	13,4	2112	40
Ogres	Krapes pagasts	366,5	4,8	829	10
Ogres	Lēdmanes pagasts	872,6	11,6	1461	47
Ogres	Ķeguma novads	462,5	6,1	4479	20
Ogres	Ogres novads	100,3	1,4	29271	6

Iedzīvotāju skaits – Centrālās statistikas pārvaldes dati uz 2007. gada 1. janvāri.

Bezdarba līmenis, saskaņā ar Nodarbinātības valsts aģentūras datiem, Ogres rajonā 2007. gada aprīlī bija 4,9 % (1372 cilvēki), bet Madonas rajonā – 6,1 % (1410 cilvēki).

Daudzi zemju īpašnieki nedzīvo dabas parka teritorijā. Mūsdienās novērojams aktīvs zemes tirgus, kā rezultātā darījumi ar zemi notiek arī dabas parka teritorijā. Vērojamas tendences, ka zemes īpašnieku saikne ar teritoriju, tās apsaimniekošanu mazinās, līdz ar to, piemēram, lauksaimniecības zemes aizaug. Daudzi īpašnieki uzskata, ka dabas parka statuss pazemina zemes vērtību.

Dabas parka robeža, lielākoties, iet pa ceļiem, kuri intensīvi tiek izmantoti, tāpēc ir aktuāla to uzturēšana. Ņemot vērā teritorijas lineāro raksturu, ceļu tīklu apmeklētāju skaits tajā ir grūti nosakāms. Dabas parka teritorija tiek apmeklēta rekreācijas nolūkos – ūdenstūrismis, dabas un kultūras pieminekļu apskate, makšķerēšana, lakšu ievākšana, ogošana, sēņošana utt. Dabas parka teritorijā apmeklētājus piesaista blakus Lobes dzirnavām izveidotais krogs.

Dabas parka teritorijas īpašnieki nodarbojas pārsvarā ar lauksaimniecību un mežsaimniecību. Lēdmanes pagasta, Ķeguma un Ogres novadu teritorijās veidojas apbūves teritorijas ar "guļamrajonu" funkciju.

1.4.2. Pašreizējā un paredzamā antropogēnā slodze uz aizsargājamo teritoriju

Kā nozīmīgākos teritoriju šobrīd un perspektīvā ietekmējošos faktorus varētu minēt mežsaimniecisko darbību, lauksaimniecības zemju neapsaimniekošanu, kā rezultātā tās aizaug, lauksaimniecības zemju transformāciju apbūves vajadzībām, notekūdeņu attīrīšanu

iekārtu darbību, mazo HES darbību, meža zemēs – meliorāciju. Vēl pie teritorijas dabas vērtības apdraudošiem faktoriem būtu minami ūdenstūrisms un intensīva lakšu ievākšana.

Intensīva mežsaimniecība teritorijā bija vērojama jau pirms dabas parka izveides 2004. gadā, jo, sākoties „Ogres ielejas“ dabas parka izveidošanas procesam, dažos pagastos bija vērojama tendence pastiprināti nodarboties ar cirsmu izstrādi, veicot kailcirtes. Mežsaimnieciskās darbības rezultātā ne tikai tiek ietekmētas dabas vērtības mežu teritorijās, bet arī bojāti ceļi un veicināti noslīdeņu procesi upes krastos.

Mazo hidroelektrostaciju (HES) celtniecība, kas līdz šim apdraudēja Ogres upi, vairs nav tik aktuāla, jo patlaban Ogres upe ir iekļauta to upju sarakstā, uz kurām aizliegta jaunu HES būve. Pie Noružas ietekas jau darbojas Vecogres HES (agrākās Emmas dzirnavas). Upe augšpus HES uzpludinājuma zaudējusi savu ainavisko vērtību. Plānotā Krauju HES būve pašreiz nav uzsākta, tai ir beidzies tehnisko noteikumu derīguma termiņš, bet jauni tehniskie noteikumi nav saņemti, un teritorijā izveidotie mikroliegumi nepieļauj zemes transformāciju. Lēdmanes pagastā esošajā Dzelmes HES no 2001. – 2003. gadam tika veikti sagatavošanas būvdarbi – dzirnavu ēkas attīrīšana, derivācijas kanāla tīrīšana, atplūdes kanāla vietas tīrīšana, piebraucamo ceļu izveide, planēšana, ģeoloģiskā izpēte un citi darbi. Taču dažādu apstākļu dēļ būvniecība ir pārtraukta.

Daudzviet pļavas dabas parka teritorijā netiek pļautas un tās apdraud aizaugšana. Attīstoties apbūvei, daļa no bioloģiski vērtīgajiem zālājiem, kā arī Latvijas un ES aizsargājami biotopi, ir pakļauti degradācijas vai iznīcināšanas iespējai.

Dabas parka teritorijā vai tuvu tai atrodas vairākas sadzīves notekūdeņu attīrīšanas iekārtas (Ērgļos, Vērenē u.c.). Ogres upe uzņem piesārņojumu arī no tās pietekām, tāpēc augstas ūdens kvalitātes nodrošināšanai jāizmanto upju baseinu plānošanas principi. Līdz šim ūdens kvalitāte Ogrē vērtēta kā laba. Atsevišķās vietās dabas parka „Ogres ieleja” teritorijā ir uzsākta viesu māju, pirtu un citu rekreācijas objektu būvniecība. Šo objektu izveidē vēriba jāvērtē lokālajām sadzīves notekūdeņu attīrīšanas iekārtām, izvēloties optimālus tehnoloģiskos risinājumus, lai Ogres upē tiktu ievadīti maksimāli attīrīti notekūdeņi.

Lēdmanes, Ķeguma un Madlienas pašvaldību teritorijās dabas parkā ir izteikta vēlme veidot blīvas apbūves teritorijas. Apdzīvotas vietas Glāzšķūnis apkārtnē zemes īpašumus plānots dalīt platībās pat līdz 0,25 ha. Atsevišķi apbūvēšanai paredzētie īpašumi atrodas pie paša Ogres stāvkrausta malas. Transformējot lauksaimniecības zemes, būtiski mainīsies Ogres upes ainava. Krastu apbūve var izraisīt negatīvu ietekmi uz upes ekosistēmu un krastu biotopiem (var veidoties noslīdeņi utt.).

Antropogēno ietekmi uz teritoriju rada arī apmeklētāji, kuri to izmanto rekreācijas nolūkos. Dabas parka teritorijā katru pavasari novērojama intensīva Latvijas īpaši aizsargājamo augu lakšu ievākšana to nedaudzajās, bet bagātīgajās atradnēs. Visvairāk šī problēma attiecināma uz Ērgļu novadu, kura teritorijā Akmeņupītes tuvumā ir plaša lakšu atradne. Ogres upe ir iecienīta ūdenstūristu vidū, jo īpaši pavasarī un rudenī. Populārākais posms ir Brāžu krāces, bet arī citi posmi ir iecienīti. Kā galveno problēmu zemju īpašnieki uzsver tūristu atstātos atkritumus. Atsevišķās teritorijās zemju īpašnieki ir ļoti ieinteresēti tūristu piesaistīšanā: tiek plānoti kempingi, telšu vietas, viesnīcas, viesu mājas, pirtis, atpūtas kompleksi. Saimnieciskās aktivitātes tūristu piesaistīšanai ir vērtējamās ļoti pozitīvi. Iekārtojot un apsaimniekojot telšu vietas un kempingus, daļēji varētu tikt novērsta tūristu radīto atkritumu problēma (S.O. “Ceļteka”, 2004.).

Pie potenciāliem apdraudošajiem faktoriem būtu jāmin arī atsevišķi augošu platlapju koku un aleju izciršana un briežu dārzu ierīkošana.

1.4.3. Aizsargājamās teritorijas izmantošanas veidi

Dabas parka teritorijā ir sastopami dažādi zemes izmantošanas veidi. Teritorijas izmantošanu nosaka gan sociālekonomiskie, gan dabiskie faktori. Kā nozīmīgākos izmantošanas veidus varētu minēt lauksaimniecību, mežsaimniecību, tūrismu un atpūtu, medības.

Medības

Dabas parkā medības notiek saskaņā ar Medību likumu un medību noteikumiem. Ērgļu novada teritorijā atrodas lielākie dabas parka meža masīvi. Dabas parka „Ogres ieleja” rietumu daļai, pateicoties teritorijas lineārajam raksturam, reljefam un zemes lietojumam (dominē lauksaimniecības zemes, izplatīta apbūve), nav būtiskas nozīmes no medību viedokļa.

Dabas parka teritorijā notiek medības. Medību platības apsaimnieko 12 medību kolektīvi:

Ogres rajonā

- medību kolektīvs „Gāršas”
- medību kolektīvs „Breneks”
- medību kolektīvs „Lēdmane”
- Krapes mednieku biedrība
- mednieku biedrība „Madliena”
- mednieku biedrība „Lokmane”
- Vērenes mednieku biedrība
- Menģeles mednieku biedrība
- Mazozolu mednieku biedrība
- medību kolektīvs „Plauži”

Madonas rajonā

- medību kolektīvs „Ozoliņi”
- medību kolektīvs „Liepkalne”.

Medījamo dzīvnieku saraksts un skaits sniegts 1.11. tabulā. Tā kā minēto kolektīvu līgumā noteiktās platības atrodas arī ārpus dabas parka, tad precīzu dzīvnieku skaitu (uzskaitītos un nomedītos) tieši dabas parka teritorijā norādīt nav iespējams.

1.11. tabula 2006. - 2007. gada medību sezonā nomedīto dzīvnieku skaits pa medību kolektīviem (ieskaitot ārpus dabas parka nomedītos dzīvniekus)

Mednieku kolektīvi	„Lēdmane”	„Gāršas”	„Ozoliņi”	„Liepkalni”
Dzīvnieki				
Aļņi	2	2	4	-
Staltbrieži	1	4	-	-
Stirnas	46	29	28	11
Mežacūkas	12	14	12	3
Bebri	-	-	46	40

Gan dabas parkā, gan tam pieguļošajās teritorijās dominē kultūrainava ar lielu lauksaimniecības zemju īpatsvaru. Tādēļ visos medību iecirkņos galvenie medījamie dzīvnieki ir stirnas un meža cūkas. Lai gan bebbri sastopami praktiski visās ūdenstecēs, t.sk. Ogres upē visā tās garumā, samērā intensīvas bebru medības notiek tikai tajos medību iecirkņos, kas atrodas Madonas rajonā, kur lielāka bebru ietekme uz meža un

lauksaimniecības zemēm. Bebru darbība atstāj ietekmi arī uz dabas liegumu „Vērenes gobu un vīksnu audze”.

Lauksaimniecība

Lauksaimniecībā izmantojamā zeme aizņem ievērojamu daļu no dabas parka teritorijas. Dabas parka "Ogres ieleja" rietumu daļā (Krapes un Lēdmanes pag., Ķeguma novadā) lauksaimniecības zemes tiek apsaimniekotas daudz intensīvāk nekā austrumu daļā. Liela daļa lauksaimniecības zemju ārpus upes ielejas ir meliorētas. Austrumu daļā (Taurupes, Mazozolu pag.) vērojami marginalizācijas procesi, kad tiek pamestas lauksaimniecības zemes nomalēs, kā rezultātā tās aizaug. Lauksaimniecības zemes pamatā veido pļavas un atmatas, aramzemju īpatsvars nav liels. Būtiski faktori lauksaimniecības zemju apsaimniekošanas veicināšanai ir pieejamie ES tiešie maksājumi, kā arī lauksaimniecības zemju atrašanās vieta. Veicot izpēti dabas parkā „Ogres ieleja” ievērojamās platībās, ir izdalīti bioloģiski vērtīgie zālāji. Šādas teritorijas vairāk ir Lēdmanes, Madlienas, Mazozolu pagastos un Ērgļu novadā. Dīemžēl daudzviet tieši šīs teritorijas aizaug ar krūmiem, jo tās netiek apsaimniekotas. Dabas parka teritorijā (Madlienas pagastā) daļēji atrodas z/s „Galiņi”, kas nodarbojas ar dārzena audzēšanu aptuveni 200 ha lielā platībā, un ir viens no lielākajiem šāda veida ražotājiem Latvijā, un lauksaimniecības uzņēmumi SIA „Madliena 2” un „Tilbe Agro”.

Mežsaimniecība

Dabas parkā „Ogres ieleja” mežu zemes aizņem 3155 ha (dati no Valsts mežu dienesta mežaudžu datu bāzes uz 05.2007.). No tām mežs aizņem 2879 ha, izcirtumi – 232 ha, zāļu purvi – 7 ha, lauces – 34 ha, pārplūstoši klajumi – 2 ha.

Lielākā daļa dabas parka mežu ir fizisko personu īpašums – 2803 ha un 314 ha pieder juridiskām personām. Valsts īpašumā ir 22 ha meža zemes un pašvaldībām pieder 16 ha meža.

Lielāko daļu parka mežu aizņem sausieņu meži (82,44%). Salīdzinoši nelielās platībās sastopami slapjaini, purvaini āreņi un kūdreņi. Pēc augšanas apstākļu tipa dominējošie ir vēri, kas aizņem vairāk kā 59% no dabas parka mežu platības (skat. 1.12. tabulu).

1.12. tabula. Dabas parka „Ogres ieleja” mežu sadalījums pēc augšanas apstākļu tipa

Augšanas apstākļu tips	Valsts zemes (ha)	Privātās zemes un pašvaldību zemes (ha)	Kopā (ha)	%
Mētrājs	1	<1	2	0,06%
Lāns	3	4	7	0,22%
Damaksnis	7	428	435	13,79%
Vēris	3	1869	1872	59,33%
Gārša	3	282	285	9,03%
Slapjais damaksnis		57	57	1,81%
Slapjais vēris		125	125	3,96%
Slapjā gārša		16	16	0,51%
Purvājs		2	2	0,06%
Niedrājs		19	19	0,60%
Dumbrājs		63	63	2,00%
Liekņa		<1	1	0,03%
Šaurlapju ārenis	4	41	45	1,43%
Platlapju ārenis		121	121	3,84%

Augšanas apstākļu tips	Valsts zemes (ha)	Privātās zemes un pašvaldību zemes (ha)	Kopā (ha)	%
Mētru kūdrenis		<1	1	0,03%
Šaurlapju kūdrenis		15	15	0,48%
Platlapju kūdrenis		46	46	1,46%

Pēc aizņemtās platības nozīmīgākā koku suga ir baltalksnis, kas ir valdošā suga gandrīz 31% mežaudžu. Baltalkšņa meži novietoti, galvenokārt, tiešā upes tuvumā uz stāvām nogāzēm vai mitrās upju palienēs. Nākamie nozīmīgākie ir bērzu meži, kas aizņem ~26% no mežu teritorijām. 50 % dabas parka mežu ir I bonitātes (skat. 1.13. tabulu).

1.13. tabula. Dabas parka „Ogres ieleja” mežu sadalījums pēc bonitātes¹

Bonitāte	Ia	I	II	III	IV
Platība (ha)	256	1449	1022	135	17
Platība (%)	9%	50%	35%	5%	1%

1.14. tabula. Dabas parka „Ogres ieleja” mežu sadalījums pēc valdošās koku sugas

Valdošā koku suga	Valsts zemes (ha)	Privātās zemes un pašvaldību zemes (ha)	Kopā (ha)	%
Priede	10	154	164	5,20%
Egle	5	498	503	15,94%
Bērzs	4	820	824	26,12%
Melnalksnis		16	16	0,51%
Apse	<1	242	243	7,70%
Baltalksnis	2	967	969	30,71%
Ozols		35	35	1,11%
Osis		8	8	0,25%
Liepa		9	9	0,29%
Goba, vīksna		104	104	3,30%
Blīgzna		<1	1	0,03%
Kļava		4	4	0,13%

Tomēr lielākā daļa (2402 ha) no dabas parka mežiem ir mistrotas audzes, kur mežaudzes pirmo stāvu veido divu vai vairāku sugu sajaukums. 478 ha no dabas parkā esošajiem mežiem aizņem tīraudzes, no kurām lielākās platības aizņem baltalkšņa meži (207 ha) un egles meži (120 ha) (skat. 1.14. tabulu). Dabas parka teritorijā esošo mežaudžu vecums lielākoties ir mazāks par 100 gadiem (92%) (skat. 1.15. tabulu). 6. pielikumā ir pievienota karte, kura attēlo dabas parka „Ogres ieleja” mežaudžu vecumu. Vecākas mežaudzes aizņem salīdzinoši nelielas platības.

¹

Bonitāte ir cilvēku radīta iedalījuma vienība mežaudzes ražīguma raksturošanai, ko nosaka pēc koku augstuma noteiktā vecumā. Audzes bonitātes apzīmēšanai lieto ciparus no 1 līdz 5 (parasti lieto romiešu ciparus). Augstākā bonitāte ir 1, zemākā- 5. Bonitāti konkrētai audzei Jūs varat atrast meža inventarizācijas dokumentos.

1.15. tabula. Dabas parka „Ogres ieleja” mežu sadalījums pēc vecuma

Audzū vecums	Valsts zemes (ha)	Privātās zemes un pašvaldību zemes (ha)	Kopā (ha)	%
0 – 20	<1	583	584	18,51%
21 – 40	<1	469	470	14,90%
41 – 60	3	850	853	27,04%
61 – 80	6	523	529	16,77%
81 – 100	10	479	489	15,50%
101 – 120		150	150	4,75%
121 – 140	<1	26	27	0,86%
141 – 160	1	4	5	0,16%
>160	<1	5	6	0,19%

Ja salīdzina mežaudžu vecumu pēc valdošajām koku sugām, tad redzams, ka lielākā daļa priežu mežu ir pārsnieguši teorētisko ciršanas vecumu (skat. 1.16. tabulu). Egļu mežu vecuma struktūrā redzams, ka lielākā daļa dabas parkā ietilpstošie egļu meži ir dabiskas izcelsmes un pārsniedz 80 gadu vecumu. Maz ir egļu audžu vecumā no 40 līdz 80 gadiem. Savukārt, nozīmīgas platības aizņem par 40 gadiem jaunāki egļu meži, kas norāda uz mērķtiecīgi veiktu egles stādījumu atjaunošanu dabas parka teritorijā. Dabas parka „Ogres ieleja” teritorijā sastopamās platlapju mežaudzes ir vecas, bet jaunu platlapju audžu ir ļoti maz.

1.16. tabula. Dabas parka „Ogres ieleja” mežu sadalījums pēc valdošās koku sugas un vecuma

Valdošā koku suga	0 – 20	21 – 40	41 – 60	61 – 80	81 – 100	>100
Priede	3	3	9	29	78	42
Egļe	120	63	25	40	173	82
Bērzs	80	66	206	293	163	16
Melnalksnis	<1	3	11	2	0	0
Apse	76	7	46	68	39	7
Baltalksnis	72	327	550	20	0	0
Ozols	0	0	1	1	7	26
Osis	4	0	1	0	2	1
Liepa	0	0	1	5	1	2
Goba, vīksna	0	0	8	60	24	12
Blīgzna	0	0	<1	0	0	0
Kļava	0	0	1	3	0	0

Pēdējos desmit gados mežsaimnieciska darbība ir veikta 1107 ha platībā. No tām 1068 ha veikta meža ciršana. Cirstās platības atjaunotas 199 ha. Pēc dabas parka izveides 2004. gadā saimnieciskā darbība veikta 641 ha platībā. No tām 522 ha platība veikta meža ciršana. Visām dabas parkā ietilpstošajām mežaudzēm ir saimnieciskās darbības aprobežojumi.

Tā kā valsts īpašumā esošie meži aizņem salīdzinoši nelielas platības, teritorijā nav veikta apsekošana dabisko meža biotopu inventarizācijas laikā (1999. – 2005. gads). Šeit ir veikti atsevišķi apsekojumi, sastādot ierosinājumus mikroliegumu izveidošanai.

Tūrisms

Dabas parkā „Ogres ieleja” „centrālā artērija” ir Ogres upe, kas līdztekus Latvijas iecienītākajiem ūdenstūrisma galamērķiem – Gaujai, Salacai, Abavai, Amatai, Braslai u.c., ieņem stabili vietu pirmajā populārāko ūdenstūrisma upju desmitniekā (galvenokārt gan izmantojama pavasara palos). Viens no iemesliem Ogres popularitātei ir tās posms lejpus Ērgļiem, kur atrodas tehniski sarežģītās Brāžu krāces (1.7. attēls), kas piemērotas ekstrēmā ūdenstūrisma piekritējiem.

Ogre tūrisma resursu, infrastruktūras, ainavas, popularitātes u.c. aspektu ziņā nav salīdzināma ar Gauju vai Salacu, taču tajā pat laikā upe piesaista ar savu mazskarto ielejas dabu, mazapdzīvotajiem krastiem un atsevišķiem tūrisma objektiem tās krastos vai to tuvākajā apkārtnē.

1.7. attēls. Brāžu krāces pavasarī un norāde uz tām (2007. gada 30. aprīlis)

Citi teritorijas izmantošanas veidi

Dabas parka teritorijā atrodas un to šķērso gan valsts, gan pašvaldību, gan privātie autoceļi, kuru izmantošana ir nozīmīga vietējiem iedzīvotājiem. Tāpat teritorijā sastopamas arī dažādu inženierkomunikāciju trases. Atsevišķās vietās dabas parkā sastopami arī lauksaimnieciskās produkcijas ražošanas un kokapstrādes uzņēmumi.

Dabas parka teritorijā uz Ogres upes atrodas viena hidroelektrostacija – Vecogres HES (skat 1.5. attēlu).

Ogres upē ir atļauta tikai makšķerēšana, rūpnieciskā zveja nenotiek. Ogres upe ir diezgan iecienīta makšķernieku vidū. Tajā sastopami asari, ālanti, baltie sapali, līdakas, plauži, pliči, raudas, ruduļi, sapali, foreles, alatas un vēdzeles. Atsevišķos posmos sastopami līņi, vimbas, salates un zandarti (www.copeslapa.lv). Pēdējos gados biedrība „Mēs zivīm” veic dažādus pasākumus zivju resursu uzlabošanai Ogres upē. Jau trīs gadus upē tiek laisti foreļu un alatu mazuļi. Biedrība plāno Ogres upē ieviest licencēto makšķerēšanu. Tāpat paredzēts turpināt zivju resursu pavairošanu un upes biotopu apsaimniekošanu, tai skaitā lašveidīgo zivju dzīvotņu uzlabošanu.

2. AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS NOVĒRTĒJUMS

2.1. Aizsargājamā teritorija kā vienota dabas aizsardzības vērtība un faktori, kas to ietekmē

Ņemot vērā lielo īpaši aizsargājamo biotopu un sugu atradņu koncentrēšanos dabas parkā „Ogres ieleja”, to nozīmi Eiropas retu un izzūdošu sugu un biotopu aizsardzības kontekstā, dabas parks „Ogres ieleja” atzīstams par būtisku teritoriju bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā Latvijā.

2.2. Ainaiskais novērtējums

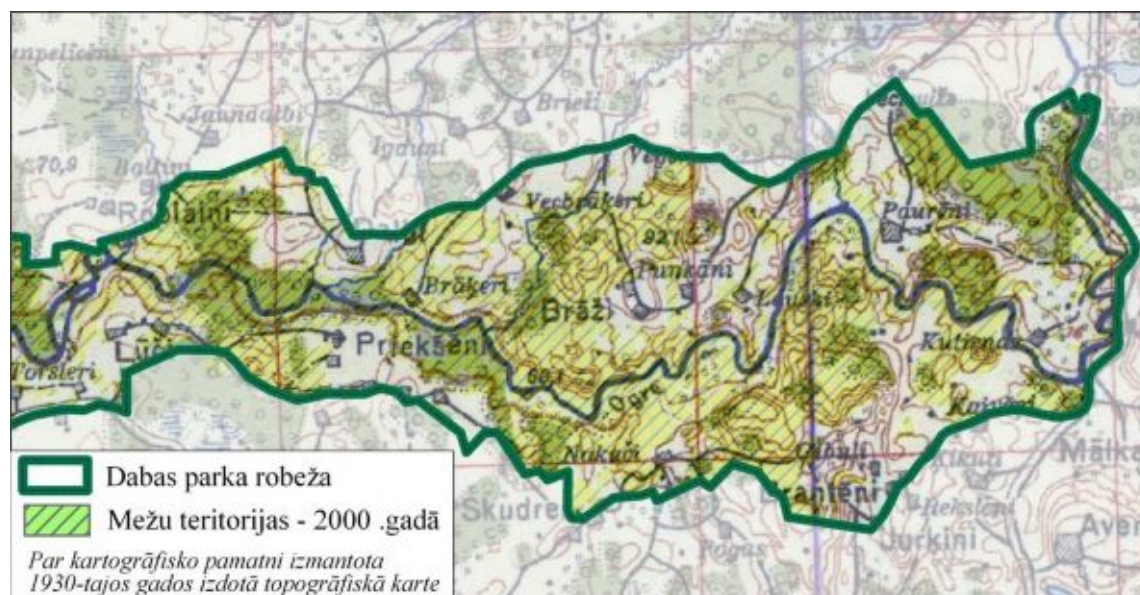
Ogres upe ir viena no garākajām Latvijas upēm un lielākā daļa no tās ielejas ir iekļauta dabas parkā „Ogres ieleja”, kurš atrodas Latvijas centrālajā daļā. Aptuveni vienu kilometru uz austrumiem no dabas parka sākas aizsargājamo ainavu apvidus “Vestiena” teritorija, kas ir viena no ainaviski nozīmīgākajām Latvijā. Vidzemes augstienes centrālajā daļā, aptuveni 15 km uz ziemeļaustrumiem no dabas parka “Ogres ieleja”, atrodas vēl viena Latvijā ainaviski nozīmīga teritorija aizsargājamo ainavu apvidus “Vecpiebalga”.

Latvijas ainavu kartē, ko sastādījis O. Nikodemus, ņemot vērā reljefa raksturu, Ogres upes ieleja izdalīta kā upju ainava. Savukārt, tai pieguļošās teritorijas, pārsvarā ietilpst mežāru morēnas paugurainē un smilšmāla un mālsmilts mežāru viļņainē. Tas nosaka to, ka dabas parka apvidū ainavas matricu (pamatstruktūru) veido mežu zemes. Reģionālā līmenī ainavu rajonēšanu veicis K. Ramans (1990). Pēc šīs klasifikācijas dabas parks “Ogres ieleja” ietilpst Vidzemes augstienes ainavzemes Augšogres – Jumurdas ielieces ainavapvidū un Dienvidvidzemes ainavzemes Vidzemes nolaidas ārainē (Ainavu aizsardzība, 2000). Veicot dabas parka ainavu telpu novērtējumu izmantota ainavu aprakstīšanas metode.

Dabas parka “Ogres ieleja” ainavas pamatstruktūru veido izteiktā upes ieleja ar sānu gravām, kurā dominē mežu teritorijas. Upes ieleja veido lineāru elementu apvidus ainavas struktūrā un veic ekoloģiskā “koridora” funkcijas. Dabas parkā ietilpst arī ielejai pieguļošie meža un lauksaimniecības zemju masīvi. Atsevišķās vietās teritorijas rietumu daļā sastopamas apdzīvotu vietu (ciemu) ainavas (Meņģele, Bekas, Glāžšķūnis u.c.). Ainavas struktūras galvenie noteicošie faktori teritorijā ir reljefs un zemes izmantošana.

Dabas parka teritorijā pēdējo simts gadu laikā ir notikušas būtiskas ainavu struktūras izmaiņas. Galvenokārt izmaiņas saistāmas ar cilvēka saimniecisko darbību. Salīdzinot mūsdienu mežu teritoriju īpatsvaru ar 1930-to gadu redzams, ka mūsdienās dabas parkā mežu teritorijas sastopamas daudz vairāk (skatīt 2.1. attēlu). No tā izriet, ka savulaik dabas parka ainava bijusi daudz atklātāka, lielāks īpatsvars ir bijis mitrām pļavām un krūmājiem. Ainavā bija sastopama daudz lielāka elementu daudzveidība. Būtisks faktors šādas ainavu struktūras nodrošināšanā bija dispersais viensētu izvietojums un ekstensīvā lauksaimniecība. 20. gs. otrajā pusē meliorācijas rezultātā mitrās pļavas tika pārveidotas, krūmāji - apmežoti. Mainoties apdzīvojuma struktūrai (no viensētām uz ciemiem) izzuda daudzas viensētas un nomalēs sastopamās lauksaimniecības zemes pamazām apmežojās. Šajā laika periodā notika ainavas homogenizācija, kuras rezultātā izveidojās plaši vienlaidus lauksaimniecības zemju un mežu masīvi. Pēc 20. gs. beigu straujajām sociālekonomiskajām un politiskajām pārmaiņām dabas parka ainava piedzīvoja jaunas pārmaiņas. Daudzviet lauksaimniecībā izmantojamās zemes netika apsaimniekotas, kā rezultātā tās aizauga ar krūmiem un patlaban

jau iekļautas mežu teritorijās. Pēc 2000. gada mežu teritorijās notika intensīva mežsaimnieciskā darbība, kā rezultātā meži tika fragmentēti.

2.1. attēls. Ainavu struktūras izmaiņas

Pārmaiņas ainavu struktūrā notikušas un joprojām turpinās dažādu sociālekonomisko faktoru ietekmē, no kuriem kā galvenos varētu minēt šādus:

- tautsaimniecības attīstība 20. gs. 30.-tajos gados,
- 2. Pasaules kara laikā veiktās iedzīvotāju deportācijas, kuru rezultātā ievērojami samazinājās lauku sētu apdzīvotība,
- plaša lauksaimniecības zemju meliorācija pēc 2. Pasaules kara,
- apdzīvojuma struktūras pārmaiņas sākot no 20. gs. 60.-tajiem gadiem,
- lauksaimniecības panīkums 20. gs. 90.-to gadu sākumā,
- ceļu izzušana,
- mežsaimnieciskā darbība 20. gs. 90.-to gadu beigās un pēc 2000. gada.

Pie mūsdienu nozīmīgākajām ainavu struktūras izmaiņām dabas parkā varētu minēt lauksaimniecības zemju aizaugšanu. Tāpat dabas parka ainavā ienāk arī jauni ainavas elementi - karjeri, savrupmāju apbūve, mākslīgās ūdenstilpes utt.

Dabas parkā „Ogres ieleja” vērojamas lokālo ainavu un tās elementu pārmaiņas dabisko (pali, noslīdeņu veidošanās, vecupju aizaugšana u.c.) un antropogēno (apbūve, nakšņošanas vietu izveide u.c.) faktoru ietekmē.

Ogres upes ieleja ir ainavekoloģiski nozīmīgs ainavas elements dabas parkā. Kā koridors tas savieno dažādus ainavu tipus, tāpēc svarīgi būtu nodrošināt tā nepārtrauktību, nefragmentējot to.

Viens no būtiskākajiem ainavas estētiskākās vērtības noteikšanas kritērijiem ir tās pieejamība un uztveres iespējas. Dabas parka „Ogres ieleja” ainavas ir uztveramas pārvietojoties pa ceļiem vai pa Ogres upi. Vērojamās ainavas abos gadījumos atšķiras. Laižoties ar laivu lejup pa upi, praktiski var uztvert tikai upes ielejas ainavu, kurai galvenokārt raksturīgi šādi ainavu veidi:

- dabiska straujteču upe gan ar krācēm, gan bez krācēm (izņemot upes posmu pirms Vecogres HES);
- upes ieleja ar stāviem dabiskiem vai mazpārveidotiem mežainiem krastiem un nelielām palieņu un virspalu terasēs plāvām.

Pārvietojoties pa dabas parka ceļiem ar autotransportu vai kājām, ir vērojamas dažādas ainavas: gan mozaikveida, gan lauksaimniecības zemju, gan meža ainavas. Dabas parka ainava vērojama arī šķērsojot vairākus tiltus un atsevišķās vietās pārvietojoties gar upes ieleju.

Tāpat kā teritorijas ainavu ekoloģiskās un bioloģiskās vērtības, arī ainavu estētisko vērtību ietekmē reljefs. Papildus ainavas vizuālo vērtību paaugstina tajā sastopamie ainavas elementi - kultūrvēsturiski nozīmīgi objekti (pilskalni, muižu kompleksi), atsevišķi augoši koki un koku grupas (veci ozoli u.c.), viensētu puduri utt. Teritorijai ir augsts ainaviskais potenciāls un dabas parka teritorijas ainaviskā vērtība ir labs priekšnosacījums tūrisma attīstībai.

Dabas parka "Ogres ieleja" austrumu daļā (Augšogres pazeminājumā) un tās apkārtnē ir vērojamas ainavas ar tālām un plašām skatu perspektīvām (2.2. un 2.3. attēls). Pārsvarā te ir sastopamas vizuāli pievilcīgas, Latvijai tipiskas mozaikveida ainavas (pauguraiņu un viļņotu līdzenumu) ar lauksaimniecības un meža zemju miju un viensētu puduriem. Šajās ainavās daudzviet sastopami vizuāli augstvērtīgi ainavu elementi – Vērenes ozolu aleja (2.4. attēls) u.c.

2.2. attēls. Skats uz Jaunveģeriem (Ērgļu novads)

2.3. attēls. Ainava dabas parka apkārtnē (Ērgļu novads)

Dabas parka centrālajā un rietumu daļā (no Vērenes uz rietumiem) pamatā vērojamas viļņotu līdzenumu lauksaimniecības zemju ainavas, kurās skatu perspektīvas noslēdzas upes ielejas mežos (2.5. un 2.6. attēls.).

Ņemot vērā teritorijas ainavekoloģiskos un ainavu estētiskos aspektus, tās austrumu daļa (sākot no Vērenes) vērtējama kā ainaviski nozīmīgākā. Tai piemīt arī ainaviski augstāks potenciāls, kurš jau patlaban tiek veiksmīgi izmantots tūrisma attīstībai.

Perspektīvā dabas parka ainavā varētu parādīties jauni ainavas elementi, kā piemēram, atpūtas kompleksi ar nepieciešamo infrastruktūru (sporta laukumi, ūdenstilpes), karjeri un blīva savrupmāju apbūve.

2.4. attēls. Vērenes ozolu aleja

2.5. un 2.6. attēls. Skats uz Ogres ieleju pie Tulkiem un Glāzšķūnī (fonā Ogres ielejas meži)

Domājot par teritorijas aizsardzības mērķiem, būtu jāņem vērā dabas parka "Ogres ieleja" izteikti lineārais raksturs, teritorijas platība (viena no lielākajām Latvijas īpaši aizsargājamajām teritorijām), pašreizējie zemes izmantošanas veidi un attīstības perspektīva. Tāpēc primāri teritorijā kā vienots komplekss būtu jāaizsargā tieši upes ieleja, nodrošinot tās nepārtrauktību un novēršot fragmentāciju.

Nacionālas nozīmes ainavas dabas parka teritorijā nav sastopamas, taču būtu nepieciešams aizsargāt arī dabas parkā sastopamās tipiskās ainavas, jo tās ir būtiska dabas kompleksa sastāvdaļa un zināmā mērā nodrošina upes ielejas ekosistēmas aizsardzību.

2.3. Biotopi, to sociālekonomiskā vērtība un ietekmējošie faktori

Dabas parkā "Ogres ieleja" ir konstatēti vairāki Eiropā un Latvijā īpaši aizsargājami mežu, pļavu un saldūdens biotopi – skat. 2.2., 2.3., 2.5. un 2.6. tabulās un tie ir attēloti 7., 9., 10. pielikumos.

Turpmākajās nodaļās tiek dots sīkāks dabas parka teritorijā sastopamo biotopu apraksts.

2.3.1. Saldūdens biotopi

Ogres upes biotopu kartēšana veikta 2007. gada jūlijā un augustā, veģetācijas maksimālās attīstības stadijā, veicot vizuālu upes apskati, ejot kājām gar upes krastu un, sekļajās vietās, brienot pa upi un fiksējot aizauguma līmeni, to veidojošo augstāko ūdensaugu sugu sastāvu, gruntu raksturu, kā arī ievācot bentosa paraugus un konstatējot aizsargājamo zivju, zoobentosa un tīru vidi raksturojošu sārtaļģu klātesamību. 5. pielikuma kartē redzamas paraugu ņemšanas vietas un tiek sniegtas arī izpētes rezultātu tabulas.

Ogres upei raksturīga ievērojama ūdens biotopu dažādība, kas saistīta ar upes straumes ātrumu, gruntīm un augāju. Straujākos posmos biotopu veido krāces, akmeņu krāvumi, oļi, kam piesaistītas ūdenssūnu, sārtaļģu un pavedienaļģu audzes. Mierīgākos posmos dominējošo vietu ieņem atsevišķi akmeņi un akmeņu krāvumi, rupja grants, smilts, uz kuriem tika konstatētas ūdenssūnu, gundegu, meldru, glīveņu audzes. Arī šeit tika konstatētas sārtaļģes (*Hildebrandia rivularis*).

Dabas aizsardzības vērtība

Saskaņā ar Latvijas biotopu klasifikāciju (Kabucis 2001), dabas parkā konstatēti sekojoši biotopu veidi: straujtecēs posmi upēs, krāces upēs, akmeņu sakopojumi upēs, ūdenskritumi un kāpļes upēs, smilšu sēres, oļu sēres, upju piekrastes virsūdens augu josla, saliktā ūdensaugu josla upēs. Biotopu klasifikatora kodi tiek sniegti 2.1. tabulā. Saldūdens biotopu karte pievienota 7. pielikumā.

2.1. tabula. Dabas parka „Ogres ieleja” sastopamie saldūdens biotopi pēc Latvijas biotopu klasifikācijas

Nosaukums	Latvijas biotopu klasifikatora kods	Aptuvenus posma garums upē
Straujtecēs posmi upēs	D.2. (apakštipi D.1.1., D.1.2., D.1.4.)	~21,8 km
Krāces upēs	D.1. (apakštipi D.2.1., D.2.3.)	~2,7 km
Akmeņu sakopojumi upēs	D.3. (apakštipi D.3.1., D.3.3.)	
Ūdenskritumi un kāpļes upēs	D.4. (apakštipi D.4.1.)	0,2 km
Smilšu sēres	D.5.	Garums mainīgs vai punktveida objekti
Oļu sēres	D.6.	
Upju piekrastes virsūdens augu josla	D.7. (apakštipi D.7.2., D.7.7.)	
Saliktā ūdensaugu josla upēs	D.8. (apakštipi D.8.4., D.8.7., D.8.8., D.8.11., D.8.12., D.8.15., D.8.17., D.8.21., D.8.23.)	
Pelldaugu (lemnītu) augājs upēs	D.9.	

Vairāki no konstatētajiem biotopu veidiem ir Latvijā un Eiropā aizsargājami (skat. 2.2. tabulu).

2.2. tabula. Dabas parkā "Ogres ieleja" konstatētie īpaši aizsargājami saldūdens biotopi

Nosaukums	ES nozīmes biotopu klasifikatora kods	Īpaši aizsargājamā biotopa veids (Ministru kabineta noteikumi Nr. 421)	Aptuvenus garums upē
Upju straujtecēs	3260	5.18	~ 24,5 km
Avotsūnu <i>Fontinalis</i> un krasta garknābītes <i>Rhynchostegium riparioides</i> audzes upēs	3260	5.7	
<i>Hildebrandijas Hildebrandija rivularis</i> audzes upē	3260	5.5.	
Kāpļes un ūdenskritumi	3260	5.6.	~ 0,2 km
Akmeņu sakopojumi upēs	-	5.1	Punktveida objekti
Ūdensgundegu <i>Batrachium</i> audzes upēs	-	5.15.	
Visgarās glīvenes <i>Potamogeton praelongus</i> un alpu glīvenes <i>Potamogeton alpinus</i> audzes upēs	-	5.14.	

Krāces upēs (D.1.) konkrētajā Ogres upes apsekotajā posmā konstatētas leļpus Ērgļiem. Krāces ir akmeņains seklūdens posms upē ar samērā lielu kritumu un ātru straumi. Krāces veidojas, upei laužoties cauri cietiem iežiem. Upju krāčainajos posmos sastopamas makrofitisko aļģu un ūdenssūnu veidotas sabiedrības. Tās tālāk var klasificēt šādos apakštipos:

- D.1.1. Hildebrandiju *Hildebrandia rivularis* audzes krāčainajos posmos upēs ;
- D.1.2. Batrahospermu *Batrachospermum* audzes krāčainajos posmos (parasti aug kopā ar augstāk pieminēto sugu, var noteikt tikai mikroskopā).

Hildenbrandiju audzes ir biotops, kurš plaši izplatīts visā apsekotajā posmā. Hildenbrandijas (*Hildebrandia rivularis*) ir tikai vienīgā saldūdenus apdzīvojoša sārtaļģu suga. Tām ir tumši sarkans laponis, kura forma ir garozveidīga, līdz 2,5 centimetriem diametrā. Hildebrandijas ir plaši izplatītas straujās upēs ēnainās vietās, uz akmeņiem un gliemežvākiem, kur tās veido garozām līdzīgas karmīnsarkanas kreves. Raksturīgas ar skābekli bagātiem, straujiem upes posmiem. Šīs audzes ir Latvijā sastopamas ļoti bieži un tās ir tīras vides bioindikatoru.

Straujteču posmi upēs (D.2.) - šāda tipa biotopi ir vieni no izplatītākajiem pētāmā Ogres upes posmā. Šādos biotopos konstatēta vislielākā zoobentosa sugu daudzveidība, salīdzinot ar citiem biotopiem. Biotops klasificējas kā ES Biotopu Direktīvas biotops - upju straujtecis (3260). Visizplatītākie ir sekojoši apakštipi:

- D.2.1. Hildebrandiju *Hildebrandia rivularis* audzes straujtecis posmos upēs;
- D.2.3. Ūdenssūnu *Fontinalis* audzes straujtecis posmos;
- D.2.7. Ezera meldra *Scirpus lacustris* zemūdens audzes straujteču posmos upēs.

Akmeņu sakopojumi upēs (D.3.) ir bieži izplatīts biotops un aizsargājams kā ES Biotopu Direktīvas biotops 3260 - upju straujtecis. Var minēt sekojošus visizplatītākos apakštipus:

- D.3.1. Hildebrandiju *Hildebrandia rivularis* audzes uz akmeņu sakopojumiem upēs;
- D.3.3. Ūdenssūnu *Fontinalis* audzes uz akmeņu sakopojumiem upēs.

Audzes veido, galvenokārt, ūdens sūnas (avotsūnas) *Fontinalis antipyretica* vai *Fontinalis* sp., kas strauvē piestiprinājušās pie akmeņiem. Audzes ir Latvijā izplatītas lielākajā daļā ritrāla tipa upēs.

Ūdenskritumi un kāples upēs (D.4.) ir rets biotops pētāmajā upes posmā (leļpus Ērgļiem). Tas ir aizsargājams kā ES Biotopu Direktīvas biotops 3260 - upju straujtecis. Konstatēts viens apakštīps - D.4.1. Hildebrandiju *Hildebrandia rivularis* audzes uz ūdenskritumiem un kāplēm.

Smilšu sēres (D.5.) nav bieži sastopams biotops. Tas veidojas vietās, kur grunts sastāv no dažāda rupjuma smiltīm, ir atsevišķi akmeņi vai meldru audzes.

Oļu sēres (D.6.) veidojas straujās vietās, kur grunts sastāv no rupjas grants, oļiem, nelieliem akmeņiem. Ogrē konstatētas jauktās oļu-grants sēres.

Upju piekrastes virsūdens augu josla (D.7.) - šādi biotopi izplatīti gar upes piekrasti. Tie veido ne visai platu joslu. Platākas joslas veidojas upes atstraumēs, pie apdzīvotām vietām, tiltiem, ūdens krātuvēs. Izplatītākie ir šādi apakštipi:

- D.7.2. Grīšļu virsūdens audzes upju piekrastē;
- D.7.7. Ezera meldra *Scirpus lacustris* virsūdens audzes upju piekrastē.

Upju piekrastes virsūdens augu josla veidojas vietās, kur piekrastes augi sakņojas upes gultnē, bet to lapas un stublājs atrodas virs ūdens. Tipisks piekrastes augs ir parastā niedre. Parastās niedres audzes sastopamas smilšainās vai dūņaini smilšainās upju piekrastēs līdz 1.5 – 3

metru dziļumam. Lēnu un barības vielām bagātu upju krastos niedres veido leknas audzes vairāku desmitu metru platā joslā. Bieži sastopamas arī ezera meldra audzes, kas sastopamas lēnu upju dūņainās smilšainās un dūņainās piekrastēs, kā arī vilkvāļišu, upes kosas, parastā miežubrāļa un dažādu grīšļu audzes. Retāk atrodamas čemurainā puķumeldra, platlapu cemeses un lielās ežgalvītes audzes.

Saliktā ūdensaugu josla upēs (D.8.) arī pieder pie plašāk pārstāvētajiem biotopiem. Šie biotopi nav monotoni izvietoti, bet mozaikveidīgi, t.i., biotopi ir nelieli, izkaisīti pamīšus. Izplatītākie ir šādi apakštipi:

- D.8.4. Kanādas elodejas *Elodea canadensis* zemūdens audzes upēs,
- D.8.7. Dzeltenās lēpes *Nuphar luteum* peldlapu audzes upēs,
- D.8.8. Dzeltenās lēpes *Nuphar luteum* un glīveņu *Potamogeton* audzes upēs,
- D.8.11. Alpu glīvenes *Potamogeton alpinus* peldlapu audzes upēs,
- D.8.12. Krokainā glīvene *Potamogeton compressus* audzes upēs,
- D.8.15. Peldošā glīvene *Potamogeton natans* audzes upēs,
- D.8.17. Ķemveida glīvene *Potamogeton pectinatus* audzes upēs,
- D.8.21. Ūdensgundegu *Batrachium* audzes upēs,
- D.8.23. Ezera meldra *Scirpus lacustris* audzes upēs.

Šajā joslā atrodami augi sakņojas upes gultnē un lielāko dzīves daļu pavada pilnīgi iegrimuši ūdenī, un, tikai atsevišķos gadījumos – ziedēšanas laikā, virs ūdens paceļas šo augu ziedi.

Lēnajās upēs šo augu izplatība nesniedzas tālāk par 2,5 – 3 metriem. Straujo upju posmos var sastapt tikai tādus augus, kuri spēj pietiekami labi iesakņoties vai piestiprināties pie substrāta, lai straume tos neaiznestu. Tur iegremdētos augus pārstāv sūnas un dažādas glīveņu sugas, kuru sakņu sistēma ir pietiekami spēcīga. Šie organismi kalpo par daudzu organismu mājvietu un slēpni ūdeņu iemītniekiem.

Peldaugu (lemnītu) augājs upēs (D.9). Brīvi peldošo ūdensaugu jeb lemnītu augāju veido nelieli augi, kas nekur nesakņojas un peld pa ūdens virsu. Tie pārvietojas straumju un vēja nesti. Šie augi sastopami lēnās upēs, kur no vēja aizsargātos līčos šie augi veido peldošu paklāju. Vispazīstamākie peldaugi ir ūdensziedi. Atkarībā no valdošās (dominējošās) sugas izšķir parastās mazlēpes segas upēs, parastās mazlēpes un ūdensziedu segas, trejdaivu ūdenszieda audzes, mazā ūdenszieda segas, abinieku paķērsas audzes un parastās spirodelas segas upēs.

Ogres upes apsekotais posms ar tās straujteču, krāču, akmeņu sakopojumu un ūdensaugu daudzveidīgiem biotopiem pieskaitāma pie galvenajām teritorijas bagātībām. Augstu vērtējams upes posma biotopu dabiskums un tipiskums. Tie ir īpaši aizsargājami biotopi gan Latvijā, gan Eiropas Savienības mērogā. Jāatzīmē, ka šie biotopi ir ļoti jutīgi pret apkārtējās vides izmaiņām (notiekot eitrofikācijai novērojama to aizaugšana ar ūdensaugiem). Šo biotopu vērtību palielina arī tas, ka tikai šādos biotopos spēj rast dzīvei nepieciešamos apstākļus daudzi ūdens bezmugurkaulnieki un zivis. Pie tiem var minēt – biezo perlamutreni (*Unio crassus*), upes akmeņgliemezi (*Theodoxus fluviatilis*), upes micīšgliemezi (*Ancylis fluviatilis*), no zivīm jāatzīmē – parasto akmeņgrauzi (*Cobitis taenia*), platgalvi (*Cottus gobio*), straute nēģi (*Lampetra planieri*). Aizsargājamās hidrobiontu sugas ir nozīmīga dabas parka dabas bagātība.

Sociālekonomiskā vērtība

Straujteču biotopiem piemīt gan estētiskā, ekonomiskā vērtība (zivju resursi), gan rekreatīvā vērtība, jo piesaista tūristus - t.sk. arī ūdens tūristus, makšķerniekus, kas, savukārt, var dot nozīmīgu ieguldījumu teritorijas ekonomiskajā attīstībā. Šeit arī jāatzīmē biotopu zinātnisko vērtību – kā pētniecības objekts hidrobiontu populāciju dinamikas izpētē utt.

Ietekmējošie faktori

Tā kā upe uzskatāma par atvērtu ekosistēmu, tad noteikta biotopa saglabāšanai ir nepieciešami apsaimniekošanas pasākumi ne tikai upei, bet arī piekrastes zonai. Kā atvērta ekosistēma upe ir daļa no apkārtējās ainavas, kas veidojusies cilvēka un dabas mijiedarbības rezultātā. Ogres upes posmu dabas parka teritorijā ietekmē šādi negatīvie faktori:

- notekūdeņu novadīšana upē no apdzīvotām vietām, arī atsevišķām ēkām, kas atrodas upes krasta zonā;
- biogēnu ieplūde no upes krastos notiekošas saimnieciskās darbības (lauki, mazdārziņi, pļavas), kā rezultātā notiek upes pastiprināta aizaugšana un biotopu izmaiņas;
- aizsprostu būve uz upes, kas pilnīgi izmaina biotopu, tas kļūst sugu daudzveidības ziņā nabadzīgāks, notiek biogēnu uzkrāšanās, tiek pārtraukta zivju migrācija pa upi, likvidētas vērtīgo zivju nārstu un dzīves vietas;
- piekrastes nepareiza apsaimniekošana (koku un krūmu ciršana, piekrastes apsaimniekošana neievērojot tauvas joslu, māju būvniecība tuvu piekrastei);
- izgāztuvju izveidošana upes krastā;
- tūristu nesankcionētās apmetnes;
- makšķernieku skaita pieaugums – zivju resursu samazināšana, piekrastes nobradāšana, piesārņojums no atkritumiem.

2.3.2. Pļavu biotopi

Dabas aizsardzības vērtība

Pļavu biotopi aprakstīti, izmantojot Latvijas biotopu klasifikatoru (Kabucis, 2001) un norādot biotopa kodu. Eiropas Savienības nozīmes biotopi pielīdzināti, izmantojot Biotopu rokasgrāmatu (Kabucis, 2004). Pavisam dabas parkā ir 71,7 ha aizsargājamo pļavu biotopu un 603 ha bioloģiski vērtīgu zālāju.

Pļavas ir cilvēka veidotas, un to saglabāšanos nodrošina saimnieciskā darbība – pļaušana un noganīšana. Tās ir daudzveidīgas pēc izvietojuma reljefā, augšņu sastāva, mitruma un citiem faktoriem. Pļavas un ganības ir sugām bagātākie biotopi, kur vienā kvadrātmetrā var sastapt pat 40 – 50 ziedaugu sugas. Bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgākās ir tās pļavas, kuras ilgstoši nav mēslotas vai ielabotas. Pļavas ir dzīvotnes tipiskām un retām, tajā skaitā īpaši aizsargājamām augu, kukaiņu, putnu un citu dzīvnieku sugām. Pēdējās desmitgadēs dabisko pļavu platības arvien ir samazinājušās, jo krasi samazinājies to apsaimniekošanas apjoms, mainoties sociāli ekonomiskajai situācijai valstī – siens vairs nav nepieciešams agrākajos apjomos. Daļa pļavu aizaug, daļa tiek apmežota, daļa – transformēta apbūves platībās. Savukārt ar krūmiem aizaudzēto tīrumu pārveidošana atkal par pļavām ir ļoti ilglaicīgs process.

Dabas parka pļavu biotopi pēc izcelšanās, attīstības un apsaimniekošanas ir iedalāmi divās grupās: pļavas Ogres upes ielejā un pļavas ārpus Ogres upes ielejas.

Pļavas Ogres upes ielejā ir nelielas palieņu pļavas Ogres upes meandru lokos ar slāpekli mīlošām augu sugām un reti applūstošas vecas ganības Ogres upes ielejā, tajā skaitā parkveida pļavas ar veciem ozoliem. Tās ir bioloģiski vērtīga zālāja kritērijiem² atbilstošas

² Daļa no Latvijas īpaši aizsargājamiem pļavu biotopiem, kā arī ilgstoši tradicionālā veidā apsaimniekoti zālāji ir atzīti par bioloģiski vērtīgiem zālājiem. Latvijas likumdošanā juridiskā aizsardzība ir paredzēta īpaši aizsargājamiem biotopiem, kuri ir aizsargājami arī saskaņā ar Biotopu direktīvu, bet bioloģiski vērtīgiem zālājiem kopumā juridiskā aizsardzība nav paredzēta.

platības. Nereti šeit sastopami arī kultivēti zālāji – sugām bagātas, bioloģiski vērtīgas pļavas, kas ir nozīmīgas dzīvotnes vairākām organismu grupām. Pļavas vienoti iekļaujas Ogres upes ielejas biotopu kompleksā kopā ar mežu platībām – kā lauces. Daļa pļavu ir primāras izcelsmes un ilgstoši saglabājušās, pateicoties cilvēka nodrošinātai saimnieciskai darbībai. Pļavu saglabāšana pļaujot un noganot, ir būtiska dabas parka izveidošanas mērķu sasniegšanai un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai reģionā.

Pļavas ārpus Ogres upes ielejas ir izteikti kultivētas, dominē kultivēti zālāji un atmatas. Tikai atsevišķās vietās, augu sabiedrībās, klātesot arī ruderālām un piesētām sugām, pļavas daļēji atbilst bioloģiski vērtīga zālāja kritērijiem (BVZ) (skat. 8. pielikumu). Šāda situācija izveidojusies, jo platības ir apdzīvotas, iekārtots ļoti labs ceļu tīkls, teritorija ir viegli pieejama, augsne auglīga. Tikai atsevišķās vietās, nelielās platībās, atrodamas pļavas, kas potenciāli, atbilstoši apsaimniekojot, nākotnē varētu atbilst īpaši aizsargājama biotopa kritērijiem. Atklātās platības saglabājamās, jo "atver" vizuāli augstvērtīgas ielejas ainavas. Pļavu saglabāšana ir vēlama, paaugstinot to floristisko daudzveidību, bet nav prioritāra. Atsevišķos reljefa pazeminājumos, arī kultivētos masīvos, izveidojušās parastās vīgriezies (*Filipendula ulmaria*) audzes. Nelielās platībās, tajā skaitā kultivētos zālajos, saglabātas atsevišķu vecu koku grupas un atsevišķi koki, lielākoties, parastais ozols (*Quercus robur*).

Līdz šim dabas parkā konstatēti pieci Eiropas Savienībā īpaši aizsargājami pļavu biotopi, tajā skaitā – trīs prioritāri aizsargājami un trīs Latvijā īpaši aizsargājami pļavu biotopi, kas apkopoti 2.3. tabulā.

No Latvijas dabas fonda (LDF) 2001. gadā ierosinātajiem 69 mikroliegumiem dabas parkā „Ogres ieleja” teritorijā trīs mikroliegumi ir ierosināti Latvijā īpaši aizsargājamam biotopam - parkveida pļavām. Šis biotops Latvijā ir reti sastopams, galvenokārt, upju ielejās. Koku stāvu šādā biotopā veido parastais ozols, kur atsevišķos gadījumos ozoli sasniedz pat dižkoku parametrus. Lakstaugu stāvs ir dažāds, un tas atkarīgs no augsnes mitruma un sastāva. Šajās pļavās konstatētas Latvijā īpaši aizsargājamas augu sugas, lielā brūnkāte (*Orobancha elatior*), augstais gaiļpiesis (*Delphinium elatum*), ārstniecības cietsēkle (*Lithospermum officinale*) un spilvainais ancītis (*Agrimonia pilosa*). Šādām pļavām piemīt arī augsta ainaviskā vērtība, un to bioloģisko vērtību saglabāšanai nepieciešama pļavu pļaušana vai noganīšana, bet nav pieļaujama to uzaršana, mēslošana un piesēšana.

Ar Latvijas īpaši aizsargājamiem pļavu biotopiem saistītas vairākas retu Latvijas īpaši aizsargājamo augu, kurām nepieciešams nodrošināt aizsardzību, atradnes. Atradnes ir bagātas un vitālas, tām ir nozīmīga loma sugas genofonda saglabāšanā.

Dabas liegumā "Vērenes gobu un vīksnu audze" līdz šim atzīmētas trīs BVZ platības.

2.3. tabula. Īpaši aizsargājami pļavu biotopi dabas parkā „Ogres ieleja”

Latviskais nosaukums	Eiropas Savienības biotopu klasifikatora nosaukums ¹	Eiropas Savienības biotopu klasifikatora kods	Eiropā prioritārs biotops ²	Latvijā īpaši aizsargājams biotops (Ministru kabineta noteikumi Nr. 421) ³	Platība, ha
Sugām bagātas stāvās vilkakūlas <i>Nardus stricta</i> pļavas smilšainās augsnēs	Sugām bagātas vilkakūlas pļavas smilšainās augsnēs	6230	+	+	Atrodamas kā nelieli dažu m ² lieli ieslēgumi citos pļavu tipos
Zilganās molīnijas <i>Molinia caerulea</i> pļavas kaļķainās, kūdrainās vai mālainās augsnēs	Molīnijas pļavas uz kaļķainām vai mālainām augsnēm	6410		+	10,1
Parkveida pļavas	Parkveida pļavas	6530	+	+	12,6
Atmatu pļavas	Sugām bagātas atmatu pļavas	6270	+		47,7
Mēreni mitras pļavas	Mēreni mitras pļavas	6510			1,3

¹ES – Eiropas Savienības Direktīva par dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu sugu aizsardzību 92/43/EEC;

²21.02.2006. Ministru kabineta noteikumi Nr. 153 “Par Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu”

³05.12.2000. Ministru kabineta noteikumi Nr. 421 “Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu”

Sociāli ekonomiskā vērtība

Pļavām ir vērtība tautsaimniecībā kā lopbarības avotam – siens, ganības, biteniekiem – augstvērtīga medus iegūšanai, medniekiem – labi pārredzama platība u.c. Diemžēl, dabisku pļavu galvenajai vērtībai, kā siena ieguves avotam, pēdējās desmitgadēs pieprasījums sarūk. Īpaši apdraudētas ir nelielas pļavas grūti pieejamās vietās – izteiktās upju ielejās, vecupju saposmotās platībās u.c. Dabiskas pļavas apdraud uzāršana, mēslošana, piesēšana, pārsēšana, kā arī transformācija (par mežu, par dīķi, par apbūves platību u.c.).

Atsevišķām sabiedrības grupām pļava ir augu sugu apgūšanas vieta, objekts fotografēšanai, ainavas vērošanai, atpūtai un sportam (negatīvi ietekmē veģetāciju) u.c. Lielākoties, uzskaitītās nodarbes nenes ievērojamu peļņu. Attīstot pļavā atpūtu (atpūtas vieta, telšu vieta u.c.) tiek negatīvi ietekmēta pļavas veģetācija, tā floristiski vienkāršojas un tiek nostaiģāta.

Ietekmējošie faktori

Pagastos kā galvenais zemes apsaimniekošanas veids ir naturālā saimniecība, kas noteikusi atsevišķu BVZ platību saglabāšanos arī intensīvi kultivētos apvidos. Pēdējos gados dažos pagastos vērojama intensīva saimniekošana.

Pļavas dabas parka teritorijā lielākoties netiek pļautas un tās apdraud aizaugšana. Iespējams, ka daļēji šo situāciju risinās iespēja saņemt tiešos maksājumus par lauksaimniecības zemju un bioloģiski vērtīgo pļavu apsaimniekošanu. Pļavu aizaugšana tieši apdraud augstā gaiļpieša un lielās brūnkātes populāciju saglabāšanos.

Attīstoties apbūvei, daļa no bioloģiski vērtīgajiem zālājiem, kā arī Latvijas un ES aizsargājami biotopi, ir pakļauti iznīcināšanas iespējai, ja tiek mainīts zemes lietošanas veids un lauksaimniecībā izmantojamās zemes transformē apbūves vajadzībām.

2.3.3. Meža biotopi

Dabas aizsardzības vērtība

Latvijas biotopi

Lai gan dabas parka teritorija ir liela, tajā nav sastopama īpaši liela meža biotopu dažādība. Atsevišķi biotopi aizņem nelielas platības, kopumā tiem ir būtiska loma kopējā teritorijas daudzveidības raksturojumā (aizsargājamo meža biotopu karte pievienota 10. pielikumā).

Analizējot meža biotopus (Kabucis, 2001), 2.4. tabulā atzīmēti tikai tie biotopu veidi, kuri aizņem nozīmīgas platības.

2.4. tabula Meža biotopu veidi dabas parkā „Ogres ieleja” pēc Latvijas biotopu klasifikatora

Kods	Nosaukums	Raksturojums	Izplatība
F.1.2.1.	Egļu vēris	Egļu mežs vidēji bagātā augsnē, koku stāvā dominē parastā egle (<i>Picea abies</i>). Pamežs rets, zemsedzē parastā zaķskābene (<i>Oxatilis acetosella</i>), sūnu stāvs skrajš. Vecos egļu vēros koku stāvā piemistrojumā bērzi, reizēm oši. Vidēja vecuma vēri parasti ir mākslīgi veidoti egļu stādījumi.	Izplatīti reljefa paaugstinājumos
F.1.3.1.	Bērzu damaksnis	Koku stāvā dominē āra bērzs (<i>Betula pendula</i>), piemistrojumā parastā apse, parastā egle, pamežs vidēji biezs – parastais pīlādzis (<i>Sorbus aucuparia</i>). Zemsedzē sastopama ērgļpāpārde, graudzāles, kreimene, klinšu kaulene, meža kosa	Veido gandrīz 1/3 no visiem damakšņiem dabas parkā „Ogres ieleja”
F.1.3.2	Bērzu vēris	Sekundārs augstražīgs mežs bagātos augšanas apstākļos, koku stāvā dominē āra bērzs (<i>Betula pendula</i>). Paaugā un 2. stāvā parastā egle (<i>Picea abies</i>), pamežā pīlādzis.	Bieži sastopams, veido apmēram 26% no vēriem dabas parkā

Kods	Nosaukums	Raksturojums	Izplatība
		Bagātīgs zemsedzes sugu sastāvs, dominē ziemas kaņepene, kaulene, parastā kreimene, arī mellene.	
F.1.4.1.	Apšu vēris	Sekundārs mežs bagātos augšanas apstākļos, koku stāvā dominē parastā apse (<i>Populus tremula</i>). Var būt egle 2. stāvā, paaugā platlapji. Bagātīgs zemsedzes sugu sastāvs, dominē ziemas kaņepene, pavasara dedestiņa, parastā kreimene.	Nelielas platības, mozaikveidā ar bērzu un jauktu koku vēriem.
F.1.5.1.	Baltalkšņu gārša	Sekundārs mežs ļoti bagātos augšanas apstākļos, koku stāvā dominē baltalksnis (<i>Alnus incana</i>). Koku stāvā piemistrojumā sastopamas citas koku sugas – parastā goba (<i>Ulmus glabra</i>), parastā apse (<i>Populus tremula</i>), parastā kļava. (<i>Acer platanoides</i>).	Dabisks mežs upes ielejā, kas atrodas palu ietekmes zonā.
Nav koda	Baltalkšņu vēris	Sekundārs mežs, piemistrojumā parastais bērzs, parastā apse, veidojas egļu paauga. Zemsedzē zaķskābene, meža kosa, zeltņātrīte, meža zeltene, parastā sievparde. Nabadzīgs sūnu stāvs. Pamežā parastā ieva.	Veidojas aizaugot lauksaimniecībā izmantotajām zemēm, teritorijā bieži sastopams, veido vairāk kā 1/3 no visiem vēriem.
F.1.8.1.	Jauktu koku damaksnis	Vidēji bagāts minerālās barošanās režīms, nav vienas dominējošas sugas koku stāvā – sastop parasto priedi, bieži parastā egle, apse un āra bērzs. Vidēji biezs pamežs, zemsedzē vairāki stāvi, aug ērgļparpades, klinšu kaulene, dzeltenā zeltgalvīte.	Izplatītākais damakšņa tips
F.1.8.2.	Jauktu koku vēris	Samērā bagāts minerālās barošanās režīms, nav vienas dominējošas sugas koku stāvā, sastopama parastā egle kopā ar bērzu, platlapju koku sugām, biežāk parasto ozolu, arī parasto osi. Bagātīga zemsedze, raksturīgas vidēji gaismas prasīgas sugas.	Mozaikveidā ar egļu vēriem, plaši izplatīts.
F.1.8.3.	Jauktu koku gārša	Bagāts minerālās barošanās režīms, nav vienas dominējošas sugas koku stāvā. Sastopams baltalksnis, parastā goba, parastā apse, parastais osis, reizēm parastā liepa un ozols. Pamežā dažādas krūmu sugas, dominē parastais sausserdis (<i>Lonicera xylosteum</i>), parastā ieva (<i>Padus avium</i>). Zemsedzē izteikts t.s. pavasara aspekts - zemsedzē bagātīgs sugu sastāvs konstatējams tikai pavasarī.	Biežāk sastopamais gāršas tips, uz Ogres upes ielejas nogāzēm.
F.2.3.1.	Bērzu slapjais vēris	Sekundārs mežs periodiski pārmitrā minerālaugsnē. Koku stāvā dominē purva bērzs ar parastās egles, baltalkšņa vai paretam melnalkšņa piemistrojumu. Sukcesijas sākotnējā stadijā koku stāvā var	Dabas parkā bieži veidojies pagātnē aizaugot pārmitrām pļavām, reljefa

Kods	Nosaukums	Raksturojums	Izplatība
		dominēt baltalksnis. Krūmu stāvs biezs. Zemsedzē kosas, ziemcietes, staipekņi.	pazeminājumiem.
F.2.3.3.	Bērzu dumbrājs	Sekundārs mežs bagātās, slapjās kūdras augsnēs, gruntsūdeņu pieplūdes ietekme. Koku stāvā dominē purva bērzs ar parastās egles un melnalkšņa piemistrojumu. Krūmu stāvs biezs, to veido parastais krūklis un kārkli. Zemsedzē dominē lēdzerksts, papardes, vīgrieze. Rets sūnu stāvs.	Nelielas teritorijas reljefa pazeminājumos; var būtī upes ielejas nogāžu lejas daļā, palienē.
F.3.3.1.	Bērzu šaurlapju ārenis	Mežs nosusinātās minerālaugsnēs, dominē purva bērzs, piemistrojumā parastā apse, paaugā vai otrā stāvā parastā egle. Krūmu stāvā parastais krūklis, parastais pīlādzis, irbene. Zemsedzē zaķskābene, zelnātrīte, klinšu kaulene, ozolpārde, ciskas.	Biežāk sastopamais āreņu tips
F.3.3.2.	Bērzu platlapju ārenis	Bērzu meži nosusinātās minerālaugsnēs. Koku stāvā dominē purva bērzs, piemistrojumā baltalksnis, kurš sukcesijas sākotnējā stadijā var dominēt. Krūmu stāvs blīvs, aug parastais krūklis, pīlādzis, zalktene. Zemsedzē sprigane, sievpārde, zelnātrīte.	Izplatītākais visu nosusināto mežu tips
F.3.3.4.	Bērzu platlapju kūdrenis	Bagātās nosusinātās kūdras augsnēs. Koku stāvā dominē purva bērzs (<i>Betula pubescens</i>). Pamežā parastais krūklis, parastais pīlādzis, paaugā parastā egle. Blīvs sūnu stāvs.	Nelielas teritorijas dabas parkā.

Par vērtīgākajiem meža biotopiem dabas parkā uzskatāmas baltalkšņu gāršas un jauktu koku gāršas. Abi biotopi sastopami uz nogāzēm, gravās un upes palienē, veidojot īpaši aizsargājamus biotopus (skat. 2.5. tabulu). Latvijā šādi meži ir reti sastopami, raksturīgi un tipiski galvenokārt upēm ar izteiktām ielejām, terašu nogāzēs, sāngravās.

Veicot saimnieciskās darbības mežā, padomju laika periodā, vismazāk tika skarti grūti izstrādājami meži upju nogāzēs, palienēs un gravās. Mežaudzi šajās vietās parasti veido mistroti baltalkšņu, gobu un citu platlapju koki, par kuriem ir zemāka ekonomiskā interese, salīdzinot ar citām koku sugām. Līdz ar to šajās teritorijās mūsdienās saglabājušies neskarti vai maz ietekmēti aizsargājami meža biotopi.

Reljefa paaugstinājumos raksturīgi mistroti egļu un bērzu, apšu meži, kas ir ekonomiski vērtīgi, līdz ar to vairāk pakļauti saimnieciskajai darbībai, saglabājies maz cilvēka darbības neskartu teritoriju.

ES aizsargājami biotopi

Ogres ielejas dabas parka mežos konstatēti seši Eiropas Savienības prioritārās nozīmes aizsargājami meža biotopi un divi aizsargājami avotu purvu biotopi (skat. 2.5. tabulu). Īpaši aizsargāmo meža biotopu karte ir pievienota 10. pielikumā.

2.5. tabula. Dabas parkā „Ogres ieleja” sastopamie īpaši aizsargājami mežu biotopi

Biotopa numurs Ministru kabineta noteikumos ¹	Biotopa nosaukums Ministru kabineta noteikumos ¹	Eiropas Savienības biotopu klasifikatora kods ²	Eiropas Savienības biotopu klasifikatora nosaukums ²	Platība, ha
1.12.	Jaukti ozolu, gobu un ošu meži upju palienēs	Jaukti ozolu, gobu, ošu meži upju palienēs	91F0	287 (kopā ar 91E0*)
1.16.	Nogāžu un gravu meži	Nogāžu un gravu meži	9180*	353,5
1.18.	Pārmitri platlapju meži	Pārmitri platlapju meži	91E0*	skat. 91F0
2.10.	Mīnerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	Mīnerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	7160	Punktveida objekti
2.8.	Avoti, kas veido avotkaļķus	Avoti, kas veido avotkaļķus	7220*	Punktveida objekti
		Boreālie meži	9010*	10,2
		Melnalkšņu staignāji	9080*	5,5
		Purvaini meži	91D0*	3

¹05.12.2000. Ministru kabineta noteikumi Nr. 421 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu";

²ES – Eiropas Savienības Direktīva par dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu sugu aizsardzību 92/43/EEC.

Pārmitri platlapju meži (91E0*) ietver parastā oša, melnalkšņa un baltalkšņa mežus, vītulu un augsto kārkļu audzes upju palienēs. Augsnes glejotas, bagātas ar aluviālajiem sanesumiem, bagātīgs krūmu stāvs, vasarā dominē augstie lakstaugi.

Veci, dabiski priežu, egļu, jauktie, lapukoku (šaurlapju) sausieņu meži, kas atbilst dabisko meža biotopu (mežaudžu atslēgas biotopu) kritērijiem, pēc ES biotopu klasifikācijas pieder biotopam - boreālie meži (9010*).

Nogāžu un gravu meži (9180*) ietver jauktus mežus ar parasto liepu, parasto osi, parasto gobu, parasto vīksnu un parasto kļavu upju ieleju un terašu nogāzēs un sāngravās.

Melnalkšņu staignāji (9080*) ir sastopami nelielās teritorijās, tie ir veidojušies avotainās vecupēs. Tiem raksturīga periodiska applūšana, neliels kūdras slānis, ciņi, kā arī mozaīkveida audzes struktūra un veģetācija.

Purvaini meži (91D0*) sastopami nelielās teritorijās, dabas parkam kopumā ļoti netipisks biotops. Sastopami gan purvaini priežu meži, gan purvaini veci bērzu meži.

Aizsargājamo biotopu raksturojums

Nogāžu un gravu meži

Kā nozīmīgākais aizsargājamais meža biotops dabas parka „Ogres ieleja” mežos jāmin nogāžu un gravu meži, kas kā aizsargājams biotops noteikts vienlaicīgi gan Latvijas Republikas normatīvajos aktos, gan Eiropas Padomes Direktīvā "Par sugu un biotopu aizsardzību" 92/43/EEC:

- Latvijas īpaši aizsargājamais biotops (05.12.2000. Ministru kabineta noteikumi Nr. 421 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu") – Nogāžu un gravu meži (Nr. 1.16.)
- Eiropas nozīmes aizsargājamais biotops – prioritārās nozīmes aizsargājamais meža biotops – Nogāžu un gravu meži (kods 9180*).

Vienlaicīgi nogāžu un gravu mežu teritorijas parasti atbilst arī dabiska meža biotopa kvalitātes kritērijiem (LR Zemkopības ministrijas 09.11.2001. Instrukcija Nr.7 "Meža biotopu, kuriem izveidojami mikroliegumi, noteikšanas metodika", kas izdota saskaņā ar 30.01.2001. Ministru kabineta noteikumu Nr.45 "Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi" 6. punktu).

Biotops sastopams reti, upju ieleju un terašu nogāzēs, gravās. Parasti tās ir jauktu koku gāršas. Ogres upes ieleja ar tās pieteku sāngravām ir lielākā un kvalitatīvi vislabākā biotopa koncentrācijas vieta (ekspertes viedoklis) Latvijā.

Raksturīgākās biotopa pazīmes:

- raksturīgas reljefa formas – gravas, nogāzes;
- gravās sastopama pastāvīga vai sezonāla ūdenstece, bieži nogāzēs vai gravas malās avotu izplūdes vietas;
- veidojas no apkārtējās teritorijas atšķirīgs mikroklimats, ko nosaka reljefa apstākļi;
- kokaudzē vairākas platlapju koku sugas (osis, ozols, liepa, goba, kļava, vīksna, baltalksnis);
- epifīti uz stumbriem un raksturīgas zemsedzes sugas – daudzgadīgā mēnesene, vārpainā krauklene, dzeltenās zelnātrīte, platlapu pulkstenīte, pavasara mazpurenīte, birztalu skarene, kumelrpēda, čūskoga, u.c.;
- novērojama audzes struktūru ilglaicība (atmirusī koksne, bioloģiski veci koki).

Sausie platlapju meži gravās un nogāzēs veido lapu koku mežu ar pabeigtu (klimaksa) veģetāciju. Visbiežākais dabiskais traucējums ir pašizrobošanās, ko izraisa atsevišķu koku izgāšanas vai bojāeja vecuma dēļ. Raksturīgas liela diametra kritālas, bioloģiski veci lielu dimensiju platlapji, epifītiskās sūnas un ķērpji, un daudzas sīkas lauces, ko aizpilda straujas bioloģiskās attīstības sugas. Latvijā daudzas sugas, kas sasniedz to izplatības ziemeļu robežu, galvenokārt, sastopamas upju ieleju nogāžu un gravu mežos, kur mikroklimats ir maigāks un dienvidu sugām vieglāk pārciešami aukstuma periodi.

Jaukti ozolu, gobu, ošu meži upju palienēs

Otrs nozīmīgākais mežu biotops, kas aizsargājams gan Latvijā, gan ES, ir jaukti ozolu, gobu, ošu meži upju palienēs. Latvijā šis biotops ir reti sastopams. Dabas parks „Ogres ieleja” ir viena no nozīmīgākajām biotopa koncentrācijas vietām Latvijā. Tie ir lakstaugu sugām bagāti jauktie meži uz aluviālajiem nogulumiem, kas augsta ūdens līmeņa gadījumos var applūst.

Koku vecumam nav izšķirošā nozīme, bet vēlama audzes atbilstība dabisko meža biotopu kritērijiem.

Pārmitri platlapju meži

Upes ielejas pakājē, kas atrodas palu ietekmes zonā, kā arī meandru lokos, ir sastopami bioloģiski veci baltlakšņu meži ar ošu un gobu piemistrojumu, kuri veido trešo nozīmīgāko aizsargājamo meža biotopu grupu dabas parkā – pārmitri platlapju meži. Tie visbiežāk sastopami glejotās augsnēs upes tuvumā. Augsnes bagātas ar aluviālajiem nogulumiem, var

būt periodiski pārplūstošas. Bagāti veidojies krūmu stāvs, vasarā dominē augstie lakstaugi. Latvijā sastopami valsts austrumu un ziemeļu daļā, bet ļoti raksturīgi Ogres upes ielejas biotopu kompleksam.

Boreālie meži

Boreālie meži ir dabiski veci ziemeļu (boreālie) vai hemiboreālie skuju koku meži, kā arī jaunākās mežu dabiskās attīstības stadijas pēc ugunsgrēkiem vai plašām vējgāzēm, kas sasnieguši klimaksa vai vēlīnās sukcesijas stadijas un kuros pēdējās simtgadēs nav bijusi kailcirte.

Ogres ielejā tās parasti ir dažāda vecuma skuju koku audzes, kurās sastopamas bioloģiski vecas egles, kā arī apses, bērzi un citi bioloģiski vecie koki. Raksturīgi veci sausokņi un dabiski izveidojušies stubeņi saulainās vietās. Veco koku daudzums atkarīgs no teritorijas iepriekšējās apsaimniekošanas. Bagātīgi sastopamas koksnes sēnes un epifīti. Veco koku izgāzumu vietās veidojas izgaismotas lauces un vainaga klājs ir nelīdzens.

Boreālie meži nogāzēs un gravās parasti atbilst dabisko meža biotopu "nogāzes meža biotops" vai "gravas meža biotops" kvalitātes kritērijiem.

Avoksnāji

Avoksnāji veidojas gruntsūdens izplūdes vietās Ogres upes ielejas nogāzēs un to pakājēs. Tie ir augstu vērtējami no dabas aizsardzības viedokļa – avoksnājiem piemīt augsta dabiskuma pakāpe, un tie ir reti satopami gan Latvijas, gan Eiropas mērogā. Turklāt avoksnāji ir ļoti jutīgi pret jebkādu antropogēno ietekmi. Avoksnāji Ogres upes ielejas nogāzēs ir ļoti raksturīgi un sastopami visa dabas parka teritorijā. Avotu izplūdes vietās var izveidoties dabiski izgrauzta gultne. Avoti un avoksnāji veido īpašu mikroklimatu mežā, un tie ir retu augu patvēruma un koncentrēšanās vieta.

Ogres ielejā sastopami divu veidu avoksnāji:

- minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi,
- avoti, kas veido avotkaļķus.

Biokoki

Par biokokiem sauc atsevišķus bioloģiski vecus, bieži iepriekš klajumā augušus kokus vai koku grupas, kuri ir pietiekoši resni, lai kļūtu par specifisku, piemērotu dzīvotni retām un aizsargājamām sūnu, ķērpju, sēņu un bezmugurkaulnieku sugām. Biokoki visbiežāk ir veci ozoli, liepas, retāk priedes, gobas vai vīksnas. Kādreizējiem klajuma kokiem ir raksturīgs vai bijis raksturīgs zems un kupls zarojums ar resniem zariem. Tipiskā gadījumā zarojums ir līdzīgs "pieclatnieka ozolam" vai kāpu priedei. Pārējo audzi parasti veido ievērojami jaunāki koki un krūmi, kas bieži biokokus nomāc.

Sociālekonomiskā vērtība

Ekonomiskā ziņā vērtīgākie meži dabas parkā ir skuju koku un jauktu koku sausieņu meži, kas lielā daļā teritorijas tiek saimnieciski izmantoti, un tajos tiek veiktas galvenās cirtes. Ekonomisko vērtību var samazināt kukaiņu invāzija eglēs.

Dabas parka meži ir piemēroti arī rekreācijai – sēpošanai, ogošanai.

Ietekmējošie faktori

F.1. Skuju koku un jauktu koku sausieņu meži

Tā kā šie ir no saimnieciskā viedokļa visvērtīgākie meži, tos, galvenokārt, ietekmē mežsaimnieciskā darbība. Lai palielinātu meža bioloģisko vērtību, veicot ciršanu teritorijā, ir svarīgi atstāt bioloģiski vecākos un lielāko dimensiju kokus. Svarīgi precīzi ievērot normatīvos aktus, lai teritorijā saglabātos bioloģiski vecie koki un mirusī koksne.

Nogāzēs un gravās sastopamās F.1.5.1. Baltalkšņu gāršas un F.1.8.3. Jauktu koku gāršas

Nogāžu un gravu mežus nelabvēlīgi ietekmē jebkāda saimnieciskā darbība – mežu izciršana gan galvenajās, gan kopšanas cirtēs, kas neizbēgami saistīta ar bioloģiski veco koku un mirušas koksnes izvākšanu. Šo mežu saimnieciskās izmantošanas rezultātā izzūd bioloģiski vērtīgie un aizsargājami biotopi, kuriem ir nozīmīga zinātniskā un dabas aizsardzības vērtība, kaut gan šo mežu ekonomiskā nozīme ir daudz mazāka kā citiem mežu tipiem. Bez tam, saimnieciskā darbība var radīt nelabojamus erozijas procesus nogāzēs.

F.2. Melnalkšņu un bērzu dumbrāji

Dabiski un jutīgi biotopi, kurus negatīvi ietekmē jebkāda saimnieciskā darbība, it īpaši, ja biotops atrodas uz nogāzes. Saimnieciskā darbība var radīt erozijas procesus nogāzēs, apmeklētāju plūsma var negatīvi ietekmēt avoksnājus.

Ielejas pamatkrastā sastopamie F.3. Nosusinātie meži

Cilvēka saimnieciskās darbības rezultātā veidoti biotopi, nosusinot slapjās minerālaugsnes vai, atsevišķos gadījumos, kūdras augsnes. Pamatā vidēja vecuma audzes, kurās maz bioloģisko vērtību, bet tās ir nozīmīgas saimnieciskajai darbībai. Apsaimniekojot svarīgi ievērot vispārējās likumdošanā noteiktās prasības koksnei (08.05.2001. Ministru kabineta noteikumi Nr.189 „Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā” un 22.07.2003. Ministru kabineta noteikumi Nr. 415), tādējādi palielinot bioloģiski veco koku un mirušas koksnes klātbūtni mežā.

2.3.4. Citi biotopi

Teritorijā ir sastopami dažādi cilvēka veidoti biotopi, kā arī iežu atsegumu biotopi, no kuriem kaļķiežu atsegums ir Eiropā un Latvijā īpaši aizsargājams biotops, ar kodu 8210.

2.3.4.1. Iežu atsegumu biotopi

Dabas parka teritorijā sastopami iežu atsegumu biotopi (skat. 2.6. tabulu) aptuveni 2,8 km garumā. Tie atrodas Ogres upes krastu nogāzēs un nelielas Ogres pietekas ielejā. Atsegumu izvietojumu skat. 10. pielikumā. Nozīmīgākais atsegums ir Kalnrēžu atsegums, kurš stiepjas vairāku kilometru garumā Ķeguma novada teritorijā sākot no Glāžšķūņa. Pamatā tie ir dolomitizēta smilšakmens atsegumi (H.1.3.), taču vietām ieguļ arī dolomītiežu atsegumi (H.1.2.) (pēc Eiropas biotopu klasifikatora – kaļķiežu atsegumi, Eiropas biotopu klasifikatora kods - 8210). Atsegumi ir Eiropā un Latvijā īpaši aizsargājams biotops.

Aptuveni 500 m pa Ogri lejup no Līčupes ietekas Ogrē teritorijā sastopami arī starpmorēnu nogulumu atsegumi. Dažādu mūsdienu ģeoloģisko procesu rezultātā atsegumu biotopi pastāvīgi mainās. Iežu atsegumu biotopi ir nozīmīgi apskates objekti, tiem piemīt arī

sociālekonomiskā vērtība kā derīgajiem izrakteņiem, jo Kalnrēžu dolomitizēto smilšakmeni līdz 20. gs. vidum izmantoja kā ēku apdares materiālu.

2.6. tabula. Dabas parkā „Ogres ieleja” sastopamie īpaši aizsargājami iežu atsegumu biotopi

Biotopa numurs Ministru kabineta noteikumos ¹	Biotopa nosaukums Ministru kabineta noteikumos ¹	Latvijas biotopu klasifikatora kods ²	Eiropas Savienības biotopu klasifikatora nosaukums ³	Eiropas Savienības biotopu kods ³
8.17	dolomitizēta smilšakmens atsegumi	H.1.3.	-	-
8.15	dolomītiežu atsegumi	H.1.2.	kaļķiežu atsegumi	8210

¹05.12.2000. Ministru kabineta noteikumi Nr. 421 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu";

²Kabucis I (red.), 2001. Latvijas biotopi. Klasifikators. Rīga: LDF;

³ES – Eiropas Savienības Direktīva par dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu sugu aizsardzību 92/43/EEC.

2.3.4.2. Cilvēku veidoti biotopi

Lielu dabas parka platības daļu veido Ogres upes ieleja un tai pieguļošās teritorijas, kurās pamatā sastopamas lauksaimniecības zemes un mežu teritorijas. Taču teritorijā sastopamas arī cilvēku darbības rezultātā pārveidotas teritorijas. Dabas parkā "Ogres ieleja" cilvēku veidoti biotopi sastopami maz, tie, galvenokārt, ir izveidojušies Ogres upes pamatkrastā. Dabas parkā vislielākās cilvēku veidoto biotopu platības aizņem apdzīvotas vietas (L.2.), viensētas ar pagalmiem un graudaugu tīrumi (I.1.). Vēl pie šiem biotopiem būtu pieskaitāmi arī parkā sastopamie karjeri (K.4.), fermas (L.3.2.), ceļi un ceļmalas (K.5.), inženierkomunikāciju infrastruktūras objekti (K.7.) ūdenskrātuves (M.2.), kapsētas (J.4.) utt. Daļa cilvēka veidoto biotopu veidojušies jau izsenis, taču lielākā daļa izveidoti 20. gs. otrajā pusē. Teritorijas novietojums un dabas vērtības veicināja cilvēku saimniecisko (lauksaimniecība, mežsaimniecība) interesi par to. Cilvēku veidoti biotopi dabas parkā sastopami visā teritorijā. Ērgļu novadā, Mazozolu, Taurupes un Krapes pagastos tie izplatīti mazāk, savukārt Meņģeles, Madlienās, Lēdmanes, Ķeguma un Ogres pašvaldību teritorijās tie sastopami biežāk.

Cilvēku veidoto biotopu bioloģiskā vērtība nav liela, jo teritoriju sākotnējais biotops ir pilnībā izzudis vai ievērojami transformēts. Biotopu aizsardzība nav nepieciešama. Daļa šo biotopu tiek uzturēti joprojām, taču daudzi (jo īpaši tas attiecināms uz atmatām) vairs netiek uzturēti un tie attīstās dabiski. Lielāku ietekmi šie biotopi atstāj uz dabas parka ainavu. Cilvēku veidotie biotopi gan paaugstina, gan pazemina ainavas vērtību. Tādiem ainavas elementiem kā ceļi, elektrolīnijas, karjeri u.c. ir būtiska nozīme ainavas fragmentācijā. Savukārt viensētu puduri vai arhitektūras pieminekļu apbūves teritorijas paaugstina ainavas vērtību. Lai saglabātu dabas parka dabas vērtības, jāierobežo cilvēku veidoto biotopu izplatība upes ielejā.

Vairumam cilvēku veidoto biotopu ir liela sociālekonomiskā nozīme. Tie veido cilvēku dzīves vidi (viensētas), un nodrošina pārvietošanos (ceļi). Cilvēku veidoto biotopu izmantošana nodrošina ekonomisko labumu gūšanu iedzīvotājiem.

Cilvēku pārveidoto biotopu platības teritorijā pastāvīgi mainās. 20. gs otrajā pusē samazinājās viensētu skaits, plašā meliorācija ļāva ievērojami palielināt aramzemju īpatsvaru, tika izbūvēti

jauni ceļi, elektrolīnijas u.c. Pēc straujajām sociālekonomiskajām un politiskajām izmaiņām 20. gs. beigās cilvēku veidoto teritoriju īpatsvars dabas parkā samazinājās, jo turpinājās viensētu izzušana, daudzviet lauksaimniecības zemes tika atstātas atmatā. Pēc 2000. gada cilvēku veidotu biotopu īpatsvars palielinās, jo attīstās lauksaimniecības nozare, dabas parkā pieaug būvniecības apjomi.

2.4. Sugas, to sociālekonomiskā vērtība un sugas ietekmējošie faktori

2.4.1. Flora

Augu sugu latviskie nosaukumi rakstīti pēc enciklopēdijas "Latvijas Daba" (Kavacs, 1998), latīniskie nosaukumi rakstīti pēc "Latvijas vaskulāro augu flora", taksonu saraksta (Gavrilova, Šulcs, 1999).

Ogres upe izceļas ar sevišķu līkumainību, tāpēc primārie meži meandru lokos ir ļoti raksturīga iezīme šai upei un dabas parkam „Ogres ieleja”. Šajos aizsargājamajos biotopos atrodamas īpaši aizsargājamas augu sugas: daudzgadīgā mēnesene (*Lunaria rediviva*) un augstais gaiļpiesis (*Delphinium elatum*). Abas šīs augu sugas ir raksturīgas dabas parkam un to genofonda saglabāšana ir svarīga Latvijas līmenī. Bez tam, augstais gaiļpiesis kopā ar ārstniecības cietsēkli (*Lithospermum officinale*), pēdveida grīslis (*Carex rhizina*), lielo brūnkāti (*Orobancha elatior*) ir apdraudētas sugas, un visās to atradnēs nepieciešams nodrošināt aizsardzības režīmu.

Daudzgadīgā mēnesene (*Lunaria rediviva*), krustlapu drudzene (*Gentiana cruciata*), augstais gaiļpiesis (*Delphinium elatum*) apsekotajā dabas parka daļā sastopami arī ārpus ierosinātajiem un līdz šim apstiprinātajiem mikroliegumiem. Mikroliegumu veidošanai atzīmētās vietas ir ar vislielākajām cenopopulācijām un visdabiskāko augu sabiedrību struktūru.

Lielais ierosināto mikroliegumu blīvums liecina par dabas parka „Ogres ieleja” īpašo nozīmi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā gan vietējā, gan visas valsts mērogā. Dabas parka mežos galvenās vērtības ir vecie, liela caurmēra augošie koki.

Dabas parkā „Ogres ieleja” ir konstatētas 15 īpaši aizsargājamas vaskulāro augu sugas, no tām 12 sugu aizsardzības nodrošināšanai var dibināt mikroliegumus (skat. 2.7. tabulu). Spilvainais anētis (*Agrimonia pilosa*) ir iekļauts ES Dzīvotņu direktīvas II un IV pielikumā. Dabas parks ir īpašu, upju ielejām piesaistītu, sugu koncentrēšanās vieta. Tā kā Ogres upe ir Daugavas pieteka, tās ielejā koncentrējas, galvenokārt, pa Daugavas ieleju ieceļojošie Latvijas floras retumi, kam Latvijā ir areāla robeža.

Ar netraucētiem mežiem saistīto augu sugu grupas dabas aizsardzības prasību nodrošināšana veicama nodrošinot neiejaukšanās režīmu – ļaujot netraucēti noritēt dabiskiem procesiem. Savukārt, ar atklātām un parkveida pļāvām, tajā skaitā regulāri applūstošām, saistītās augu sugu grupas saglabāšana nodrošināma, saglabājot pļavas – pļaujot un/vai noganot.

2.7. tabula. Retie un īpaši aizsargājami vaskulārie augi dabas parkā „Ogres ieleja”

Nosaukums	Latīniskais nosaukums	SGES	ĪAS	MIK
Laksis, mežloks	<i>Allium ursinum</i> L.	3	+	+
Pleznveida grīslis	<i>Carex ornithopoda</i> Willd.	3	+	+
Pēdveida grīslis	<i>Carex rhizina</i> Blytt ex Lindblom	2	+	+
Plankumainā dzegužpirkstīte	<i>Dactylorhiza maculata</i> (L.) Soo	4	+	
Augstais gaiļpiesis	<i>Delphinium elatum</i> L.	2	+	+

Nosaukums	Latīniskais nosaukums	SGES	ĪAS	MIK
Sīpoliņu zobainīte	<i>Dentaria bulbifera L.</i>	3	+	+
Jumstiņu gladiola	<i>Gladiolus imbricatus L.</i>	3	+	+
Roberta ozolpārde	<i>Gymnocarpium robertianum (Hoffm.) N</i>	2	+	
Sibīrijas skalbe	<i>Iris sibirica L.</i>	2	+	+
Ārstniecības cietsēkle	<i>Lithospermum officinale L.</i>	2	+	+
Daudzgadīgā mēnesene	<i>Lunaria rediviva L.</i>	4	+	+
Lielā brūnkāte	<i>Orobancha elatior Sutton</i>	2	+	+
Smaržīgā naktsvijole	<i>Platanthera bifolia (L.) Rich.</i>	4	+	
Skrajziedu skarene	<i>Poa remota Forselles</i>	3	+	+
Mieturu mugurene	<i>Polygonatum verticillatum (L.) All.</i>	3	+	+
Spilvainais ancītis	<i>Agrimonia pilosa Ledeb.</i>		HD II;IV	

Saīsinājumi:

SG – aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā Grāmatā;

ES – Eiropas Savienības Direktīva par dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu sugu aizsardzību 92/43/EEC;

BK – Bernes konvencija;

ĪAS – īpaši aizsargājama suga, 1. pielikums Ministru kabineta 2000. gada 14. novembra noteikumiem Nr. 396;

MIK – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums, 1. pielikums 2001. gada 30. janvāra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 45.

Kā īpaši nozīmīgu elementu dabas parkā „Ogres ieleja” jāatzīmē upes paliene. Ogres ielejai raksturīga liela palienes biotopu dažādība. Līdzšinējie pētījumi rāda, ka tie varētu būt vieni no sugu ziņā daudzveidīgākajiem. Palienes ir ļoti nozīmīgi barošanās biotopi gandrīz visām upes tuvumā dzīvojošajām dzīvnieku sugām. Daudzām sugām tā ir arī vairošanās vieta. Gan augu, gan dzīvnieku sabiedrības ir ļoti dinamiskas. To struktūra ir atkarīga no palu ūdeņu ietekmes intensitātes un ilguma.

Apsekojot dabas parka „Ogres ieleja” dabiskos meža biotopus, konstatētas sešas aizsargājamas ķērpju sugas un divas aizsargājamas sēņu sugas (skat. 2.8. un 2.9. tabulas un 10. pielikumu). Šīs sugas raksturīgas dabiskiem, saimnieciskās darbības maz ietekmētiem meža biotopiem.

2.8. tabula. Retie un īpaši aizsargājamie ķērpji dabas parkā „Ogres ieleja”

Nosaukums	Latīniskais nosaukums	ĪAS	MIK	SG
Sīkpunktainā artonija	<i>Arthonia byssacea</i>	+	+	
Kaķpēdiņu artonija	<i>Arthonia leucopellaea</i>	+		
Kastaņbrūnā artonija	<i>Arthonia spadicea</i>	+		
Kollemas	<i>Collema sp.</i>	+	+	
Skleroforas	<i>Sclerophora sp.</i>	+	+	
Parastais plaušķērpis	<i>Lobaria pulmonaria</i>	+		2

Saīsinājumi:

SG – aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā Grāmatā;

ĪAS – īpaši aizsargājama suga, 1. pielikums Ministru kabineta 2000. gada 14. novembra noteikumiem Nr. 396;

MIK – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums, 1. pielikums 2001. gada 30. janvāra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 45.

2.9. tabula. Retūs un īpaši aizsargājamās sēnes dabas parkā „Ogres ieleja“

Nosaukums	Latīniskais nosaukums	ĪAS	MIK	SG
Daivainā čemurene	<i>Grifola frondosa</i>	+		3
Zarainā dižadatene	<i>Heridium coralloides</i>	+		3

Saīsinājumi:

SG – aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā Grāmatā;

ĪAS – īpaši aizsargājama suga, 1. pielikums Ministru kabineta 2000. gada 14. novembra noteikumiem Nr. 396;

MIK – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums, 1. pielikums 2001. gada 30. janvāra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 45.

2.4.2. Fauna

2.4.2.1. Putni

Dabas parka „Ogres ieleja” teritoriju laivu braucienos regulāri apmeklējuši ornitologi, īpaši – abu Latvijas ligzdojošo putnu atlantu (1980. – 1984. gados; 2000. – 2004. gados) sastādīšanas gaitā (Priednieks un citi 1989; LOB nepublicētas ziņas). Tomēr novērotie putni nekad nav reģistrēti tikai dabas parka teritorijai atsevišķi un dati nav izmantojami dabas aizsardzības plāna izstrādei. Dabas parka ornitofauna nav speciāli apsekota Emerald/Natura 2000 projekta gaitā. Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras datubāzēs (<http://vdc2.vdc.lv>) atrodamas sekojošas ziņas par īpaši aizsargājamām putnu sugām: zivju dzenītis, baltmugurdzenis, vidējais dzenis, melnā dzilna. Lielākā daļa ziņu par dabas parka ornitofaunu iegūtas 2007. gadā speciāli veiktās apsekošanas ekspedīcijās.

Apsekošanas laikā, veicot dabas parka ornitofaunas novērtējumu, pastiprināti uzmanība pievērsta īpaši aizsargājamām sugām (īpaši – ūdensputniem un dzeņveidīgajiem *Piciformes*, kuri teritorijai visnozīmīgākie). Netika veikta visa dabas parka ornitofaunas detāla inventarizācija, bet tikai nozīmīgākajās vietās (vecu mežaudžu un pašas upes apsekošana). Novērojumos mežaudzēs plaši izmantota dzeņveidīgo putnu un pūču *Strigiformes* saucienu atskaņošana, lai stimulētu to aktivitāti.

Kopumā detāli apsekoti ap 65 km no Ogres upes garuma un citiem ūdensbaseiniem (ap 50 % no tecējuma), ne mazāk kā 25 % no mežaudžu, lauksaimniecības zemju un apdzīvotu vietu platības (no dzeņveidīgajiem putniem pēc kartogrāfiskā materiāla nozīmīgākajiem mežu nogabaliem apsekoti ap 60 %). Gadījumos, kad sniegti aprēķini par dabas parkā ligzdojošo putnu daļu no Latvijas populācijas, izmantota informācija no pieejamās literatūras (*BirdLife International*, 2004; Priednieks un citi, 1994).

Dabas aizsardzības vērtība

Dabas parkā „Ogres ieleja” līdz 2007. gada 1. jūlijam ir ziņas par 101 putnu sugu (skat. 11. pielikumu), no kurām 93 sugām ir ticama vai pierādīta ligzdošana, 5 sugām ligzdošana iespējama, bet trīs novērotas tikai ielidojot vai barojoties.

Kopumā dabas parka ornitofauna atspoguļo salīdzinoši strauju upju ekosistēmu raksturīgo sugu kompleksu. Biežāk sastopamā putnu suga ir upes tilbīte, bet nozīmīgākās sugas ir lielā gaura, zivju dzenītis; sastopamas arī gaigala un krastu čurkste. Īpaši aizsargājamām sugām bagātākās ir ar mežu klātās platības. No dabas aizsardzības viedokļa nozīmīgākās ir plaši

pārstāvētās cieta lapu koku (ozols, goba, vīksna u.c.) audzes. Lai gan tīraudzes sastopamas nelielās platībās, šie lapu koki regulāri aug atsevišķu eksemplāru un grupu veidā gar visu upes krastu. Šādās koku grupās upes krastā tika atrasta daļa no 2007. gadā ekspedīciju gaitā konstatētajām dzeņu ligzdām. Lielāko daļu mežaudžu aizņem salīdzinoši jauni jauktu koku meži ar raksturīgajām putnu sugām – žubīti, vītīti, čunčiņu. Nozīmīgākās mežaudzēs ligzdojošās sugas ir vidējais dzenis, pelēkā dzilna, sastopami arī melnā dzilna, mežirbe, mazais mušķērājs un citi.

Dabas parka lielu daļu aizņem lauksaimniecības zemes ar apdzīvotām vietām. Palieņu pļavas ir maz izteiktas un nelielās platībās, un dabas parkā tikpat kā nav sastopams šādām platībām raksturīgais putnu sugu komplekss. Vairums lauksaimniecības zemju ir paugurainas un padomju laikos izmantotas kā aramzemes. Pašreiz lauksaimniecības zemes aizaug – vismaz 40 % lauksaimniecības zemju netiek regulāri pļautas vai apstrādātas. Šajās platībās dominē lauku cīrulis, koku un pļavu čipstes, lukstu čakstītes. Tomēr arī šeit lielā skaitā sastopamas īpaši aizsargājamas putnu sugas – griezes un brūnās čakstes.

Lielākās dabas aizsardzības vērtības dabas parkā saistās ar šeit konstatētajām īpaši aizsargājamām putnu sugām (skat. 2.10. tabulu un 11. pielikumu). Kopā konstatētas 22 īpaši aizsargājamas putnu sugas, t. sk. arī 17 Eiropas Padomes Putnu direktīvas (79/409 ECC) 1. pielikuma sugas. Tika konstatēts, ka 17 sugas ligzdo dabas parka teritorijā, 4 – iespējams, ka ligzdo, bet viena (melns stārķis) – ielido baroties dabas parka teritorijā. Aizsargājamām sugām tabulā sniegti arī ligzdojošo pāru skaita novērtējumi. Jāpiezīmē, ka šis novērtējums atsevišķām putnu sugām no putnu aizsardzības viedokļa, padara teritoriju Latvijas mērogā par visai nozīmīgu.

2.10. tabula. Dabas parka „Ogres ieleja” teritorijā novērotās Eiropas Padomes Putnu direktīvas (79/409 ECC) 1. pielikuma sugas un Latvijā īpaši aizsargājamās sugas

Sugas latviskais nosaukums	Sugas latīniskais nosaukums	Statuss	Pāru skaits
Apodziņš	<i>Glauclidium passerinum</i>	L	1 – 3p
Baltais stārķis	<i>Ciconia ciconia</i>	L	30 – 40p
Baltmugurdzenis	<i>Dendrocopus leucotus</i>	L	Vismaz 5p
Brūnā čakste	<i>Lanius collurio</i>	L	Vairāk kā 100p
Grieze	<i>Crex crex</i>	L	80 – 100p
Laukirbe *	<i>Perdix perdix</i>	L	Vismaz 2p
Lielā čakste *	<i>Lanius excubitor</i>	IL	Iespējams 1p
Lielā gaura *	<i>Mergus merganser</i>	L	20 – 25p
Mazais ērglis	<i>Aquila pomarina</i>	IL	Vismaz 1p
Mazais mušķērājs	<i>Ficedula parva</i>	L	Vismaz 5 – 10p
Melns stārķis	<i>Ciconia nigra</i>	N	–
Melnā dzilna	<i>Dryocopus martius</i>	L	Vismaz 5p
Mežirbe	<i>Bonasia bonasia</i>	L	Vismaz 5 – 10p
Niedru līja	<i>Circus aeruginosus</i>	IL	Iespējams 1p
Paipala *	<i>Coturnix coturnix</i>	L	2p
Pelēkā dzērve	<i>Grus grus</i>	L	2 – 4p
Pelēkā dzilna	<i>Picus canus</i>	L	Vismaz 7 – 10p
Rubenis	<i>Tetrao tetrix</i>	IL	1 vai daži p
Sila cīrulis	<i>Lullula arborea</i>	L	Vismaz 1p
Tītiņš *	<i>Jynx torquilla</i>	L	5 – 10p
Vidējais dzenis	<i>Dendrocopus medius</i>	L	20 – 30p
Zivdzenītis	<i>Alcedo atthis</i>	L	Ap 10p

Tikai Latvijā aizsargājamas sugas atzīmētas ar *; Ministru kabineta noteikumi Nr. 396 (14.11.2000.), 1.pielikums

L – Ligzdotājs vai ticams ligzdotājs
IL – Iespējams ligzdotājs
p – pāri

Nozīmīgākās putnu sugas dabas parkā ir lielā gaura, zivjdzēnītis, vidējais dzenis un pelēkā dzilna. Dabas parka apsaimniekošanas pasākumi būtu jāpielāgo tieši šo sugu aizsardzības vajadzībām. Teritorijā ir sastopami 20 – 25 lielās gauras pāri, kas, saskaņā ar esošajiem skaita novērtējumiem, sastāda vairāk kā 10 % no Latvijas populācijas. Dabas parka teritorijā ligzdo ap 10 zivjdzēnišu pāriem, kas sastāda vismaz 1 % no Latvijas populācijas. Dabas parkā ligzdo 20 – 30 vidējo dzeņu pāri (ap 1 % no Latvijas populācijas), un 7 – 10 pelēkās dzilnas pāri (ap 0,5 % no Latvijas populācijas). Neapšaubāmi, ka arī baltā stārķa (30 – 40 pāri) ligzdošanas blīvums ir Latvijas mērogā ievērojams (īpaši, ņemot vērā vienu no lielākajām kolonijām Latvijā – Ogresmuižā). Arī griezes biežā sastopamība teritoriju ierindo starp vietām, kas nozīmīgas šīs sugas aizsardzībai Latvijā. Jāpiebilst gan, ka lielākai daļai no uzskaitītajām īpaši aizsargājamām sugām, dzīves teritorija neaprobežojas ar dabas parka teritoriju. Īpaši ūdensputnu (lielā gaura, gaigala) gadījumā, daļa ligzdu var atrasties ārpus dabas parka, bet mazuli tiek izvadāti parkā. Savukārt, dzeņveidīgajiem putniem vairums ligzdu atrodas dabas parkā, bet daļa no barošanās vietām – ārpusē.

Vēl jāpiemin sugas, kuras nav īpaši aizsargājamas, bet kurām dabas parkā atrodama ievērojama Latvijas populācijas daļa – gaigala (20 – 30 pāri, līdz 10 % no Latvijas populācijas) un upes tilbīte (100 – 130 pāri, līdz 3 % no Latvijas populācijas).

Dabas parka „Ogres ieleja” ornitofaunai ir visai augsta dabas aizsardzības vērtība. Vislielākās ornitofaunas vērtības ir saistītas ar upes biotopiem (lielā gaura, zivjdzēnītis, gaigala), taču pārsteidzoši nozīmīga ir arī ar lapu kokiem saistītā dobumperētāju putnu fauna (vidējais dzenis, baltmugurdzenis, pelēkā dzilna). Salīdzinoši mazāka dabas aizsardzības vērtība ir lauksaimniecības ainavā sastopamajām sugām (grieze, brūnā čakste).

Teritorija ir maz piemērota putnu sugām, kas veido lielas zaru ligzdas maztraucētos meža nogabalos (dianas plēsīgo putnu sugas, melnais stārķis). Šādu sugu īpatsvars dabas parkā ir niecīgs, gan teritorijas izteikti šaurā lineārā rakstura dēļ, gan arī ievērojamā mežizstrādes radītā traucējuma dēļ. Teritorijai ir niecīga nozīme caurceļojošo putnu aizsardzībā – šeit caurceļošanas laikā uzturas neliels skaits ūdensputnu, un šeit nav piemērotas zosu, gulbjū un dzērviņu pulcēšanās vietas.

Sociālekonomiskā vērtība

Teritorijas sociālekonomiskā vērtība no ornitofaunas viedokļa visvairāk tiek saistīta ar dabas izziņu un tūrisma attīstību, saistot to ar ūdenstūrismu (iespējas vērot lielās gauras, zivjdzēnišus, gaigalas un citus ūdensputnus; upes malās dzirdēt un novērot vidējos dzeņus, baltmugurdzeņus un pelēkās dzilnas). No pārējiem, ar ūdenstūrismu mazāk saistītiem, taču putnu ziņā ievērojamiem objektiem, būtu jāpiemin Ogresmuižas balto stārķu kolonija un dabas liegums „Vērenes gobu un vīksnu audze”(vidējais dzenis, baltmugurdzenis).

Putni ir tikai neliela daļa no objektiem dabas parkā, kuri varētu piesaistīt tūristus, tomēr jau pašlaik, spriežot pēc iemītajām sliedēm pie zivjdzēnišu ligzdām, putnu vērotāji pastiprināti interesējas par teritoriju, kas pat var radīt negatīvu ietekmi. Putnu vērošanas tūrisma iespējas teritorijā iespējams attīstīt, veicinot pozitīvu attieksmi pret dabu, lai netraucētu nozīmīgo sugu ligzdošanu. Šeit ir lieliskas iespējas novērot zivjdzēniši un lielo gauru. Tā kā galvenā tūristu interese tiek saistīta ar lieliskajām laivošanas iespējām, domājams, ka putnu vērošanu nepieciešams piedāvāt kā blakuselementu vienlaikus ar citu dabas un vēstures objektu aplūkošanu.

Ņemot vērā, ka teritorijā ligzdo daži procenti no gaigalas populācijas Latvijā (medījama ūdensputnu suga), dabas parkam „Ogres ieleja” ir zināma nozīme šī ūdensputna kā medību resursa uzturēšanai valstī.

Ietekmējošie faktori

Būtiskākais putnus ietekmējošais faktors dabas parka „Ogres ieleja” teritorijā pašlaik ir mežizstrāde. Vairums no mežaudzēm ir saimnieciskās darbības ietekmētas, lielās platībās atrodami izcirtumi. Tas negatīvi ietekmē dzeņveidīgos putnus, mazinot barošanās iespējas un iznīcinot ligzdu vietas. Tāpat negatīvi tiek ietekmēti dobumperētāji – lielā gaura un gaigala, jo tiek izcirstas potenciālās ligzdu vietas. Netraucētu un neizcirstu nogabalu trūkums samazina iespēju teritorijā ligzdot dienas plēsīgajiem putniem un melnajam stārķim. Lielākā ietekme ir uz dzeņveidīgajiem putniem, kuriem aizsardzības iespējas būtiski ierobežo fakts, ka zināma daļa no nozīmīgajām sugām ligzdo ārpus meža zemēm. Piemēram, no atrastajām septiņām vidējo dzeņu ligzdām, upes malas koku grupās tika konstatētas trīs. Tas nozīmē, ka apsaimniekošanas noteikumos būtu nepieciešams ieviest zināmus ierobežojumus šādu upes malā augošu koku (vīksnu, gobu, ozolu, melnalkšņu, arī blīgznu un vītolu) izciršanai.

Arī ūdenstūrisms ietekmē dabas parkā ligzdojošos putnus – galvenokārt lielo gauru un gaigalu. Laivotāju iztraucēti mazuļi sāk strauji virzīties prom no traucējuma (bieži lielā ātrumā skrienot pa ūdens virsmu), kā rezultātā perējums tiek izklīdināts un atpalikušie mazuļi aiziet bojā. Reģistrēto abu sugu perējumu vidējais lielums bija ļoti mazs (lielajai gaurai – ap trīs mazuļiem; gaigalai – 3,8). Tātad, līdz jūnija beigām katrs no perējumiem nesaudzīgi tika iztraucēts vairākkārt. Perējumi no laivas visbiežāk spēj izvairīties, ja upes vidū atrodas saliņa, aiz kuras var paslēpties.

Lai gan zivjdzēnītis netiek uzskatīts par ūdens tūrisma apdraudētu sugu, dabas plāna izstrādes laikā tika iegūtas pretējas ziņas. Pie visām trim atrastajām ligzdām veda cilvēku pēdas. Būtu nepieciešami īpaši izglītošanas pasākumi ūdenstūristiem (gan lielās gauras, gaigalas, gan zivjdzēnīša gadījumā) par normām ūdensputnu saglabāšanai.

Plāvu aizaugšanas (neapsaimniekošanas) ietekmē var samazināties tajās ligzdojošo īpaši aizsargājamo putnu skaits – grieze, baltais stārķis (aizaug barošanās biotopi), brūnā čakste, laukirbe, paipala u.c. Situācijai gan nav bīstams raksturs, jo jau patlaban plāvu nopļaušana procentuāli ir sekmīgāka kā vidēji Latvijā, Eiropas Savienības atbalsts tiek izmantots plašāk kā citur. Baltā stārķa un griezes ligzdošanas blīvums ir pat augstāks kā vidēji valstī.

Būtiskāku ietekmi var atstāt tiltu rekonstrukcija pār Ogres upi. No ūdensputnu aizsardzības viedokļa, nedrīkst pieļaut upes gultnes mainīšanu jebkādas pārbūves gaitā. Arī dažu mazākas nozīmes ceļu rekonstrukcija, ja ceļš ved gar upes krastu (nedrīkst ietekmēt stāvkrastus) vai caur un gar cieto lapu koku audzēm (neveikt izciršanu), var būtiski ietekmēt šeit ligzdojošos īpaši aizsargājamus putnus.

2.4.2.2. Zīdītāji

Dabas aizsardzības vērtība

Dabas parkā “Ogres ieleja” ir konstatētas vai ticami sastopamas 39 zīdītājdzīvnieku sugas (pēc Latvijas zīdītājdzīvnieku atlanta nepublicētajiem materiāliem). No tām 15 sugas ir ar dabas aizsardzības nozīmi (2.11. tabula). Tomēr jāņem vērā tas, ka dabas parka teritorija ir salīdzinoši neliela – šaura josla gar upi. Līdz ar to, vairākas sugas, galvenokārt, lielie plēsēji

(vilks (*Canis lupus*) un lūsis (*Lynx lynx*)), dabas parka teritorijā neuzturas pastāvīgi, bet reizēm iekļūst tajā. Līdz ar to dabas parka nozīmība šo sugu aizsardzībā ir samērā neliela.

Dabas parks, t.i. Ogres upe un tās krastu josla, ir nozīmīga dzīves vieta ūdram (*Lutra lutra*). Tā kā Ogres upei tās lejtecē ir stāvi krasti, bebru (*Castor fiber*) ietekme uz upei pieguļošajiem meža un lauku biotopiem ir neliela.

Ogres upes ieleja ir nozīmīga sikspārņu koncentrācijas vieta. Virs Ogres upes sikspārņi barojas, bet mežos, it īpaši vecajos platlapju mežos, tie rod slēptuves. 2006. gadā dabas parkā konstatētas 7 sikspārņu sugas (V.Vintuļa personīgās ziņas):

- Natūza sikspārnis (*Pipistrellus nathusii*);
- ziemeļu sikspārnis (*Eptesicus nilssonii*);
- rūsganais vakarsikspārnis (*Nyctalus noctula*);
- divkrāsu sikspārnis (*Vespertilio murinus*);
- ūdeņu naktssikspārnis (*Myotis daubentonii*);
- Eiropas platausis (*Barbastella barbastellus*);
- brūnais garausainis (*Plecotus auritus*).

Īpaši atzīmējami Eiropas platauša atradumi Vērenes muižiņas pagrabā (blakus Vērenes gobu audzei) un Ogresmuižas dzirnavu pagrabos. Ogres upes ieleja ietilpst šīs sugas Latvijas izplatības pamatapgabalā. Galvenie priekšnoteikumi šīs sugas klātbūtnei ir vecie platlapju meži, t.sk. vecie muižu parki un vecie, lielie pagrabi. Mazie piemāju pagrabi ir brūno garausaiņu un ziemeļu sikspārņu ziemošanas vieta.

Speciālu pētījumu trūkuma dēļ, praktiski par visām sugām zināms vienīgi, ka tās dabas parkā ir sastopamas, bet nav iespējams sniegt sugu sastopamības relatīvā biežuma raksturojumu. No dabas parka pastāvīgajiem iemītniekiem ar augstu dabas aizsardzības nozīmi (iekļauti EP Sugu un biotopu direktīvas IV pielikumā, kā arī Ministru kabineta noteikumu aizsargājamo sugu sarakstā un Latvijas Sarkanajā grāmatā) ir divas sugas: Eiropas platausis un ūdrs.

2.11. tabula. Zīdītājdzīvnieki dabas parkā "Ogres ieleja" ar dabas aizsardzības nozīmi

Nr. p.k.	Nosaukums	Latīniskais nosaukums	LSG	ES	BK	ĪAS
1	Ūdenscirslis	<i>Neomys fodiens</i>	4			
2	Ūdeņu naktssikspārnis	<i>Myotis daubentonii</i>				+
3	Eiropas platausis	<i>Barbastella barbastellus</i>	3	HD II;IV	II	+
4	Brūnais garausainis	<i>Plecotus auritus</i>				+
5	Natūza sikspārnis	<i>Pipistrellus nathusii</i>				+
6	Rūsganais vakarsikspārnis	<i>Nyctalus noctula</i>				+
7	Divkrāsu sikspārnis	<i>Vespertilio murinus</i>				+
8	Ziemeļu sikspārnis	<i>Eptesicus nilssonii</i>				+
9	Bebrs	<i>Castor fiber</i>		HD II;IV	III	
10	Baltais zaķis	<i>Lepus timidus</i>			III	+
11	Lūsis	<i>Lynx lynx</i>		HD IV	III	+
12	Vilks	<i>Canis lupus L.</i>		HD II,IV;V	II	+
14	Ūdrs	<i>Lutra lutra</i>	4	HD II;IV	II	+
15	Meža cauna	<i>Martes martes</i>		HD V	III	+

Nr. p.k.	Nosaukums	Latīniskais nosaukums	LSG	ES	BK	ĪAS
	Sesks	<i>Mustela putorius</i>			III	+

Apzīmējumi:

LSG – aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā grāmatā (Andrušaitis, 2003)

ĪAS – īpaši aizsargājama suga (Ministru kabineta noteikumi Nr. 396., 14.11.2000., grozījumi 27.07.2004. Cipari 1 un 2 apzīmē 1. un 2. pielikums)

ES – Eiropas Padomes direktīva 92/43/EEC (21.05.1992)

BK – Bernes konvencija.

Sociālekonomiskā vērtība

Īpaši aizsargājamo sugu sociālekonomiskā vērtība nav nosakāma, taču medījamo dzīvnieku resursi dabas parka teritorijā tiek izmantoti medībām.

Ietekmējošie faktori

Būtiski riski nevienai no zīdītājdzīvnieku sugām dabas parkā nav konstatēti. Potenciāli riska faktori, kas varētu nelabvēlīgi ietekmēt sīkspārņu, it īpaši Eiropas platauša, populāciju stāvokli ir veco platlapju mežu izciršana un veco, lielo pagrabu pārbūve un izmantošana citām vajadzībām (ne kā pagrabus).

2.4.2.3. Abinieki un rāpuļi

Dabas parka „Ogres ieleja” teritorijā konstatētas dotajam Latvijas reģionam tipiskas abinieku un rāpuļu sugas – mazais tritons, parastā varde, purva varde, zaļo varžu grupas sugas (iespējams – zaļā un dīķa varde, sugas ir grūti atšķiramas), parastais krupis, glodene, sila ķirzaka, pļavas ķirzaka, zalktis, odze. Retās un aizsargājamās abinieku un rāpuļu sugas uzskaitītas 2.12. tabulā.

2.12. tabula. Retās un aizsargājamās abinieku un rāpuļu sugas dabas parkā "Ogres ieleja"

Nosaukums	Latīniskais nosaukums	SG	ES	BK	ĪAS
Mazais tritons	<i>Triturus vulgaris</i>			III	
Parastā varde	<i>Rana temporaria</i>		HD V	III	
Purva varde	<i>Rana arvalis</i>	4	HD IV	II	
Dīķa varde	<i>Rana lessonae</i>		HD IV	III	
Zaļā varde	<i>Rana esculenta</i>		HD V	III	
Parastais krupis	<i>Bufo bufo</i>			III	
Pļavas ķirzaka	<i>Lacerta vivipara</i>			III	
Sila ķirzaka	<i>Lacerta agilis</i>	3	HD IV	II	+
Glodene	<i>Anguis fragilis</i>			III	
Zalktis	<i>Natrix natrix</i>			III	
Odze	<i>Vipera berus</i>			III	

Saīsinājumi:

SG – aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā Grāmatā;

ES – Eiropas Savienības Direktīva par dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu sugu aizsardzību 92/43/EEC;

BK – Bernes konvencija;

ĪAS – īpaši aizsargājama suga, 1. pielikums Ministru kabineta 2000. gada 14. novembra noteikumiem Nr. 396.

2.4.2.4. Zivis

Dabas parka „Ogres ieleja” zivju fauna apsekota 2007. gada jūlijā un augustā. Biežāk konstatētas šādas sugas: asaris (*Perca fluviatilis*), trīsadatu stagers (*Gasterosteus aculeatus*), ausleja (*Leucaspius delineatus*), vimba (*Vimba vimba*), sapals (*Leuciscus cephalus*), rudulis (*Scardinius erythrophthalmus*), rauda (*Rutilus rutilus*), plaudis (*Abramis brama*), līdaka (*Esox lucius*), plicis (*Blicca bjoerkna*). Konstatētas trīs aizsargājamas sugas – strauta nēģis, akmeņgrauzis un platgalve (skat. 2.13. tabulu). Ogres upē sastopamas arī foreles un alatas, kuras jau trešo gadu tiek mākslīgi pavairotas, ielaižot mazuļus.

Strauta nēģis (*Lampetra planeri*) sastopams saldūdeņos – upēs un strautos, retāk – ezeros. Kāpuri dzīvo ierakušies gruntī un tālas migrācijas neveic. Kāpuru pamatbarība ir detrits.

Akmeņgrauzis (*Cobitis taenia*) ir saldūdens zivs. Parasti uzturas pa vienam vai nelielos baros pie grunts. Latvijā sastopams vairumā upju un daudzos ezeros, kā arī jūras piekrastē. Nelielos, stipri aizaugošos, īpaši slēgtos ezeros parasti nav sastopams.

Platgalve (*Cottus gobio*) ir saldūdens zivs. Uzturas pa vienai pie grunts. Latvijā sastopama daudzās upēs un dažos ezeros, vietās ar akmeņainu gultni. Ūdenstilpēs ar dūņainu gultni parasti nav sastopama.

2.13. tabula. Ūdens paraugu ņemšanas vietās konstatētās aizsargājamās zivju sugas
(paraugu vietas skat. 5. pielikumā)

Nosaukums	Latin. nosaukums	ES	BK
Akmengrauzis	<i>Cobitis taenia</i>	+	+
Strauta nēģis	<i>Lampetra planeri</i>	+	+
Platgalve	<i>Cottus gobio</i>	+	

Saīsinājumi:

ES – Eiropas Savienības Direktīva par dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu sugu aizsardzību 92/43/EEC;

BK – Bernes konvencija;

Patlaban tiek plānots Ogres upē organizēt licencēto makšķerēšanu. Ir nodibināta sabiedriskā organizācija, kas sadarbībā ar pašvaldībām sagatavo noteikumus licencētajai makšķerēšanai.

Ietekmējošie faktori

Ogres upē ir atļauta tikai makšķerēšana, rūpnieciskā zveja nenotiek. Tas labvēlīgi ietekmē visu upē sastopamo zivju populācijas stāvokli. Eiropā aizsargājamām zivju sugām ir būtiska nozīme zivju faunas bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā, kā arī šīs zivis ietilpst plēsīgo zivju barības racionā.

Zivju faunas daudzveidības ietekmējošie faktori ir nesankcionēta jeb malu zvejniecība, nārsta vietu samazināšana (upes gultnes tīrīšana, upju iztaisnošana, aizsprostu būvēšana), notekūdeņu iepļūšana, kā arī upei piegulošo teritoriju nepareiza apsaimniekošana. Stingri jāievēro zivju nārsta laiki un ar to saistītie aizliegumi (Zvejniecības likums).

Cilvēka darbības rezultātā tiek daļēji neatgriezeniski ietekmētas upju hidroekosistēmas. Pie šādiem faktoriem jāmin notekūdeņu novadīšana upē no individuālajām mājām, kuras atrodas upes tuvumā, atkritumu izgāztuvju izveidošana upes nogāzē, kā arī upes piekrastes zonas nepareiza apsaimniekošana.

Dabas parka zivju faunu pozitīvi ietekmējošie faktori:

- Piekrastes joslas saglabāšana mazizmainītā stāvoklī (lielo koku saglabāšana, piekrastes joslas pļavu saglabāšana neskartā veidā, dažādu piekrastes mežaudžu tipu saglabāšana, mazapdzīvota piekrastes joslas teritorija);
- Ritrāla un potamāla (straujo un lēno upes posmu) tipa mija, kā rezultātā izveidojusies biotopu daudzveidība upes tecējumā (straujtecēs, akmeņu sakopojumi, smilšu sēres, makrofītu audzes, sārtaļģu audzes u.c.);
- Uzsākta krasta joslas sakopšana – (piekrastes zonā izveidots dabas parks ar tam atbilstošajiem infrastruktūras elementiem).

Dabas parka zivju faunu negatīvi ietekmējošie faktori:

- Spontāni izveidotas atkritumu izgāztuves piekrastes joslā pie apdzīvotām vietām;
- Vizuāli iespējama notekūdeņu noplūde no kolektora (leļpus Bekām);
- Spontāni izveidojušās tūristu apmetnes (izgāztuves, cirsti koki, nesankcionētas ugunskura vietas);
- Pameža tīrīšana privātajās teritorijās upes piekrastes joslā.

2.4.2.5. Bezmugurkaulnieki

Dabas parka „Ogres ieleja” bezmugurkaulnieku fauna apsekota 2007. gada jūlijā un augustā, veicot vizuālu upes apskati un ievācot zoobentosa paraugus. Zoobentosa paraugos konstatētas

vairākas retas un aizsargājamas (tajā skaitā – Eiropā aizsargājamas) bezmugurkaulnieku sugas – upes micīte (gliemezis), upes raibgliemezis, biezā perlamutrene un zaļā upjuspāre (skat. 2.14. tabulu).

Upes apsekotajā posmā konstatēta bagātīga zoobentosa fauna (56 taksoni, skat. 5. pielikumu), ko veido, galvenokārt, tīrai videi raksturīgas skābekli mīlošas sugas. Vislielākā bioloģiskā daudzveidība novērota upes krāčainajos posmos, akmeņu krāvumos pie sērēm, kā arī *Fontinalis sp.* audzēs. Salīdzinoši mazāka sugu daudzveidība novērota posmos lejpus apdzīvotām vietām (lejpus Meņģeles un Lēdmanes). Visos apsekotajos posmos dominē viendienītes (*Ephemeroptera*), moluski (*Mollusca*) un makstenes (*Trichoptera*) ar ievērojamu indivīdu skaitu (skat. 5. pielikumu).

Gruntī dzīvojošie zoobentosa organismi (*Oligochaeta*, *Chironomidae*, *Ephemeroptera* u.c.) ir vieni no galvenajiem grunts attīrītājiem, savukārt makrozoobentosa organismi – filtrētāji (galvenokārt moluski – *Unio*, *Anadontha*, u.c.), kuri attīra ūdens masas. Bez tam, zoobentosa organismi ir būtiska barības bāze zivīm, tajā skaitā arī lašveidīgajām zivīm.

2.14. tabula. Aizsargājamās bezmugurkaulnieku sugas dabas parkā „Ogres ieleja”

Nosaukums	Latin. nosaukums	MK	SG	ES	BK
Zaļā upjuspāre	<i>Ophiogomphus cecilia</i>	+	3	+	+
Biezā perlamutrene	<i>Unio crassus</i>	+	2	+	
Upes raibgliemezis	<i>Theodoxus fluviatilis</i>	+	4		
Upes micīte	<i>Ancylis fluviatilis</i>	+	2		

Saīsinājumi:

MK – īpaši aizsargājama suga, 1. pielikums Ministru kabineta 2000. gada 14. novembra noteikumiem Nr. 396.

SG – aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā Grāmatā;

ES – Eiropas Savienības Direktīva par dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu sugu aizsardzību 92/43/EEC;

BK – Bernes konvencija.

Upes micīte (*Ancylus fluviatilis*) ir samērā bieži sastopama suga, taču Latvijā vērojama populācijas blīvuma samazināšanās. Suga sastopama strauji tekošās upītēs vai krāčainos upju posmos ar augiem bagātu akmeņainu grunti. Sugas aizsardzībai nepieciešams saglabāt neizmainītus upju straujos posmus.

Upes raibgliemezis (*Theodoxus fluviatilis*) ir samērā bieži sastopama suga, kas sastopama straujos upju posmos, parasti uz akmeņiem, arī uz ūdensaugiem, retumis uz smilšaina pamata. Latvijā novērojama sugas populācijas blīvuma samazināšanās. Sugas aizsardzībai nepieciešams saglabāt pašreizējās atradnes straujajos upju posmos.

Biezā perlamutrene (*Unio crassus*) ir samērā bieži sastopama suga, taču Latvijā novērojama sugas populācijas blīvuma strauja samazināšanās. Suga sastopama upēs ar smilšaini – oļainu grunti un nelielu dūņu piejaukumu. Dzīvo daļēji ierakusies gruntī ar skābekli bagātos biotopos un irdenā gruntī.

Zaļā upju spāre (*Ophiogomphus cecilia*) ir sastopama nelielā skaitā visā Latvijas teritorijā. Suga sastopama tekošos ūdeņos ar smilšaini – oļainu grunti un nelielu dūņu piejaukumu. Dzīvo uz grunts skābekli bagātos biotopos kopā ar citām spāru sugām.

Ietekmējošie faktori

Dabas parka ūdens bezmugurkaulnieku faunu pozitīvi ietekmējošie faktori:

- Piekrastes joslas saglabāšana minimāli izmainītā stāvoklī (lielo koku saglabāšana, piekrastes joslas pļavu saglabāšana neskartā veidā, dažādu piekrastes mežaudžu tipu saglabāšana, mazapdzīvota piekrastes joslas teritorija);
- Ritrāla un potamāla (straujo un lēno upes posmu) mija, kā rezultātā izveidojusies biotopu daudzveidība upes tecējumā (straujtecēs, akmeņu sakopojumi smilšu sēres, makrofītu audzes, sārtalģu audzes u.c.);
- Uzsākta krasta joslas sakopšana – (piekrastes zonā izveidots dabas parks ar tam atbilstošajiem infrastruktūras elementiem).

Dabas parka ūdens bezmugurkaulnieku faunu negatīvi ietekmējošie faktori:

- Spontāni izveidotas atkritumu izgāztuves piekrastes joslā pie apdzīvotām vietām;
- Vizuāli iespējama notekūdeņu noplūde no kolektora (lejus Bekām);
- Spontāni izveidojušās tūristu apmetnes (izgāztuves, cirsti koki, nesankcionētas ugunsкура vietas);
- Pameža tīrīšana privātajās teritorijās upes piekrastes joslā.

2.5. Citas vērtības aizsargājamajā teritorijā un tās ietekmējošie faktori

Dabas parka „Ogres ieleja” un tā robežām tuvākos tūrisma resursus nosacīti var iedalīt trīs pamatgrupās: dabas resursi, kultūras un vēstures resursi un citi.

Dabas resursi

Dabas resursi ir uzskatāmi par dabas parka „Ogres ieleja” dabas parka tūrisma attīstības stratēģiskajiem resursiem, kas ir viena no svarīgākajām teritorijas apmeklētāju piesaistēm. Starp tiem minami:

- Neregulētā Ogres ieleja ar upes un tās krastu ainavām;
- Biotopu daudzveidība, no kurām kā īpaši nozīmīgi ir jāmin Latvijā reti sastopamās parkveida pļavas, upju straujtecēs ar krāčainiem posmiem, kaļķiežu atsegumi, netraucēta ala, palieņu pļavas, nogāžu meži, mitrie meži u.c. Veidojot dabas tūrisma infrastruktūru, minētos resursus (pārdomāti) var izmantot apmeklētāju izglītošanā par vides jautājumiem;
- Bioloģiskā daudzveidība – Ogres ielejas un tai pieguļošo teritoriju augu, sēņu un dzīvnieku sugu daudzveidība, no kurām daudzas ir Eiropas mērogā retas un aizsargājamās. Atsevišķus tās elementus (pārdomāti) var izmantot putnu un dzīvnieku vērošanā, augu noteikšanā u.c. ar dabas tūrisma saistītās aktivitātēs;
- Meži – Ogres ielejas krastus galvenokārt klāj meži, kuros norisinās vairums ar tūrisma saistīto aktivitāšu. Vasarās un rudenos meži ir lieliskas vietas, kur ūdenstūristu ēdienkarti var papildināt ar svaigām un dabīgām ogām un sēnēm;
- Atsevišķi dabas objekti, dabas pieminekļi:
  - atsegumi, erozijas kraujas – Ogres krastos – g.k. Glāžšķūņa apkārtnē izveidojušies kaļķiežu atsegumi, kas ir ne tikai svarīga dažādu sugu dzīves vieta, bet arī nozīmīgi upes krastu ainavas elementi, kas vislabāk redzami braucot ar laivu. Dažviet upes ielejas krastos ir izveidojušās arī iespaidīgas sānu erozijas kraujas, kas sastāv no morēnas materiāla;
  - Dabiskas alas – Kalnrēžu atsegumā atrodas vienīgā konstatētā Ogres baseina ala, taču alas kā jutīgi biotopi nav eksponējami kā tūrisma apskates objekti;
  - Krāces, laukakmeņu krāvumi – lejus Ērgļiem sākas t.s. Brāžu krāces - straujākais un no pavasara ūdenstūrisma viedokļa sarežģītākais un bīstamākais Ogres posms, kur vietām upes kritums sasniedz 3 m/km. Krāču garums ir aptuveni 7 km. Pārvietošanos pa upi sarežģī stāvie krasti, laukakmeņu krāvumi

upes gultnē un dabiski veidojušies koku aizsprosti upē. Brāžu krāces ir interesantas kā no ģeoloģiskā, tā arī ainaviskā un bioloģiskā viedokļa. Kā samērā unikāls dabas veidojums ir jāmin arī Veģerupītes (Akmeņupītes) – Ogres labā krasta pietekas laukakmeņu krāvums, kurā izveidojusies savdabīgs un sezonāls krāčveida ūdenskritums. Mazāk iespaidīgi laukakmeņu krāvumi ir novērojami arī citviet Ogres krastos;

- Avoti – kaut arī dabas parkā neatrodas populāri un tūristu iecienīti avoti, daudzviet novērojamas pazemes ūdeņu izplūdes vietas, kur ūdens izmantojams dzeršanai;
- Dižakmeņi – Sietiņu dižakmens ir viens no lielākajiem dabas parka „Ogres ielejas” dižakmeņiem. Minēto akmeni uzskata par senu kulta vietu;
- Dižkoki, īpatnēji koki – dabas parka apkārtnē atrodas vairāki dižkoki – esoši vai potenciāli tūrisma objekti – Kaļvu un Akotu ozols, Zāģeru vīksna u.c. Lai šos resursus izmantotu kā tūrisma objektus, sākotnēji nepieciešams veikt attiecīgus apsaimniekošanas – labiekārtošanas pasākumus;
- Citi – piemēram, Ogresmuižas stārķu kolonija (2.6. attēls), kas ir viena no lielākajām balto stārķu ligzdošanas vietām Latvijā. Dažādos laikos tajā uzskaitītas ap 20 - 30 ligzdas (2001. g. – vairs tikai 14 ligzdas). Pēdējo gadu laikā ligzdu skaits ir samazinājies. Jāmin arī zivju resursi, kas izmantojami ar makšķerēšanu saistītās aktivitātēs.

Veidojot teritorijas tūrisma piedāvājumu, dabas resursu izmantošanai ir jābūt īpaši pārdomātai un saskaņotai ar attiecīgo nozaru speciālistu viedokli.

2.6. attēls. Vecogres balto stārķu kolonija (foto: Juris Smaļinskis)

2.7. attēls. Velomaršruts: Ērgļi – Emmas dzirnavas – Ērgļi. Brasla vieta pāri Ogresi (foto: Juris Smaļinskis)

Kultūras un vēstures mantojums

Kā nozīmīgākie kultūras un vēstures mantojuma objekti, kas ir vai var būt potenciālas tūristu piesaistes dabas parkā „Ogres ieleja” vai tā tuvākajā apkārtnē, ir jāmin:

- Pilskalni – Skanstes kalns Ērgļos (apdzīvots vēlā dzelzs laikmetā), Kaivēnu, Skudru, Priekšēnu, Baltavas, Ogres, Aderkašu un Uženu pilskalns. Lielākā daļa pilskalnu nezinātājam ir grūti atrodama, jo nav norāžu un informācijas dabā par minētajiem

- objektiem. Taču, atbilstoši iekārtojot un izvietojot informācijas zīmes, šos objektus var izmantot kā atsevišķu interešu tūristu – g.k. kultūras tūristu piesaistes;
- Pilsdrupas – Ērgļu pilsdrupas Ogres labajā krastā. Mūra pils Ogres labajā krastā celta ap 1341. gadu. Pētnieki uzskata, ka pils sagrauta 17. – 18. gadsimtu karos. No tās saglabājušās tikai nelielas mūru paliekas;
  - Baznīcas – Ērgļu katoļu, Aderkašu pareizticīgo un Meņģeles luterāņu baznīca. Meņģeles luterāņu baznīca celta 1795. gadā. Kaut arī Dievnams atrodas samērā bēdīgā stāvoklī (cietusi arī 2005. gada vētras laikā), dievkalpojumi tajā notikuši vienmēr. Baznīcā atrodas G. Karinga 1864. gada tapusī altārglezna "Golģāta", kas restaurēta 1987. gadā. 1999. gadā baznīcai tika piešķirts Eiropas Savienības kultūras dienām veltītais karogs;
  - Muižas – Ogresmuižas kompleksa drupas, kas atrodas bēdīgā stāvoklī, kā arī Meņģeles muižas kompleksa paliekas;
  - Pieminekļi, piemiņas vietas – R. Blaumaņa piemineklis Ērgļu vecajos (Blaumaņa) kapos. Kapos apglabāts ievērojamais latviešu rakstnieks R. Blaumanis (1863 – 1908). Tā piemineklis pagatavots no akmens, uz kura sēžot rakstnieks izdomājis savu darbu varoņu tēlus – Andriksonu, Indrānu, Roplaini u.c.
  - Dažādi tehnikas un būvniecības objekti, piemēram, vairāku esošo vai bijušo dzirnavu, dzirnavu dambju u.c. hidrotehnisko būvju paliekas.

Citi tūrisma resursi

Zemnieku saimniecības un amatnieku darbnīcas, kurās jebkuram interesentam piedāvā iegādāties dažāda veida lauksaimniecības vai amatniecības produkciju, kā arī piedalīties dažādās aktivitātēs – „Podnieka nams” Ērgļu pagastā (darbošanās amatnieku darbnīcā), z/s „Straumēni” Madlienas pagastā (augļkoku, vīnogu un dekoratīvo stādu iegāde, konsultācijas), z/s „Lāči” Lēdmanes pagastā (ekskursijas ar kazu ganāmpulka apskati un grieku sieru degustāciju).

Neskatoties uz dabas parka „Ogre ieleja” pievilcību un aktīvā tūrisma iespējām, upes krastos atrodas tikai dažas naktsmītnes. LLTA „Lauku ceļotājs” datu bāzē dabas parka teritorijā un tā tuvākajā apkārtnē uzskaitītas šādas naktsmītnes: viesnīca „Ērgļi” (maksimālais viesu skaits – 57), brīvdienu māja „Vidzemnieki” (6), brīvdienu māja „Ogrēni” (5), naktsmītne „Indrāni” (4) un viesu māja „Lobes krogs” (17), kas piedāvā arī banketa iespējas un semināra telpas līdz pat 150 personām.

Ogres krastos nav izveidots vienots un regulāri apsaimniekots ūdenstūristu apmetņu tīkls. Daži vietējie uzņēmēji ūdenstūristiem piedāvā telts vietas. Dabas parka teritorijā Madlienas pagastā „Kraštos” ir izveidota viena sabiedriskā tualete, ko uztur zemes īpašnieks. Dabas parka teritorijā nav izvietota informācija par ceļošanas un tūrisma iespējām, kā arī noteikumiem, kas jāievēro dabas parka apmeklētājiem. Dažviet uz parka robežas ir izvietota īpaši aizsargājamas dabas teritorijas marķējums – zīme ar baltu ozollapu uz zaļa fona.

Dabas parka teritorijā vai tās apkārtnē ir pieejami gidu, galvenokārt, vietējo entuziastu, novadpētnieku sniegtie pakalpojumi. Dabas parka teritorijā izveidotas t.s. Meža rūķu takas (Ērgļu pagastā), kas iepazīstina ar Ogres ielejas krastos augošiem mežu tipiem, floras elementiem un mežsaimniecības principiem. Ir pieejama informācija par četriem velotūrisma maršrutiem (nav marķēti) Ērgļu apkārtnē, kurus reklamē un saviem klientiem piedāvā viesnīca „Ērgļi”. Minētie maršruti nākotnē būtu tālāk attīstāmi un aprīkojami ar nepieciešamo infrastruktūru.

Dabas parka „Ogres ieleja” šī brīža tūrisma produkts saistīts galvenokārt ar ūdenstūrisma pakalpojumu sniegšanu. Brīvdienu mājā „Ogrēni” tiek piedāvāta telšu vieta ūdenstūristiem.

Šobrīd Latvijā pieprasītākais ūdenstūrisma produkts ir vienas – divu dienu gari braucieni pa Latvijas upēm ar kanoe tipa laivām, kas ietver kādu no tālāk minētajiem elementiem vai to kopumu – laivu transportu starta un finiša vietā, nakšņošanu, ēdināšanu, laivu nomu, gidu – pavadoni, informāciju, kartogrāfisko materiālu u.c.

Atšķirībā no Gaujas un Salacas, kur savus pakalpojumus piedāvā daudzi tūrisma operatori, pa Ogrī nobraucienus ar laivām piedāvā galvenokārt SIA „Campo”. Kanoe laivu noma un laivu transports tiek piedāvāta brīvdienu mājā „Ogrēni”. Dabas parka teritorijā darbojas arī sporta un tūrisma bāze „Patmalnieki”. Tūrisma produkti, kas saistīti ar citiem aktīvā tūrisma veidiem, dabas un ekotūrisma piedāvājumu u.c. Ogres ielejas dabas parkā praktiski nav attīstīti.

Ar tūrismu saistītā infrastruktūra

Kā tūrismu (īpaši dažādus aktīvā tūrisma veidus) ierobežojošs faktors (arī teritorijas pieejamības kontekstā) šobrīd jāmin salīdzinoši neattīstītā infrastruktūra – ceļi, sabiedriskais transports, ūdenstūristu apmetņu u.c. ar nozari saistītu elementu un pakalpojumu trūkums. Protams, no dabas aizsardzības aspekta tas ir vērtējams vairāk kā pozitīvs moments, jo šādā veidā tiek ierobežots apmeklētāju daudzums un plūsma. Protams, no dabas aizsardzības aspekta tas ir pozitīvs moments, jo „dabiskā veidā” ierobežo apmeklētāju plūsmu.

Dabas parka teritorijā ir salīdzinoši mazs ceļu blīvums (galvenokārt, vietējās nozīmes ceļi), grantēti, zemes un meža ceļi. Ceļi daudzos gadījumos kalpo kā dabas parka robeža. Vilciens Rīga – Ērgļi no ceļošanas un tūrisma viedokļa ir nepiemērots (kursē vienreiz dienā; kaut arī līnijas garums ir tikai 100 km, tas ceļā pavada gandrīz 4 h) transporta līdzeklis. Arī ar autobusu transportu Ogres upes posms starp Ērgļiem un Lēdmani ir grūti pieejams. Pasažieru autobusi šķērso dabas parku galvenokārt pa lielākajiem ceļiem: P 8 Ķegums - Sigulda, P 32 Līgatne (Vidzemes šoseja) – Skrīveri, P 80 Tīnūži - Koknese. No tā var secināt, ka pa dabas parka teritoriju var pārvietoties, galvenokārt, ar personīgo autotransportu, divriteni, laivu vai kājām. Piekļuves iespēja teritorijai ir viens no priekšnosacījumiem dažāda aktīvā tūrisma veidu attīstībai.

Ogres upes krastos nav izveidots vienots un regulāri apsaimniekots ūdenstūristu apmetņu tīkls, kā piemēram Gaujas NP teritorijā. Daži vietējie iedzīvotāji vai uzņēmēji ūdenstūristiem piedāvā telts vietas, pirti u.c. ar minēto tūrisma veidu saistītus pakalpojumus.

Dabas parka teritorijā ir ļoti maz ēdināšanas vietu un ēdināšanas pakalpojumus saviem klientiem sniedz atsevišķas naktsmītnes. Sabiedriskās tualetes dabas parka teritorijā nav izveidotas (tikai viena pie „Krastiem”).

Ietekmējošie faktori

Dabas parka „Ogres ieleja” teritorijā nav veikti atsevišķi pētījumi par tūrisma ietekmi uz vidi, tādēļ par potenciālajām ietekmēm var spriest tikai empīriski un no teritorijas apsekojumiem, kas veikti 2007. g. tūrisma sezonā un iepriekšējos gados.

Zemāk uzskaitītas dažas tūristu un tūrisma kā nozares radītās negatīvās ietekmes, ar kuru sekām tūristu plūsmas palielināšanās gadījumā būtu jārēķinās un jāveic atbilstošs tūrisma un vides monitorings vai arī pasākumu komplekss, kas varētu izpausties kā kompensējošās infrastruktūras izveide:

- Zemsedzes veģētācijas nomīdīšana, atsevišķu veģētācijas elementu bojāšana;
- Dažāda veida dzīvnieku traucējumi;
- Makšķerēšana/medības;

- Piesārņojums ar sadzīves u.c. atkritumiem;
- Ugunsgružu dedzināšana nelabiekārtotās vietās;
- Tūrisma infrastruktūras bojāšana, vandālisms;
- u.c.

No iepriekš minētā jāsecina, ka dabas parka teritorijā antropogēnā slodze tūrisma kontekstā pie šobrīd esošās apmeklētāju plūsmas nav vērtējama kā dabas vērtību apdraudošs faktors, pie nosacījuma, ja tūrisma aktivitātes nākotnē tiks plānotas saskaņā ar ilgtspējīga tūrisma pamatprincipiem un atbilstošu infrastruktūru.

2.6. Aizsargājamās teritorijas vērtību apkopojums un pretnostatījums

Dabas vērtības	Sociālekonomiskās vērtības un ietekmējošie faktori
<p>Ainava</p> <p>Ogres upes ieleja ir ainavekoloģiski nozīmīgs ainavas elements ne tikai dabas parkā, bet arī plašākā ekoloģiskajā struktūrā. Kā koridors tas savieno dažādus ainavu tipus, tāpēc svarīgi būtu nodrošināt tā nepārtrauktību, to nefragmentējot.</p> <p>Vizuāli pievilcīgākās ainavas vērojamas dabas parka austrumu daļā (Ērgļu novada, Mazozolu, Taurupes un Meņģeles pagastos).</p>	<p>Gan dabas parka ainavai, gan tās struktūras elementiem atsevišķi (meži, lauksaimniecības zemes u.c.) ir augsta sociālekonomiskā vērtība. Teritorija nozīmīga arī no rekreācijas viedokļa.</p> <p>Pie mūsdienu nozīmīgākajām ainavu struktūras izmaiņām dabas parkā var minēt lauksaimniecības zemju un upju krastu aizaugšanu. Dabas parka ainavā ienāk arī jauni ainavas elementi - karjeri, savrupmāju apbūve, mākslīgās ūdenstilpes utt.</p> <p>Dabas parkā „Ogres ieleja” vērojamas lokālo ainavu un tās elementu pārmaiņas dabisko (pali, noslīdeņu veidošanās, vecupju aizaugšana u.c.) un antropogēno (apbūve, nakšņošanas vietu izveide u.c.) faktoru ietekmē.</p>
<p>Saldūdens biotopi un ar tiem saistītās sugas</p> <p>Dabas parkā „Ogres ieleja” konstatēts viens Eiropā aizsargājams saldūdens biotops – upju straujtecis (Eiropas biotopu klasifikatora kods 3260) un 5 Latvijā aizsargājami saldūdens biotopi.</p>	<p>Saldūdens biotopu sociālekonomisko vērtību nosaka Ogres upes izmantošana tūrisma un atpūtas vajadzībām, makšķerēšanai un HES vajadzībām.</p> <p>Negatīvu ietekmi uz saldūdens biotopiem var atstāt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • notekūdeņu novadīšana upē no apdzīvotām vietām, arī atsevišķām ēkām, kas atrodas upes krasta zonā, palielinoties apbūves intensitātei nākotnē, notekūdeņu slodze var palielināties; • biogēnu ieplūde no upes krastos notiekošas saimnieciskās darbības (lauki, mazdārziņi, pļavas), kā rezultātā notiek upes pastiprināta aizaugšana un biotopu izmaiņas; • aizsprostu būve uz upes, kas pilnīgi izmaina biotopu, tas kļūst sugu

Dabas vērtības	Sociālekonomiskās vērtības un ietekmējošie faktori
	<p>daudzveidības ziņā nabadzīgāks, notiek biogēnu uzkrāšanas, tiek pārtraukta zivju migrācija pa upi, likvidētas vērtīgo zivju nārstu un dzīves vietas;</p> <ul style="list-style-type: none"> • krasta zonas nepareiza apsaimniekošana (koku un krūmu ciršana, krasta zonas apsaimniekošana neievērojot tauvas joslu, māju būvniecība tuvu piekrastei), kā rezultātā ūdenī nokļūst vairāk biogēno elementu; • izgāztuvju izveidošana upes krastā; • tūristu nesankcionētās apmetnes; • makšķernieku skaita pieaugums – zivju resursu samazināšana, krasta zonas nobradāšana, piesārņojums no atkritumiem.
<p>Pļavu biotopi un ar tiem saistītās sugas</p> <p>Dabas parkā konstatēti pieci Eiropā un Latvijā aizsargājami pļavu biotopi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sugām bagātas vilkakūlas pļavas smilšainās augsnēs (6230), • molīnijas pļavas uz kaļķainām vai mālainām augsnēm (6410), • parkveida pļavas (6530), • sugām bagātas atmatu pļavas (6270), • mēreni mitras pļavas (6510). 	<p>Pļavas ir cilvēka veidotas, un to saglabāšanos nodrošina saimnieciskā darbība – pļaušana un noganīšana.</p> <p>Pļavām ir vērtība tautsaimniecībā kā lopbarības avotam – siens, ganības, biteniekiem – augstvērtīga medus iegūšanai, medniekiem – labi pārredzama platība. Diemžēl, dabisku pļavu galvenajai vērtībai, kā siena ieguves avotam, pēdējās desmitgadēs pieprasījums sarūk. Tādēļ pļavas dabas parka teritorijā, lielākoties, netiek pļautas un tās apdraud aizaugšana. Pļavu aizaugšana tieši apdraud augstā gaiļpieša un lielās brūnkātes populāciju saglabāšanos.</p> <p>Dabiskas pļavas apdraud uzāršana, mēslošana, piesēšana, pārsēšana, kā arī transformācija (par mežu, par dīķi, par apbūves platību u.c.).</p> <p>Atsevišķām sabiedrības grupām, pļava ir augu sugu apgūšanas vieta, objekts fotografēšanai, ainavas vērošanai, atpūtai un sportam (negatīvi ietekmē veģētāciju) u.c. Lielākoties, uzskaitītās nodarbes nenes ievērojamu peļņu. Attīstot pļavā atpūtu (atpūtas vieta, telšu vieta u.c.) tiek negatīvi ietekmēta pļavas veģētācija, tā floristiski vienkāršojas un tiek nostaigāta.</p>
<p>Meža biotopi un ar tiem saistītās sugas</p> <p>Dabas parkā konstatēti astoņi Eiropā un Latvijā aizsargājami mežu biotopi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pārmitri platlapju meži (91E0*), 	<p><i>F.1. Skuju koku un jauktu koku sausieņu meži</i> Šie ir no saimnieciskā viedokļa visvērtīgākie meži, tos galvenokārt ietekmē mežsaimnieciskā darbība. Lai palielinātu meža bioloģisko vērtību, veicot ciršanu teritorijā, ir svarīgi atstāt bioloģiski vecākos</p>

Dabas vērtības	Sociālekonomiskās vērtības un ietekmējošie faktori
<ul style="list-style-type: none"> • nogāžu un gravu meži (9180*), • boreālie meži 99010*), • melnalkšņu staignāji (9080*), • purvaini meži (91D0*), • jaukti ozolu, gobu, ošu meži upju palienēs (91F0), • minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi (7160), • avoti, kas veido avotkaļkus (7220*). 	<p>un lielāko dimensiju kokus, ka arī mirušo kokusni.</p> <p><i>Nogāzēs un gravās sastopamās</i> <i>F.1.5.1. Baltalkšņu gāršas un F.1.8.3. Jauktu koku gāršas</i> Nogāžu un gravu mežus nelabvēlīgi ietekmē jebkāda saimnieciskā darbība – mežu izciršana gan galvenajās, gan kopšanas cirtēs, kas neizbēgami saistīta ar bioloģiski veco koku un mirušas koksnes izvākšanu. Šo mežu saimnieciskās izmantošanas rezultātā izzūd bioloģiski vērtīgie un aizsargājami biotopi, kuriem ir nozīmīga zinātniskā un dabas aizsardzības vērtība, kaut gan šo mežu ekonomiskā nozīme ir daudz mazāka kā citiem mežu tipiem. Bez tam, saimnieciskā darbība var radīt nelabojamus erozijas procesus nogāzēs.</p> <p><i>F.2. Melnalkšņu un bērzu dumbrāji</i> Dabiski un jutīgi biotopi, kurus negatīvi ietekmē jebkāda saimnieciskā darbība, it īpaši, ja biotops atrodas uz nogāzes. Saimnieciskā darbība var radīt erozijas procesus nogāzēs, apmeklētāju plūsma var negatīvi ietekmēt avoksnājus.</p> <p><i>Ielejas pamatkrastā sastopamie F.3. Nosusinātie meži</i> Cilvēka saimnieciskās darbības rezultātā veidoti biotopi, nosusinot slapjās minerālaugsnes vai, atsevišķos gadījumos, kūdras augsnes. Pamatā vidēja vecuma audzes, kurās maz bioloģisko vērtību, bet tās ir nozīmīgas saimnieciskajai darbībai. Apsaimniekojot svarīgi ievērot vispārējās likumdošanā noteiktās prasības koksnei (08.05.2001. Ministru kabineta noteikumi Nr.189 „Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā” un 22.07.2003. Ministru kabineta noteikumi Nr. 415), tādejādi palielinot bioloģiski veco koku un mirušās koksnes klātbūtni mežā.</p>
<p>Iežu atsegumu biotopi</p> <p>Dabas parkā sastopams viens Eiropā aizsargājams iežu atsegumu biotops – kaļķiežu atsegumi (8210).</p>	<p>Iežu atsegumu biotopi ir nozīmīgi apskates objekti, tiem piemīt arī neliela sociālekonomiskā vērtība kā derīgajiem izrakteņiem. Dažādu mūsdienu ģeoloģisko procesu rezultātā atsegumu biotopi pastāvīgi mainās – notiek erozija, noskalošanās. Krastu apbūve un intensīva, nekoordinēta rekreācija</p>

Dabas vērtības	Sociālekonomiskās vērtības un ietekmējošie faktori
<p>Cilvēku veidoti biotopi</p>	<p>var šos procesus paātrināt.</p> <p>Cilvēku veidoto biotopu bioloģiskā vērtība nav liela, jo teritoriju sākotnējais biotops ir pilnībā izzudis vai ievērojami transformēts. Biotopu aizsardzība nav nepieciešama.</p> <p>Daļa šo biotopu tiek uzturēti joprojām, taču daudzi (jo īpaši tas attiecināms uz atmatām) vairs netiek uzturēti un tie attīstās dabiski. Lielāku ietekmi šie biotopi atstāj uz dabas parka ainavu. Cilvēku veidotie biotopi gan paaugstina, gan pazemina ainavas vērtību.</p> <p>Tādiem ainavas elementiem kā ceļi, elektrolīnijas, karjeri u.c. ir būtiska nozīme ainavas fragmentācijā. Savukārt viensētu puduri vai arhitektūras pieminekļu apbūves teritorijas paaugstina ainavas vērtību. Lai saglabātu dabas parka dabas vērtības, jāierobežo cilvēku veidotu biotopu izplatība upes ielejā.</p> <p>Vairumam cilvēku veidoto biotopu ir liela sociālekonomiskā nozīme. Tie veido cilvēku dzīves vidi (viensētas), un nodrošina pārvietošanos (ceļi). Cilvēku veidoto biotopu izmantošana nodrošina ekonomisko labumu gūšanu iedzīvotājiem.</p> <p>Cilvēku pārveidoto biotopu platības teritorijā pastāvīgi mainās. 20. gs otrajā pusē samazinājās viensētu skaits, plašā meliorācija ļāva ievērojami palielināt aramzemju īpatsvaru, tika izbūvēti jauni ceļi, elektrolīnijas u.c. Pēc straujajām sociālekonomiskajām un politiskajām izmaiņām 20. gs. beigās cilvēku veidoto teritoriju īpatsvars dabas parkā samazinājās, jo turpinājās viensētu izzušana, daudzviet lauksaimniecības zemes tika atstātas atmatā. Pēc 2000. gada cilvēku veidotu biotopu īpatsvars palielinās, jo attīstās lauksaimniecības nozare, dabas parkā pieaug būvniecības apjomi.</p>
<p>Putnu fauna</p> <p>Dabas parkā konstatētas septiņpadsmit Eiropā aizsargājamas putnu sugas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Apodziņš (<i>Glaucidium passerinum</i>), • Baltais stārķis (<i>Ciconia ciconia</i>), 	<p>Teritorijas sociālekonomiskā vērtība no ornitofaunas viedokļa visvairāk tiek saistīta ar dabas izziņu un tūrisma attīstību, saistot to ar ūdenstūrisma (iespējas vērot lielās gauras, zivjdzienīšus, gaigalas un citus ūdensputnus; upes malās dzirdēt un novērot vidējos dzeņus, baltmugurdzeņus un pelēkās dzilnas).</p>

Dabas vērtības	Sociālekonomiskās vērtības un ietekmējošie faktori
<ul style="list-style-type: none"> • Baltmugurdzenis (<i>Dendrocopus leucotus</i>), • Brūnā čakste (<i>Lanius collurio</i>), • Grieze (<i>Crex crex</i>), • Mazais ērglis (<i>Aquila pomarina</i>), • Mazais mušķērājs (<i>Ficedula parva</i>), • Melnā dzilna (<i>Dryocopus martius</i>), • Melnais stārķis (<i>Ciconia nigra</i>), • Mežzirbe (<i>Bonasia bonasia</i>), • Niedru lija (<i>Circus aeruginosus</i>), • Pelēkā dzērve (<i>Grus grus</i>), • Pelēkā dzilna (<i>Picus canus</i>), • Rubenis (<i>Tetrao tetrix</i>), • Sila cīrulī (<i>Lullula arborea</i>), • Vidējais dzenis (<i>Dendrocopus medius</i>), • Zivjdzēnītis (<i>Alcedo atthis</i>). <p>Konstatētas arī 5 tikai Latvijā aizsargājamas un retas putnu sugas.</p>	<p>No pārējiem, ar ūdenstūrisu mazāk saistītiem, taču putnu ziņā ievērojamiem objektiem, būtu jāpiemin Ogresmuižas balto stārķu kolonija un dabas liegums „Vērenes gobu un vīksnu audze”(vidējais dzenis, baltmugurdzenis).</p> <p>Ņemot vērā, ka teritorijā ligzdo daži procenti no gaigalas populācijas Latvijā (medījama ūdensputnu suga), dabas parkam „Ogres ieleja” ir zināma nozīme šī ūdensputna kā medību resursa uzturēšanai valstī.</p> <p>Būtiskākais putnus ietekmējošais faktors dabas parka „Ogres ieleja” teritorijā pašlaik ir mežizstrāde. Vairums no mežaudzēm ir saimnieciskās darbības ietekmētas, lielās platībās atrodami izcirtumi. Tas negatīvi ietekmē dzeņveidīgos putnus, mazinot barošanās iespējas un iznīcinot ligzdu vietas.</p> <p>Tāpat negatīvi tiek ietekmēti dobumperētāji – lielā gaura un gaigala, jo tiek izcirstas potenciālās ligzdu vietas. Netraucētu un neizcirstu nogabalu trūkums samazina iespēju teritorijā ligzdot dienas plēsīgajiem putniem un melnajam stārķim. Lielākā ietekme ir uz dzeņveidīgajiem putniem, kuriem aizsardzības iespējas būtiski ierobežo fakts, ka zināma daļa no nozīmīgajām sugām ligzdo ārpus meža zemēm. Piemēram, no atrastajām septiņām vidējo dzeņu ligzdām, upes malas koku grupās tika konstatētas trīs.</p> <p>Arī ūdenstūrisms ietekmē dabas parkā ligzdojošos putnus – galvenokārt lielo gauru un gaigalu. Laivotāju iztraucēti mazuļi sāk strauji virzīties prom no traucējuma (bieži lielā ātrumā skrienot pa ūdens virsmu) un rezultātā perējums tiek izklīdināts un atpalikušie mazuļi aiziet bojā.</p> <p>Lai gan zivjdzēnītis netiek uzskatīts par ūdens tūrisma apdraudētu sugu, dabas plāna izstrādes laikā tika iegūtas pretējas ziņas. Pie visām trim atrastajām ligzdām veda cilvēku pēdas.</p> <p>Pļavu aizaugšanas (neapsaimniekošanas) ietekmē var samazināties tajās ligzdojošo</p>

Dabas vērtības	Sociālekonomiskās vērtības un ietekmējošie faktori
	<p>Īpaši aizsargājamo putnu skaits – grieze, baltais stārķis (aizaug barošanās biotopi), brūnā čakste, laukirbe, paipala u.c. Situācijai gan nav bīstams raksturs, jo jau patlaban pļavu nopļaušana procentuāli ir sekmīgāka kā vidēji Latvijā, Eiropas Savienības atbalsts tiek izmantots plašāk kā citur. Baltā stārķa un griezes ligzdošanas blīvums ir pat augstāks kā vidēji valstī.</p> <p>Būtiskāku ietekmi var atstāt tiltu rekonstrukcija pār Ogres upi. No ūdensputnu aizsardzības viedokļa, nedrīkst pieļaut upes gultnes mainīšanu jebkādas pārbūves gaitā. Arī dažu mazākas nozīmes ceļu rekonstrukcija, ja ceļš ved gar upes krastu (nedrīkst ietekmēt stāvkrastus) vai caur un gar cieta lapu koku audzēm (neveikt izciršanu), var būtiski ietekmēt šeit ligzdojošos īpaši aizsargājamus putnus.</p>
<p>Flora</p> <p>Dabas parkā sastopama viena Eiropā aizsargājama augu suga – spilvainais ancītis (<i>Agrimonia pilosa</i>) un 15 Latvijā retas un aizsargājamas augu sugas.</p>	<p>Dažādās dabas parkā sastopamās sugas ietekmē tie paši faktori, kas biotopus – skat. iepriekš – saldūdens, pļavu un meža biotopus. Kā papildus augus negatīvi ietekmējošu faktoru var minēt aizsargājamo augu sugu ievākšanu. Pavasarī novērojama intensīva Latvijas īpaši aizsargājamo augu lakšu jeb mežloku (<i>Alium ursinum</i>) ievākšana to nedaudzajās, bet bagātīgajās atradnēs. Visvairāk šī problēma attiecināma uz Ērgļu novadu, kura teritorijā Akmeņupītes tuvumā ir plaša lakšu atradne.</p>
<p>Zīdītāju fauna</p> <p>Dabas parkā sastopamas sešas Eiropā aizsargājamas zīdītāju sugas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eiropas platausis (<i>Barbastella barbastellus</i>), • Bebrs (<i>Castor fiber</i>), • Lūsis (<i>Lynx lynx</i>), • Vilks (<i>Canis lupus</i>), • Ūdrs (<i>Lutra lutra</i>), • Meža cauna (<i>Martes martes</i>). <p>Sastopamas arī 9 tikai Latvijā aizsargājamas un retas zīdītāju sugas.</p>	<p>Īpaši aizsargājamo sugu sociālekonomiskā vērtība nav nosakāma, taču medījamo dzīvnieku resursi dabas parka teritorijā tiek izmantoti medībām.</p> <p>Būtiski riski nevienai no zīdītājdzīvnieku sugām dabas parkā nav konstatēti. Potenciāli riska faktori, kas varētu nelabvēlīgi ietekmēt sīkspārņu, it īpaši Eiropas platauša, populāciju stāvokli ir veco platlapju mežu izciršana un veco, lielo pagrabu pārbūve un izmantošana citām vajadzībām (ne kā pagrabus).</p>
<p>Zivju fauna</p>	<p>Ogres upē ir atļauta tikai makšķerēšana, rūpnieciskā zveja nenotiek. Tas labvēlīgi</p>

Dabas vērtības	Sociālekonomiskās vērtības un ietekmējošie faktori
<p>Dabas parkā sastopamas šādas Eiropā aizsargājamas sugas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • divas zivju sugas: <ul style="list-style-type: none"> ○ Akmeņgrauzis (<i>Cobitis taenia</i>), ○ Platgalve (<i>Cottus gobio</i>) • viena apaļmutnieku suga <ul style="list-style-type: none"> ○ Strauta nēģis (<i>Lampetra planeri</i>); 	<p>ietekmē visu upē sastopamo zivju populācijas stāvokli. Eiropā aizsargājamām zivju sugām ir būtiska nozīme zivju faunas bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā, kā arī šīs zivis ietilpst plēsīgo zivju barības racionā.</p> <p>Dabas parka zivju faunu pozitīvi ietekmējošie faktori:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Piekrastes joslas saglabāšana mazizmainītā stāvoklī (lielo koku saglabāšana, piekrastes joslas pļavu saglabāšana neskartā veidā, dažādu piekrastes mežaudžu tipu saglabāšana, mazapdzīvota piekrastes joslas teritorija); • Ritrāla un potamāla (straujo un lēno upes posmu) tipa mija, kā rezultātā izveidojusies biotopu daudzveidība upes tecējumā (straujtecēs, akmeņu sakopojumi smilšu sēres, makrofitu audzes, sārtaļģu audzes u.c.); • Uzsākta krasta joslas sakopšana – (piekrastes zonā izveidots dabas parks ar tam atbilstošajiem infrastruktūras elementiem). <p>Dabas parka zivju faunu negatīvi ietekmējošie faktori:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spontāni izveidotas atkritumu izgāztuves piekrastes joslā pie apdzīvotām vietām; • Vizuāli iespējama notekūdeņu noplūde no kolektora (lejpus Bekām); • Spontāni izveidojušās tūristu apmetnes (izgāztuves, cirsti koki, nesankcionētas ugunsкура vietas); • Pameža tīrīšana privātajās teritorijās upes piekrastes joslā.
<p>Bezmugurkaulnieku fauna</p> <p>Dabas parkā konstatētas divas Eiropā aizsargājamas bezmugurkaulnieku sugas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zaļā upjuspāre (<i>Ophiogomphus cecilia</i>), • Biezā perlamutrene (<i>Unio crassus</i>) <p>un divas Latvijā retas un aizsargājamas sugas.</p>	<p>Dabas parka ūdens bezmugurkaulnieku faunu pozitīvi ietekmējošie faktori:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Piekrastes joslas saglabāšana minimāli izmainītā stāvoklī (lielo koku saglabāšana, piekrastes joslas pļavu saglabāšana neskartā veidā, dažādu piekrastes mežaudžu tipu saglabāšana, mazapdzīvota piekrastes joslas teritorija); • Ritrāla un potamāla (straujo un lēno upes posmu) mija, kā rezultātā izveidojusies biotopu daudzveidība upes tecējumā (straujtecēs, akmeņu sakopojumi smilšu sēres, makrofitu audzes, sārtaļģu audzes u.c.); • Uzsākta krasta joslas sakopšana –

Dabas vērtības	Sociālekonomiskās vērtības un ietekmējošie faktori
	<p>(piekrastes zonā izveidots dabas parks ar tam atbilstošajiem infrastruktūras elementiem).</p> <p>Dabas ūdens bezmugurkaulnieku faunu negatīvi ietekmējošie faktori:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spontāni izveidotas atkritumu izgāztuves piekrastes joslā pie apdzīvotām vietām; • Vizuāli iespējama notekūdeņu noplūde no kolektora (leļpus Bekām); • Spontāni izveidojušās tūristu apmetnes (izgāztuves, cirsti koki, nesankcionētas ugunsкура vietas); • Pameža tīrīšana privātajās teritorijās upes piekrastes joslā.
Tūrisma resursi	<p>Dabas parka „Ogres ieleja” un tā robežām tuvākos tūrisma resursus nosacīti var iedalīt trīs pamatgrupās: dabas resursi, kultūras un vēstures resursi un citi.</p> <p>Ogres upe ir iecienīta ūdenstūristu vidū, jo īpaši pavasarī un rudenī. Populārākais posms ir Brāžu krāces, bet arī citi posmi ir iecienīti. Kā galveno problēmu zemju īpašnieki uzsver tūristu atstātos atkritumus. Atsevišķās teritorijās zemju īpašnieki ir ļoti ieinteresēti tūristu piesaistīšanā: tiek plānoti kempingi, telšu vietas, viesnīcas, viesu mājas, pirtis, atpūtas kompleksi. Saimnieciskās aktivitātes tūristu piesaistīšanai ir vērtējamas ļoti pozitīvi. Iekārtojot un apsaimniekojot telšu vietas un kempingus, daļēji varētu tikt novērsta tūristu radīto atkritumu problēma (S.O. "Ceļteka", 2004.).</p>

3. INFORMĀCIJA PAR AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANU

3.1. Aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanas ilgtermiņa un īstermiņa mērķi

Definētie teritorijas apsaimniekošanas īstermiņa mērķi attiecas uz dabas aizsardzības plānā paredzēto apsaimniekošanas periodu (no 2008. līdz 2018. gadam), bet ilgtermiņa mērķi var nemainīties ilgāku laika periodu.

Ilgtermiņa mērķi:

I - Saskaņotas dabas aizsardzības, pašvaldību un zemes īpašnieku intereses un nodrošināta vienota dabas kompleksa (upes ielejas) aizsardzība, nepieļaujot teritorijas fragmentāciju;

II - Saglabāts teritorijai raksturīgais reljefs, ainava un ekoloģiskie procesi, nodrošinot bioloģiski vērtīgāko platību un dzīvotņu saglabāšanu un uzturēšanu Ogres upes ielejā, izmantojot kompleksu apsaimniekošanu;

III - Dabas parka "Ogres ieleja" teritorijā ir attīstīta tūrisma infrastruktūra, kura ir bāzēta uz ilgtspējīgu un saudzīgu vietējo dabas, kultūras, vēstures un cilvēkresursu izmantošanu, veicinot teritorijas apmeklētāju aktīvu darbošanos un izglītošanu ar vidi un dabas aizsardzību saistītos jautājumos.

Īstermiņa mērķi

Teritorijas īstermiņa mērķi ir definēti 10 gadiem - laika posmam, kuram ir izstrādāts dabas aizsardzības plāns.

A. Administratīvie un organizatoriskie

A.1. Kartogrāfiskajā materiālā precizētas dabas parka „Ogres ieleja” robežas (digitālā veidā) un dabas parka robežas pēc plāna izstrādes iestrādātas pašvaldības teritoriju plānojumos. Noteikta precīza Ogres upes aizsargjosla dabas parka robežās.

A.2. Izstrādāti un pieņemti dabas parka individuālie teritorijas izmantošanas un aizsardzības noteikumi.

A.3. Izveidota dabas parka administrācija vai cita organizācija, kura veic vai organizē teritorijas apsaimniekošanu.

B. Dabas aizsardzības vērtību aizsardzība un apsaimniekošana

B.1. Saglabāti īpaši aizsargājami meža biotopi 659,2 ha (boreālie meži 10,2 ha, melnalkšņu staigņāji 5,5 ha, nogāžu un gravu meži 353,5 ha, purvaini meži 3 ha, pārmitri platlapju meži un jaukti ozolu gobu ošu meži upju palienēs 287 ha) platībā un saglabāti un uzturēti īpaši aizsargājamo pļavu biotopi 71,7 ha platībā.

B.2. Ir nodrošināta īpaši aizsargājamo saldūdens biotopu kvalitātes nepasliktināšanās, realizējot pasākumus biogēnu ieplūdes novēršanai upē.

B.3. Saglabātas īpaši aizsargājamo zīdītājdzīvnieku sugu, pirmkārt, sikspārņu un ūdra vitālas populācijas un samazināta ietekme uz teritorijas ornitofaunu.

B.4. Saglabātas teritorijas ainaviskās vērtības un upes ielejas ekosistēma, tās buferzonas izmantošanas veidu dabiskā struktūra.

B.5. Nodrošināta sabalansēta dabas aizsardzības un teritorijas attīstības tendencēm atbilstoša zemes izmantošana, uzturētas bioloģiski vērtīgās pļavas un saglabātas atklātas kultivētas ganības un zālāji.

C. Informatīvie, izglītojošie

C.1. Sagatavota un publicēta kvalitatīva un izglītojoša informācija par dabas parku (informatīvie materiāli, kartes) un dabā izvietota informācija (informatīvās zīmes un stendi) par dabas parku.

D. Rekreatīcija un tūrisms

D.1. Pilnveidota tūrisma infrastruktūra (informācijas centri, atpūtas vietas, velomaršruti, ūdens tūristu apmetnes) un tiek uzturēti un pilnveidoti esošie velomaršruti un dabas takas.

E. Monitorings

E.1. Novērtēti dabas aizsardzības plānā paredzēto apsaimniekošanas pasākumu rezultāti un ir veikts sugu un biotopu monitorings.

3.2. Apsaimniekošanas pasākumi

Dabas parka „Ogres ieleja” apsaimniekošanas pasākumi ir aprakstīti 3.1. tabulā. Tekstā tiek sniegts sīkāks apsaimniekošanas pasākumu apraksts. 3.1. tabula ir lietojama kopā ar apsaimniekošanas pasākumu aprakstu.

3.1. tabulā sniegta katra pasākuma prioritāte, izpildes termiņš, iespējamais finansējuma avots un izpildītājs, aptuvenais finansējums, ja tāds ir nepieciešams un ja to iespējams aprēķināt. Katrs pasākums ir attiecināts uz konkrētu īstermiņa mērķi un tiek norādīti izpildes rādītāji. Piedāvātos apsaimniekošanas pasākumus skat. 12. pielikuma kartē.

3.1. tabula. Plānotie apsaimniekošanas pasākumi

N. p. k.	Atbilstošais īstermiņa mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
A - Administratīvie un organizatoriskie pasākumi							
1.	A.1.	Dabas parka robežu precizēšana	I (augsta prioritāte), 2009. - 2010. gads	DAP	DAP	Administratīvās izmaksas	Digitālais slānis ar robežām *.shp faila formātā, robežas apraksts un robežpunktu koordinātu tabula publiski pieejami.
2.	A.1.	Dabas parka precizēto robežu iestrādāšana teritorijas plānojumos	I (augsta prioritāte), 2010. gads	Pašvaldības	Pašvaldība	Administratīvās izmaksas	Teritoriju plānojumos norādītas precīzas dabas parka robežas
3.	A.2.	Individuālo teritorijas izmantošanas un aizsardzības noteikumu izstrāde un pieņemšana	I (augsta prioritāte), 2009. gads	VIDM	VIDM	Administratīvās izmaksas	Pieņemti teritorijas individuālie izmantošanas un aizsardzības noteikumi
4.	A.2.	Dabas parka zonējuma un noteikto aprobežojumu iestrāde Valsts meža reģistra datu bāzē	I (augsta prioritāte), 2010. gads	Valsts meža dienests	Valsts meža dienests	Administratīvās izmaksas	Meža nogabalos, kuri ietilpst vairākās funkcionālajās zonās, izdalīti apakšnogabali. Valsts meža reģistra datu bāzē pievienota informācija par ciršanas ierobežojumiem nogabalos un apakšnogabalos

N. p. k.	Atbilstošais īstermiņa mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
5.	A.1.	Aizsargjoslas precīza noteikšana upēm dabas parka teritorijā	I (augsta prioritāte), 2010. gads	Pašvaldības	Pašvaldības	Administratīvās izmaksas	
6.	A.3.	Dabas parka administrācijas izveides iespēju izpēte un administrācijas izveide	I (augsta prioritāte) 2010. gads	Pašvaldības, zemes īpašnieki vai arī projekta finansējums no Vides aizsardzības fonda	Pašvaldības. Zemes īpašnieki vai NVO, vai līgums ar izpildītāju, kurš izvēlēts konkursa kārtībā.	~ 3500 Ls	Izstrādāts optimāls priekšlikums dabas parka administrācijas izveidei un ir izveidota dabas parka administrācija un izstrādāti tās darbību reglamentējoši normatīvie akti (nolikums).
B - dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošana							
7.	B.1., B.3.	Mežsaimnieciskās darbības aizliegums īpaši aizsargājamos mežu biotopos (skat. karti 12. un 21. pielikumu)	I (augsta prioritāte), 2008 - 2018. gads	-	Madonas un Rīgas - Ogres virsmežniecības (veic izpildes kontroli), zemes īpašnieki	-	Nodrošināta īpaši aizsargājamo meža biotopu aizsardzība
8.	B.1., B.3.	Mežsaimnieciskās darbības aizliegums avoksnājos uz nogāzēm	I (augsta prioritāte) regulāri	-	Madonas un Rīgas - Ogres virsmežniecības (veic izpildes kontroli), zemes īpašnieki	-	Nodrošināta avoksnāju aizsardzība uz nogāzēm
9.	B.1.	Biokoku kopšana	II (vidēja prioritāte), regulāri	-	Madonas un Rīgas - Ogres virsmežniecības (veic izpildes kontroli),	-	Nodrošināta atbilstoša biokoku apsaimniekošana

N. p. k.	Atbilstošais īstermiņa mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
					zemes īpašnieki		
10.	B.1.	Ierobežotas mežsaimnieciskās darbības pieļaušana dabas parka zonā	I (augsta prioritāte) regulāri	-	Valsts mežu dienests (veic izpildes kontroli), zemes īpašnieki		
11.	B.2.	Pasākumi biogēnu ieplūdes novēršanai upē	I (augsta), regulāri	-	Kontroli veic Valsts vides dienesta Madonas un Lielrīgas reģionālās vides pārvaldes Pašvaldības un zemes īpašnieki un apsaimniekotāji ievēro nosacījumus	-	Nodrošināta Ogres upes kvalitātes nepasliktināšanās un līdz ar to nodrošināta saldūdens biotopu kvalitāte
12.	B.1.	Saglabātas un uzturētas īpaši aizsargājamās pļavas 71,7 ha platībā	I (augsta), regulāri	Pļavu apsaimniekotāji, Maksājumi par BVZ uzturēšanu no LAD	Īpašnieki, sadarbībā ar apsaimniekotājiem	no 50 – 150 LVL/ha, vietām līdz 300 LVL/ha	Saglabātas atklātas, regulāri pļautas un/vai noganītas pļavu platības 71,7 ha platībā
13.	B.3.	Motorizēta transporta izmantošanas aizliegums	I (augsta), regulāri	-	Kontroli veic Valsts vides dienesta Madonas un Lielrīgas reģionālās vides pārvaldes, aizliegumu ievēro zemes īpašnieki u.c.	Administratīvās izmaksas	Samazināta ietekme uz īpaši aizsargājamām putnu sugām

N. p. k.	Atbilstošais īstermiņa mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
14.	B.3.	Atjaunot pagrabus	II (vidēja)	-	Zemes īpašnieki	Izmaksas nav vērtētas	Ir veicināta īpaši aizsargājamo zīdītājdzīvnieku saglabāšana
15.	B.6.	Skatu atsegšana uz Ogres upi un tās ieleju (skat. karti 12. pielikumā)	III (zema), 2018. gads	Teritorijas apsaimniekotājs	Teritorijas apsaimniekotājs	Atkarībā no vietas, vidēji vienai vietai izmaksas varētu būt ap 100 Ls	Atsegti skati uz Ogres upi un ieleju
16.	B.5.	Bioloģiski vērtīgo pļavu uzturēšana 603 ha platībā	II	Īpašnieki, sadarbībā ar apsaimniekotājiem	Īpašnieki, sadarbībā ar apsaimniekotājiem	no 50 – 150 LVL/ha, vietām līdz 300 LVL/ha	Saglabātas atklātas platības ar augstu bioloģisko potenciālu, kā arī tradicionālā ainava
17.	B.5.	Atklāto kultivēto ganību un zālāju saglabāšana	II	Īpašnieki, sadarbībā ar apsaimniekotājiem	Īpašnieki, sadarbībā ar apsaimniekotājiem	no 50 LVL/ha	Saglabāta tradicionālā dabas parka ainava
C – Informatīvie, izglītojošie pasākumi							
18.	C.1.	93 informatīvo zīmju uzstādīšana (skat. karti 12. pielikumā)	I (augsta) 2008. - 2009. gads	Vietējās pašvaldības sadarbībā ar Dabas aizsardzības pārvaldi	Vietējās pašvaldības sadarbībā ar Dabas aizsardzības pārvaldi	20 Ls par 1 zīmi	Dabas parka robežas dabā ir skaidri iezīmētas
19.	C.1	Informatīvi – izglītojoša materiāla sagatavošana un izdošana par dabas parku „Ogres ieleja”	II (vidēja prioritāte) 2010. gads	Vietējās pašvaldības, Tūrisma informācijas centri, vai projekta finansējums no Vides aizsardzības fonda	Madonas un Ogres rajonu padomes, vietējās pašvaldības, Tūrisma informācijas centri vai izpildītājs, kurš izvēlēts konkursa kārtībā	~ 3000 Ls (2000 eksemplāri)	Sagatavoti izglītojoši - informatīvi bukleti par dabas parku „Ogres ieleja”

N. p. k.	Atbilstošais īstermiņa mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
20.	C.1.	Dabas parka „Ogres ieleja” tūrisma kartes sagatavošana un izdošana	II (vidēja prioritāte) 2010. gads	Vietējās pašvaldības, Tūrisma informācijas centri, vai projekta finansējums no Vides aizsardzības fonda	Vietējās pašvaldības, Tūrisma informācijas centri vai izpildītājs, kurš izvēlēts konkursa kārtībā	1300 Ls (500 eksemplāri)	Sagatavota karte, kur atspoguļoti tūrisma un rekreācijas objekti dabas parkā
21.	C.1., C.2.	8 informatīvu stendu izvietošana (skat. karti 12. pielikumā)	II (vidēja prioritāte) 2010. gads	Vietējās pašvaldības, Tūrisma informācijas centri, Vai projekta finansējums no Vides aizsardzības fonda	Vietējās pašvaldības, Tūrisma informācijas centri vai izpildītājs, kurš izvēlēts konkursa kārtībā, sadarbībā ar zemes īpašniekiem	300- 500 Ls par vienu stendu	Dabas parka teritorija apmeklētāji informēti par dabas parku „Ogres ieleja”, par atļautajām un aizliegtajām darbībām
<i>D - Tūrisms un rekreācija</i>							
22.	D.1.	Meža rūķu takas papildināšana ar jauniem infrastruktūras elementiem – informācijas stendiem, norādēm, kāpnēm, laipām u.c. (skat. karti 12. pielikumā)	II (vidēja) 2009. gads	Vietējās pašvaldības, vai projekta finansējums no Vides aizsardzības fonda	Izpildītājs, kurš izvēlēts konkursa kārtībā sadarbībā ar pašvaldībām un zemes īpašniekiem	~ 500 Ls	Uzlabota dabas parka teritorijā esošā tūrisma un rekreācijas infrastruktūra. Pilnveidota Meža rūķu taka
23.	D.1.	Esošā velomaršruta Ērgļi – Emmas dzirnavas – Ērgļi marķēšana un atbilstošas infrastruktūras elementu atjaunošana (t.sk. kājinieku - vanšu tilta) vai izveide (skat. karti 12. pielikumā)	II (vidēja) 2009. gads	Vietējās pašvaldības, vai projekta finansējums no Vides aizsardzības fonda	Izpildītājs, kurš izvēlēts konkursa kārtībā sadarbībā ar pašvaldībām un zemes īpašniekiem	~8000 Ls	Uzlabota dabas parka teritorijā esošā tūrisma un rekreācijas infrastruktūra. Uzlabots un marķēts esošais velomaršruts Ērgļi - Emmas

N. p. k.	Atbilstošais īstermiņa mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
							dzirnavas - Ērgļi
24.	D.1.	Ar norādēm marķēta (dabā iezīmēta) jauna velomaršruta izveide: Ogre – Lēdmane – Meņģele – Ērgļi. (skat. karti 12. pielikumā)	II (vidēja) 2011. gads	Vietējās pašvaldības, vai projekta finansējums no Vides aizsardzības fonda	Izpildītājs, kurš izvēlēts konkursa kārtībā sadarbībā ar pašvaldībām un zemes īpašniekiem	~1000 Ls	Uzlabota dabas parka teritorijā esošā tūrisma un rekreācijas infrastruktūra. Izveidots jauns velomaršruts Ogre - Lēdmane - Meņģele - Ērgļi
25.	D.1.	Ar norādēm marķēta (dabā iezīmēta) kājnieku tūristu (slēpotāju) maršruta izveide: Lēdmane – Meņģele – Ērgļi (var būt vienots ar velomaršruta posmu)	II (vidēja) 2011. gads	Vietējās pašvaldības, vai projekta finansējums no Vides aizsardzības fonda	Izpildītājs, kurš izvēlēts konkursa kārtībā sadarbībā ar pašvaldībām un zemes īpašniekiem	~1000 Ls	Izveidots kājnieku tūristu un slēpotāju maršruts
26.	D.1.	5 apsaimniekotu un ar atbilstošiem labiekārtojumiem aprīkotu ūdenstūrisma apmetņu un ūdenstūristu iekāpšanas/izkāpšanas vietu izveide	I (augsta) 2009. gads	Vietējās pašvaldības, vai projekta finansējums no Vides aizsardzības fonda	Izpildītājs, kurš izvēlēts konkursa kārtībā sadarbībā ar pašvaldībām un zemes īpašniekiem	600 - 700 Ls par vienu vietu	Uzlabota ūdenstūrisma infrastruktūra, izveidojot 5 laivotāju apmetnes vietas
E - Monitorings							
27.	E.1.	Dabas aizsardzības plānā paredzēto apsaimniekošanas pasākumu rezultātu novērtējums	II (vidēja) 2018. gads	DAP	DAP	?	Novērtēti dabas aizsardzības plānā paredzēto pasākumu ieviešanas rezultāti.

N. p. k.	Atbilstošais īstermiņa mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
28.	E.2.	Sugu un biotopu monitorings saskaņā ar valsts monitoringa programmu	I (augsta)	Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra, valsts monitoringa programmas ietvaros	Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra, valsts monitoringa programmas ietvaros	Nav vērtētas	Ir veikts Eiropas nozīmes aizsargājamo sugu un biotopu monitorings

A - Administratīvie un organizatoriskie pasākumi

1. Dabas parka robežu precizēšana

Dabas parka robežas precizēšana veikta izmantojot ĪADT izveides laikā izveidoto robežas aprakstu. Robežu precizēšana pa robežas aprakstā noteiktām robežām veikta izmantojot robežas uzmērīšanu dabā. Uzmērītajai robežai izveidota robežshēma, robežas slānis vektordatu formātā un robežpunktu saraksts ar koordinātām LKS-92 koordinātu sistēmā. Pasākuma izpildes rezultātā tiks izveidota precīza dabas parka "Ogres ieleja" robeža, kuru vairs neietekmēs kadastra robežu vai dabisko robežu izmaiņas.

2. Dabas parka robežu iestrāde teritorijas plānojumos

Precizētā dabas parka robeža jāiestrādā pašvaldību teritorijas plānojumos, veicot to grozījumus, un citos dokumentos un reģistros. Jo īpaši aktuāls šis jautājums varētu būt ciemu teritorijās, kurās kartogrāfiskais materiāls tiek sagatavots ar precizitāti 1 : 2 000 mērogā.

3. Dabas parka individuālo noteikumu izstrāde un pieņemšana

Lai skaidri nodefinētu dabas parkā atļautās un aizliegtās darbības, teritorijai jāapstiprina individuālie izmantošanas un aizsardzības noteikumi. Dabas aizsardzības plānā ir iekļauts minēto noteikumu projekts (skat. 5.2. nodaļu). Piedāvātais dabas parka zonējums iekļauts 13. pielikumā.

4. Dabas parka zonējuma un noteikto aprobežojumu iestrāde Valsts meža reģistra datu bāzē.

Sagatavotais dabas parka zonējums vektordatu formātā un zonās noteiktie aprobežojumi jāizmanto Valsts meža reģistra datu bāzes koriģēšanai. Meža nogabalos, kuri ietilpst vairākās zonās, jāizdala apakšnogabali. Valsts meža reģistra datu bāzei tiks pievienota informācija par ciršanas ierobežojumiem nogabalos un apakšnogabalos.

5. Aizsargjoslas precīza noteikšana ap upēm dabas parka teritorijā

Aizsargjoslas precīza noteikšana ap upēm dabas parka teritorijā - saskaņā ar aizsargjoslu likuma 7. pantu virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas platumu nosaka, ņemot vērā gada vidējo ūdens līmeni, bet, ja ir skaidri izteikts stāvs pamatkrasts, tad no tā augšējās krants. Ogres upei praktiski visā dabas parka teritorijā ir izteikts stāvs pamatkrasts, tāpēc aizsargjosla ir jānosaka no pamatkrasta augšējās krants. Jo īpaši aktuāls šis jautājums varētu būt ciemu teritorijās, kurās kartogrāfiskais materiāls tiek sagatavots ar precizitāti 1 : 2 000 mērogā un daudzas teritorijas paredzētas apbūvei. Izstrādājot DAP tika noteikta Ogres upes ielejas robeža (pamatkrasta augšējā krants) mērogā 1 : 25 000, tāpēc teritorijas plānojumos veicot grozījumus ielejas robeža var tikt precizēta.

6. Dabas parka administrācijas izveides izpēte un administrācijas izveide

Lai sekmīgi realizētu dabas parka „Ogres ieleja” teritorijas apsaimniekošanu, ir nepieciešams izveidot dabas parka administrāciju. Vispirms būtu jāveic atsevišķa izpēte dabas parka teritorijas administrācijas izveidei, lai tiktu piedāvāti iespējamie izveides administratīvie varianti. Pēc šādas izpētes veikšanas, ieinteresētās puses varētu vienoties, kurš no piedāvātajiem organizācijas modeļiem varētu būt vispieņemamākais. Tā varētu būt arī nevalstiska organizācija.

Pēc pieņemamākā modeļa izvēles, būtu jāizveido dabas parka administrācija.

B. Dabas aizsardzības vērtību aizsardzība un apsaimniekošana

7. Mežsaimnieciskās darbības aizliegums

Pilnīga neiejaukšanās, neveicot saimniecisko darbību, ir labākais veids, kādā nodrošināt vairāku īpaši aizsargājamo meža biotopu un sugu dzīvotņu aizsardzību. Šāds aizsardzības pasākums nepieciešams mežu biotopiem, kam neskartā vidē būtu raksturīgi nepārtraukti, relatīvi nemainīgi apstākļi bez liela mēroga dabiskiem traucējumiem. Dabas parkā „Ogres ieleja” šādi meža biotopi ir šādi (skat. 21. pielikumu):

- pārmitri platlapju meži (krastmalu vītoli un baltalkšņu meži) 91E0*,
- nogāžu un gravu meži 9180*,
- jaukti ozolu, gobu un ošu meži upju krastos – 91F0,
- daļa no boreālajiem mežiem 9010* uz nogāzēm, kurās ir nozīmīgs bioloģiski vecu egļu piemistrojums.

Nogāžu un gravu mežiem ir ievērojama ekoloģiska nozīme – tie kavē nogāžu erozijas procesus, kā arī kalpo par mājvietu daudzām aizsargājamām augu un dzīvnieku sugām. Līdzīga nozīme ir arī citiem minētajiem biotopiem uz nogāzēm, gravās un upes ielejā. Atmirusī koksne veido barības bāzi daudzām aizsargājamām bezmugurkaulnieku sugām. Dobumaini koki ir īpaši nozīmīgi putniem, piemēram, šai teritorijai raksturīgajām dzeņu sugām. Šīm audzēm kā saskares zonām starp sauszemi un ūdeni ir liels bioloģiskās daudzveidības potenciāls. Šo platību vērtība pieaugs, atstājot audzes dabiskai attīstībai. Mežaudzes uz ielejas nogāzēm negatīvi ietekmē jebkāda saimnieciskā darbība – mežu izciršana kā galvenajās, tā arī kopšanas un sanitārajās cirtēs, kā arī atmirušās koksnes izvākšana. Šo mežu saimnieciskās izmantošanas rezultātā ne tikai izzūd bioloģiski vērtīgie un aizsargājami biotopi, bet arī tiek veicināta krastu erozija un pasliktinās upes ekoloģiskā kvalitāte. Nav pieļaujama zemes transformācija.

Ņemot vērā teritorijas dabas aizsardzības statusu, šo meža biotopu izmantošana ekonomiskām interesēm nebūtu pieļaujama (t.sk. kritalu izvākšana, pameža tīrīšana u.tml.). Kā izņēmums varētu būt gadījumi, kad saimnieciskā darbība nepieciešama biotopu dabas vērtību uzturēšanai vai ielejas ainavisko vērtību izcelšanai (saskaņā ar dabas plānā pieļautajiem tūrisma infrastruktūras veidošanas pasākumiem).

8. Mežsaimnieciskās darbības aizliegums avoksnajos uz nogāzēm

Avoksnājiem piemīt augsta dabiskuma pakāpe un tie ir reti sastopami gan Latvijas, gan Eiropas mērogā. Turklāt, avoksnāju ekosistēmas ir ļoti jutīgas pret jebkādu antropogēno ietekmi. Tie veido īpašu mikroklimatu mežā, ir retu augu patvēruma un koncentrācijas vietas, demonstrē ilglaicīgu ģeoloģisko procesu attīstību. Prioritāra ir to zinātniskā nozīme, kas tieši saistīta ar šī biotopa augsto dabas aizsardzības vērtību. Avoksnājus ļoti nelabvēlīgi ietekmētu jebkāda saimnieciskā darbība, kā, piemēram, koku vai krūmu izciršana uz ielejas nogāzēm, nobradāšana, kā arī piesārņojuma noplūde no lauksaimniecības zemēm ielejas pamatkrastā. Nav pieļaujama transformācija.

Nav pieļaujama mežsaimnieciskā darbība - ne galvenās, ne kopšanas cirtes, kā arī citas cirtes.

9. Biokoku kopšana

Pasākums varētu kļūt ļoti aktuāls stājoties spēkā ES Lauku attīstības plāna pasākumam „Meža vides maksājumi“, prognoze- ne ātrāk par 2009. gadu. Biokoki ir platlapju koki (ozoli, liepas, gobas, vīksnas, oši), kuru caurmērs pie sakņu kakla ir 50 cm vai vairāk (oši, gobas un vīksnas 70 cm caurmērā vai vairāk). Nevēlamie krūmi - dažādu sugu (visbiežāk ievas, krūķi, pabērzi, jaunas lazdas) mežaudzes pameža krūmi, kas apēno biokoka stumbru un negatīvi ietekmē tā saknes. Nevēlamie koki - dažādu sugu mežaudzes visu stāvu koki (visbiežāk baltalksnis, bērzs, priede, apse, egle), kas ir ieauguši vai var ieaugt biokoka vainagā vai to pāraugt, tā apēnojot un nomācot biokoku. Nevēlamie koki ir arī koki, kuru vainagu projekcijas saskaras vai pārsedzas ar perspektīvo biokoku un traucē tam attīstīties. Biokoku apsaimniekošanai ir divi uzdevumi:

1. Nodrošināt gaišāku vidi ap biokoku stumbriem, lai atjaunotu dzīves apstākļus gaismas prasīgām ķērpju un kukaiņu sugām.
2. Novērst ap biokoku augošo koku un krūmu negatīvo ietekmi uz biokoka dzīvotspēju, lai veicinātu biokoku ilgāku mūžu.

Pasākumu mērķis ir paildzināt veco koku mūžu, tā nodrošinot dzīves vidi uz tiem dzīvojošām gaismas prasīgām sugām. Ja ap apsaimniekojamo biokoku izcērtamie pirmā stāva koki sasniedz biokoka augstumu vai ir augstāki, kas liecina, ka biokoks jau vairākus gadus ir audzis nomāktos apstākļos, būtu vēlama nevis tūlītēja nevēlamo koku izciršana, bet pakāpeniska. Tas samazina varbūtību, ka biokoks var aiziet bojā pārāk strauju apstākļu pārmaiņu dēļ. Piemēram, pirmajā paņēmienā var tikt izcirsti nevēlamie pameža krūmi un otrā stāva koki, bet kādā no nākamajiem gadiem nevēlamie pirmā stāva koki. Vismaz divi paņēmieni īpaši vēlamai gadījumos, kad apkārtējie koki ir augstāki par biokoku. Svarīgākās ir platības zem biokoku vainagu projekcijas un zona ap to.

Apsaimniekošanas mērķis ir nodrošināt biokokiem un ar tiem saistītajām sugām labvēlīgus apstākļus. Zonā ap biokoku izcērtami visi nevēlamie krūmi un koki, izņemot atsevišķus vecākos krūmus un kokus, kas nevar ieaugt biokoku vainagos vai tos pāraugt garumā (vecāki – lazdu puduri, pabērzi, segliņi, irbenes, blīgznas, pabērzi, pīlādži, mežābeles, vilkābeles u.c.). Apsaimniekošanas rezultātā radušās ciršanas atliekas aizvācamas vai sadedzināmas vai arī sasmalcināmas par 1m īsākos nogriežņos un atstājamas ciršanas vietā.

Apsaimniekojot biokokus, nav pieļaujama sekojošu audzes elementu nociršana vai izvākšana (neatkarīgi no tā, kurā apsaimniekošanas sektorā tie atrodas):

- egles, priedes, bērzi, kuru caurmērs sakņu kakla augstumā ir 60 centimetri vai lielāks;
- ozoli, vīksnas, gobas, vītoli, oši, kļavas, liepas, blīgznas, kuru caurmērs sakņu kakla augstumā ir 25 centimetri vai lielāks;
- mežābeles, vilkābeles, pabērzi, pīlādži, kuru caurmērs sakņu kakla augstumā ir 14 centimetri vai lielāks;
- par 1,5 m augstāki kadiķi;
- kritalas, kuru caurmērs lielāks nekā 25 centimetri;
- koku stubeņi un nokaltuši stāvoši koki, kuru caurmērs sakņu kakla augstumā ir 25 centimetri vai lielāks un kas neapdraud darba drošību.

10. Ierobežotas mežsaimnieciskās darbības pieļaušana dabas parka zonā

Dabas parka zonā (skat. 13. pielikumu)– atļauta ierobežota saimnieciskā darbība (galvenā cirte, kopšanas cirte ar vecuma ierobežojumiem (skat. Ministru kabineta noteikumus Nr. 415 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”), sanitārā cirte, citas cirtes). Aizliegta rekonstruktīvā cirte un galvenā cirte pēc sanitārā atzinuma, galvenās cirtes veids - kailcirte.

Dabas parka zonā, veicot galveno cirti, ir jāievēro sekojoši nosacījumi:

1. Veicot cirti, jāveicina mežaudzes dažāda vecuma struktūras veidošanās un dabiska atjaunošanās ar platlapju koku sugām, kur tās sastopamas vai kur atbilstoši meža augšanas apstākļu tipam tās var ieviesties, vēlams, lai pēc cirtes izstrādes saglabājas nebojāti ne mazāk kā 50% no sākotnējā platlapju koku daudzuma, kuru caurmērs 1,3 m augstumā virs koka sakņu kakla pārsniedz 12 cm vai, ja platlapju koku sugas nav sastopamas, jāveicina tikai mežaudzes dažāda vecuma struktūras veidošanās; aizliegts izvākt kritalas un nokaltušos kokus;
2. Mežaudzes pirmā stāvu koku biežība saglabājama ne mazāka par 0,5;
3. Mežaudzes pirmā stāva kokus ieteicams cirst grupu veidā;
4. Atvērumiem mežaudzē nevajadzētu pārsniegt 0,1 ha;

11. Pasākumi biogēnu ieplūdes novēršanai upē

Kā jau tika aprakstīts 2.3.1. sadaļā, dabas parkā „Ogres ieleja” ir sastopami vairāki Eiropas un Latvijas nozīmes aizsargājami saldūdens biotopi, tāpēc ir svarīgi arī turpmāk saglabāt tādu ūdens kvalitāti, kura nodrošina saldūdens biotopos dzīvojošām sugām labvēlīgus apstākļus. Vides valsts dienesta Madonas un Lielrīgas reģionālajām vides pārvaldēm jākontrolē notekūdeņu novadīšana Ogres upē ne tikai dabas parka teritorijā, bet visā tās garumā un Ogres upes sateces baseinā. Kontrololējošām institūcijām publiski izmantojamajos objektos (pirtīs, viesu mājās) un jaunveidojamām dzīvojamām mājām ir jāpieprasa ierīkot nosēdakas un septiņus vai arī ierīkot augsnes filtrus.

Upe ir uzskatāma par atvērtu ekosistēmu, līdz ar to noteiktas sugas vai biotopa saglabāšanai ir nepieciešams veikt apsaimniekošanas darbības ne tikai upē, bet arī piekrastes joslā. Saldūdens

biotopu dzīves vides saglabāšanai nedrīkst veikt upes iztaisnošanu, veikt upes gultnes pārveidošanu, veikt intensīvu koku ciršanu.

Dabas parka teritorijā būtu jālikvidē upes krastos ierīkotās spontānās sadzīves atkritumu izgāztuves. Vietējām pašvaldībām būtu jāseko privātā sektora saimnieciskajai darbībai Ogres upes krastos (kūtu, pirtu, lopkautuvju un gateru ierīkošana).

12. Saglabātas un uzturētas īpaši aizsargājamās pļavas un

16. Uzturētas bioloģiski vērtīgās pļavas

Īpaši aizsargājamās pļavas 71,7 ha platībā veido botāniski nozīmīgākās pļavas dabas parka teritorijā. Bioloģiski vērtīgās teritorijas veido bioloģiski vērtīgie zālāji, teritorijas ar augstu bioloģisko potenciālu gan upes ielejā, gan ārpus tās 603 ha platībā. Pļavu biotopi ir uzturami, tos pļaujot un/vai noganot. Pļaušanu jāveic pēc 15. jūlija, pļaujot no pļavas centra uz malām un nenopļaujot visu pļavas platību vienā paņēmienā, bet gan sleju veidā divu triju dienu laikā. Nopļautais siens ir jāsavāc un pakāpeniski jāizved. Nav pieļaujama smalcināšana kā vienīgais apsaimniekošanas veids ilgtermiņā. Prioritāri uzturamas tās, kas ir atzīmētas kā I prioritāte, pēc tam pārējās, tomēr optimāli būtu uzturēt visas esošās pļavu platības. Uzsākot pļavu apsaimniekošanu, jāreķinās, ka pirmajā gadā daļā no pļavu biotopa būs jāveic pirmreizējā pļaušana ilgstoši neapsaimniekotās un aizautg sakušās platībās, kas sadārdzinās un apgrūtinās pasākuma veikšanu. Atsevišķās pļavu daļās, īpaši to malās jāizcērt arī krūmi. Apsaimniekojot parkveida pļavas (pļavas ar atsevišķiem lieliem kokiem), ir jānodrošina koku paaudžu maiņu. Šim nolūkam parkveida pļavās jā saglabā daļa jauno kociņu. Aizsargājamo kociņu skaitu nosaka līdzvērtīgu parkveida pļavā augošo koku, piemēram, ozolu, skaitam vai nedaudz lielāku.

Atjaunojot pļavas upju un vecupju krastos, atstāj lielus kokus, cērt krūmus un jaunus kokus, kas ieauguši veco koku lapotnē. Atsevišķas jauno koku un krūmu grupas ir atstājamas, lai nodrošinātu paaudžu maiņu. Pļavās ir pieļaujama koku stumbru iežogošana ar metāla sietu, ja nepieciešams tos aizsargāt no bebru darbības. Izkopjot ūdensteču un ūdenstilpju krastus, atstāj lielus kokus, cērt krūmus un jaunus kokus, kas ieauguši veco koku lapotnē. Atsevišķas jauno koku un krūmu grupas ir atstājamas, lai nodrošinātu paaudžu maiņu. Pieļaujama koku stumbru iežogošana ar metāla sietu parkveida pļavās, ja nepieciešams tos aizsargāt no bebra.

13. Motorizēta autotransporta izmantošanas aizliegums

Lai mazinātu ietekmi uz ūdens putniem, dabas teritorijā ir aizliegta motorizēta ūdenstransporta lietošana.

14. PAGRABU ATJAUNOŠANA

Dabas parka teritorijā būtu jā saglabā esošo pagrabu sākotnējo funkcionalitāti, jo pagrabi ir svarīga sīkspārņu dzīves vieta. Pagrabus pārbūvējot un atjaunojot, veicamo būvdarbu projektā, ir jāparedz pasākumi sīkspārņu slēptuvju saglabāšanai.

15. Skatu atsegšana uz Ogres upi un tās ieleju

Dabas aizsardzības plāna izstrādes gaitā saņemti priekšlikumi no zemju īpašniekiem vai apsaimniekotājiem par tūrisma un rekreācijas objektu izvietojumu, dabas taku ierīkošanu utt. Vairākas šādas teritorijas dabas parkā ir jau sastopamas (piem., taka uz Akmeņupīti, Lēdmanes estrāde). Ņemot vērā teritorijas dabas vērtību potenciālu, perspektīvā šādi objekti var parādīties arī citviet. Patlaban atklāti skati uz upes ieleju vasarā ir "slēgti" (nav sastopami) un vērojami tikai ziemā, agrā pavasarī vai vēlā rudenī (skatīt 3.1. un 3.2. attēlu.). Tāpēc atsevišķās vietās, gan pie publiskiem, gan privātiem objektiem būtu pieļaujama skatu atsegšana uz upi un ieleju. Atsedzamā skatu vieta nedrīkst būt plata, tai jābūt "šaurai vizūrai" (max. 3 m), kura nodrošina, ka skatu perspektīva sasniedz upi. Skatu vizūrai vēlams virzīties slīpi attiecībā pret upi, nevis perpendikulāri. Veidojot skatu vizūru izcērtami tikai pameža stāvā esošie koki un krūmi un valdošo koku zari, bet nedrīkst izcirst pirmā un otrā stāva kokus (skat. 3.2. attēlu). Vienā īpašumā vēlams ierīkot ne vairāk kā vienu šādu šādu skatu vietu.

3.1. attēls. Daļēji "slēgts" skats uz Ogres upi vasaras sākumā.

3.2. attēls. Skats uz Ogres upi agrā pavasarī, ar melnu apvilkti skata atvēršanai izcērtamie krūmi.

17. Atklāto kultivēto ganību un zālāju saglabāšana

Dabas parkā lielās platībās sastopamas ilgstoši kultivētas ganības un zālāji, kas ir cilvēka izveidoti un uzturēti. Daļā šo teritoriju (t.sk. upes ielejā) ir ierīkota meliorācija, lai paaugstinātu to piemērotību intensīvai lauksaimniecībai. Kultivētās platības veido dabas parka

atklāto ainavu. Ganības un zālājus jāturpina apsaimniekot ar tradicionālām metodēm, atkarībā no īpašnieka ieskatiem, tajā skaitā pieļaujot mēslošanu un piesēšanu. Svarīgi ir novērst ievērojamu atklāto platību apmežošanu un aizaugšanu ar krūmiem. Ilgstoši kultivētās platības nav vēlams uzart.

C. Informatīvie, izglītojošie

18. Informatīvo zīmju uzstādīšana (skat. karti 12. pielikumā)

Dabas parkā „Ogres ieleja” ir nepieciešams uzstādīt 93 informatīvās zīmes aizsargājamās teritorijas apzīmēšanai dabā, saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu Nr. 415 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” 1. pielikumu. Zīmes ir nepieciešams regulāri (vienu reizi gadā) apsekot un, ja nepieciešams, atjaunot. Zīmju izvietojumu skat. 12. pielikumā.

19. Informatīvi – izglītojoša materiāla sagatavošana un izdošana par dabas parku „Ogres ieleja”

Informatīvi - izglītojoša materiāla par dabas parku „Ogres ieleja” satura tēmas varētu būt šādas:

- vispārīga informācija par dabas parku kā fiziogēogrāfisku, administratīvu un īpaši aizsargājamo teritoriju;
- nozīmīgākie dati, fakti, skaitļi u.t.t.;
- informācija par nozīmīgākajiem dabas objektiem, sugām, biotopiem;
- informācija par nozīmīgākajiem kultūrvēstures objektiem;
- informācija par pieejamiem pakalpojumiem un infrastruktūru;
- informācija par galvenajiem apskates objektiem, maršrutiem, tūrisma piedāvājumu;
- atļautās un aizliegtās darbības dabas parkā;
- kontaktinformācija, informācijas ieguves vietas;
- „zaļie padomi”;
- raksturojošas fotogrāfijas;
- kartogrāfiskais materiāls.

Informatīvos materiālus vēlams veidot saskaņā ar Dabas aizsardzības pārvaldes izdoto rokasgrāmatu „Īpaši aizsargājamo teritoriju vienotais stils” (<http://www.dap.gov.lv/?objid=1146>).

20. Dabas parka „Ogres ieleja” tūrisma kartes sagatavošana un izdošana

Tūrisma karte (ieteicamais mērogs 1: 100 000 vai 1: 50 000), kuras vienā pusē ir kartogrāfiskais materiāls, bet otrā pusē esošo tūrisma, infrastruktūras (naktsmītnes, telšu vietas, ēdināšanas uzņēmumi, veikali, laivu noma, u.t.t.) objektu un maršrutu apraksti. Kartē iekļauta arī informācija par dabas parku, tajā esošajām dabas vērtībām un tās aizsardzības nepieciešamību – „zaļie padomi”. Ievietota informācija par atļautajām/aizliegtajām rīcībām dabas parka teritorijā. Kā paraugu var izmantot LLTA „Lauku ceļotājs” izdotās tūrisma kartes.

21. Informatīvo stendu izvietošana (skat. karti 12. pielikumā)

8 informatīvajiem stendiem ir jāpilda vismaz trīs funkcijas – izglītošanas, apmeklētāju plūsmas virzītāja un dabas aizsardzības funkcija. Minētajos stendos ideālā gadījumā iekļaujama, piemēram, šāda informācija:

- objekta nosaukums;
- galvenie fakti, parametri par minēto objektu u.c. veida saistoša, interesanta un noderīga informācija;
- „labas” uzvedības noteikumi objekta teritorijā;
- mazākas vai lielākas (rajons, novads) apkārtnes shēma, karte vai aerofotogrāfija;
- uzskatāmi, skaidrojoši fotoattēli;
- objekta shēma (piemēram, iežu atseguma šķērsgriezums, koka gadskārtu shēma u.c.);
- cita veida nozīmīga informācija;
- brīdinājums, ja ir apmeklētāju drošību apdraudoši apstākļi (stāva krauja, atsegums, dziļa vieta);
- apkārtējo informācijas sniedzēju kontakti (TIC u.c.);
- aizliegumi objekta teritorijā (piemēram, celt teltis, izmest atkritumus u.c.);
- atbildība par objektam nodarītiem zaudējumiem;
- informācijas kopsavilkums angļu valodā.

Stendos iekļautajai informācijai ir jābūt kvalitatīvai (aktuāla, pārbaudīta, pārdomāta u.c.), bet stendu izveidē un sagatavošanā ir jāizmanto vienotais ĪADT stils (skat Dabas pārvaldes izdoto rokasgrāmatu „Īpaši aizsargājamo teritoriju vienotais stils” <http://www.dap.gov.lv/?objid=1146>).

Ja stendu gatavo kādai konkrētai mērķauditorijai, piemēram, ūdenstūristiem, tad stenda saturā vajadzētu norādīt:

- ūdenstūrisma iespējas attiecīgās upes baseinā;
- interesanti dabas un kultūras pieminekļi upes krastos un pieguļošajā teritorijā;
- infrastruktūras stāvoklis, ūdenstūristu apmetnes, telšu un atpūtas vietas;
- pieejamie uzņēmēju un vietējo iedzīvotāju sniegtie pakalpojumi ūdenstūrisma jomā;
- attālumi, braucienam nepieciešamais laiks, upes īpatnības, raksturs;
- uzvedības noteikumi attiecīgajā teritorijā;
- kontakttālruņi u.c. kontaktinformācija;
- kvalitatīvs kartogrāfiskais materiāls;
- situāciju raksturojoši fotoattēli.

D. Tūrisms un rekreācija

22. Meža rūķu takas papildināšana ar jauniem infrastruktūras elementiem – informācijas stendiem, norādēm, kāpnēm, laipām u.c. (skat. karti 12. pielikumā)

Meža rūķu taka jāpilnveido un jāpadara lietotājam izmantojama arī bez pavadona:

- jāuzstāda informatīvi stendi takas sākumā un beigās pie Akmeņupītes ūdenskrituma;
- stāvākajās nogāzēs jāizveido kāpnes;

- takā jāizveido vienkāršas norādes ;
- mitrajās vietās jāizveido laipas.

23. Esošā velomaršruta Ērgļi – Emmas dzirnavas – Ērgļi marķēšana un atbilstošas infrastruktūras elementu atjaunošana (t.sk. kājnieku - vanšu tilta) vai izveide (skat. karti 12. pielikumā)

Esošā velomaršruta marķēšana un divu brasla vietu krastu labiekārtojums. Maršruta labiekārtojums ietvertu arī Emmas dzirnavu tilta atjaunošanu. Maršruta sākumpunktā Ērgļos nepieciešamas informatīvs stends par velomaršrutu (saturisko daļa – līdzīgi kā ūdenstūrisma maršrutu gadījumā).

24. Ar norādēm marķēta (dabā iezīmēta) jauna velomaršruta izveide: Ogre – Lēdmane – Meņģele – Ērgļi (skat. karti 12. pielikumā)

Velotūrisma maršruta galvenais infrastruktūras elements – vienkāršas un ērti uzstādāmas/atjaunojamas koka norādes (3.3. attēls). Maršruta sākuma/vidus/beigu daļā vajadzētu izvietot arī informatīvus stendus par attiecīgo maršrutu un velostatīvus. Nepieciešams izveidot maršruta aprakstu, ko varētu iekļaut Ogres ielejas dabas parka bukletā (sk. apsaimniekošanas pasākumus Nr. 18 un 19).

3.3. attēls. Velomaršruta norādes piemērs. Foto: Juris Smaļinskis

25. Ar norādēm marķēta (dabā iezīmēta) kājnieku tūristu (slēpotāju) maršruta izveide: Lēdmane – Meņģele – Ērgļi (var būt vienots ar velomaršruta posmu)

Kājnieku tūrisma maršruta galvenais infrastruktūras elements būtu vienkāršas, ērti uzstādāmas un atjaunojamas koka norādes (sk. 3.3. attēlu), kas dabā iezīmētu attiecīgo maršrutu nozīmīgākajos ceļu krustpunktos. Tā kā daļa kājnieku maršruta sakristu arī ar velomaršrutu, tās varētu būt vienotas norādes par abiem maršrutiem. Nepieciešams izveidot maršruta aprakstu, ko varētu iekļaut Ogres ielejas dabas parka bukletā (sk. apsaimniekošanas pasākumus Nr. 18 un 19).

Daļa no kājnieku tūristu maršruta būtu izmantojama ziemas periodā kā slēpošanas maršruts bez papildus uzturēšanas. Kājnieku maršruta daļās, kas ceļu intensīvās izmantošanas dēļ vai gluži pretēji – ceļa neesamības dēļ ziemas periodā nav piemērotas slēpošanai, būtu veicami papildus pasākumi slēpošanas maršrutu uzturēšanai – sniega segas piebraukšana (sabļvēšana) uz esošā kājnieku maršruta vai paralēli kājnieku maršrutam pa nozīmīgākajiem un slēpotājiem neizmantojamajiem ceļiem.

26. Piecu apsaimniekotu un ar atbilstoši labiekārtojumiem aprīkotu ūdenstūrisma apmetņu un ūdenstūristu iekāpšanas/izkāpšanas vietu izveide

Ūdenstūristu apmetņu izveidē būtu vēlams vadīties pēc speciāli izstrādātajām vadlīnijām³, saskaņā ar kurām ūdenstūristu apmetnē vajadzētu būt (ideālā gadījumā) šādiem infrastruktūras elementiem:

- informācijai;
- laivu nostiprināšanas vietai;
- ūdenstūristu izkāpšanas un laivu izcelšanas/iecelšanas vietai;
- galdiem;
- soliem;
- nojumei;
- ugunsкура vietai;
- metāla grilam;
- malkai;
- telšu novietošanas vietai;
- atkritumu urnām;
- tualetei;
- norobežojumiem.

E. Monitorings

27. Novērtēt dabas aizsardzības plānā paredzēto apsaimniekošanas pasākumu rezultātus

Būtu vēlams veikt dabas aizsardzības plānā ierosināto apsaimniekošanas pasākumu (pasākumi Nr. 9, 12, 15, 16, 17, 22, 23, 24, 25, 26) ieviešanas rezultātu monitoringu. Novērtēšanas rezultāti var dot vērtīgu informāciju par apsaimniekošanas pasākumu lietderību, teritorijas attīstības tendencēm utt. Iespējams, ka kāds no piedāvātajiem pasākumiem nedod vajadzīgo efektivitāti, tad tas būtu jāpārtrauc, vai gluži pretēji, kāds no pasākumiem būtu jāatkārto.

28. Sugu un biotopu monitoringa veikšana saskaņā ar valsts monitoringa programmu

Dabas parka "Ogres ieleja" monitoringa paredzēts Valsts bioloģiskās daudzveidības monitoringa ietvaros. Valsts monitoringa programmā paredzēts visu Latvijas Natura 2000

³ J. Smaļinskis. Vadlīnijas antropogēnās slodzes uz vidi un dabas objektiem samazināšanai un novēršanai Salacas ielejas dabas parkā un Salacas augštecē. Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts. 2007. g.

vietu, tai skaitā dabas parka "Ogres ieleja", monitorings, lai nodrošinātu Eiropā aizsargājamām sugām un biotopiem labvēlīgu aizsardzības statusu.

Dabas parkā "Ogres ieleja" monitorings, saskaņā ar Valsts monitoringa programmu, jāveic sekojošiem biotopiem:

- nogāžu un gravu meži (9180*);
- jaukti ozolu, gobu, ošu meži upju krastos (91F0);
- upju sraujteces (3260);
- mēreni mitras pļavas (6510);
- pārmitri platlapju meži (91E0*);
- molīnijas pļavas uz kaļķainām, kūdrainām vai mālainām augsnēm (6410)
- minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi (7160);
- parkveida pļavas (6530*).

4. PRIEKŠLIKUMI NEPIECIEŠAMAJIEM GROZĪJUMIEM PAŠVALDĪBAS TERITORIJAS PLĀNOJUMOS

Patlaban praktiski visām pašvaldībām ir izstrādāti un apstiprināti teritorijas plānojumi. Dabas parka „Ogres ieleja” robeža un teritorijas statuss vietējo pašvaldību teritorijas plānojumos ir norādīts. Izstrādājot dabas aizsardzības plānu, tika ņemti vērā gan vietējo pašvaldību, gan augstāka līmeņa teritorijas plānojumi. Dabas aizsardzības plāna izstrādes gaitā būtiskas pretrunas starp teritoriju plānoto izmantošanu un dabas aizsardzības mērķiem netika konstatētas. Attīstot teritorijas blakus dabas parka ūdenstecēm, būtu svarīgi nepieļaut tādu objektu kā viesnīcas, viesu mājas un dzīvojamās mājas parādīšanos upju ielejās. Pēc dabas parka individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu stāšanās spēkā, katrai pašvaldībai būtu jāizvērtē teritorijas plānojumu grozījumu nepieciešamība atbilstoši dabas aizsardzības plānam un noteikumos paredzētajiem nosacījumiem. Individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi kā augstāk stāvošs normatīvais akts automātiski attieksies arī uz patlaban spēkā esošajiem pašvaldību teritorijas plānojumiem, t.sk. tajos paredzēto izmantošanu un nosacījumiem. Lai nodrošinātu dabas parka sabalansētu attīstību, būtu vēlama grozījumu veikšana atsevišķu pašvaldību teritorijas plānojumos. Saskaņā ar “Aizsargjoslu likuma” (11.03.1997.) grozījumiem (līdz 18.03.2008.) pārejas noteikumu 10. punktu pašvaldībām 18 mēnešu laikā pēc “Aizsargjoslu likuma” grozījumu stāšanās spēkā, jāizvērtē grozījumu veikšanas nepieciešamība teritorijas plānojumos. Atsevišķi punkti ir aktuāli arī dabas parka Ogres ieleja teritorijā. Veicot grozījumus teritorijas plānojumos svarīgākie punkti, kuri būtu jāņem vērā un jāiestrādā teritorijas plānojumos un attiecināmi uz plānotajām darbībām, ir sekojoši:

- applūstošās teritorijas ar aizsargjoslu likumā norādīto varbūtību, noteikšanas metodiku un aprobežojumiem,
- dabas parka „Ogres ieleja” zonējums,
- dabas parka „Ogres ieleja” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (t.sk. minimālās zemes gabala vienības),
- dabas parka „Ogres ieleja” apsaimniekošanas pasākumi,
- Ogres upes un tās pieteku aizsargjosla jānosaka saskaņā ar aizsargjoslu likuma 7. pantu un “Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanas metodiku” (MK not. Nr. 406, 12.06.2008.) Attiecīgi aprobežojumi piemērojami gan aizsargjoslas teritorijai, gan teritorijai starp virszemes ūdensobjektu un vietu no kuras mēra aizsargjoslu. Lielākajā daļā Ogres upei aizsargjosla nosakāma no pamatkrasta augšējās krants, taču atsevišķās vietās kur Ogres ielejas pamatkrasts atvirzās tālu no upes un nav skaidri izteikts (piem. Madlienas pagastā pie Vērenes), aizsargjosla nosakāma izdalot applūstošās teritorijas.
- ciemu teritorijās aizsargjoslu jānosaka ne mazāku par 50 m, lauku teritorijās saskaņā ar „Aizsargjoslu likumu”,
- Plānojot parka teritorijas un tai pieguļošo teritoriju attīstība, jāņem vērā dabas parka „Ogres ieleja” statuss un dabas vērtības (Natura 2000 teritorija, potenciāla tūrisma attīstība utt.),
- Lai novērstu potenciālu antropogēni izraisītu noslīdeņu un gravu procesu veidošanos upes ielejā apbūves noteikumos nozīmīgām saimnieciskām darbībām (apbūve), kuras plānotas blakus upes ielejai, jāparedz nepieciešamība veikt detālu inženierģeoloģisko izpēti un nepieciešamības gadījumā veikt aizsardzības pasākumus (vertikālā drenāža u.c.). Apbūve izvietojama vismaz 50 m attālumā no pamatkrasta augšējās krants.
- Vietās, kur notiek krastu nogāžu erozijas procesi, būves izvietot pēc iespējas tālāk,

izvērtējot erozijas riskus,

- Attīstot tūrisma un rekreācijas teritorijās tādu objektus kā viesnīcas, pastāvīgas dzīvojamās mājas vai darījumu apbūves objektus, nav pieļaujama šādu objektu būvniecība upju tuvumā un upju ielejās. Šādi objekti izvietojami pamatkrastā. Labiekārtotu rekreācijas teritoriju izveidē upes ielejā pieļaujama īslaicīgu būvju (objektu) izvietošana – peldvietas, ugunsкура vietas, soliņi ar galdiem, lapenes, iespējams vieglas konstrukcijas kempinga mājiņas utml.
- Vienā zemes gabalā pieļaujams izvietot tikai vienu pagalmu un būves tajā saskaņā ar spēkā esošajiem teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem,
- Ciemu teritorijās ieteicamā minimālā zemes gabala vienība būtu vēlāma 0,5 ha,
- Dabas parkā ietilpstošo ciemu teritoriju paplašināšana gar Ogres upi nav pieļaujama, ciemu teritoriju paplašināšana pieļaujama ārpus dabas parka teritorijas.

Saskaņā ar pašreizējo likumdošanu (MK noteikumu nr. 883. "Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi" 54. punkta 2. apakšpunktu) virszemes ūdensobjektu aizsargjoslās zemes gabalu dalīšanai, apvienošanai vai jaunai apbūvei nepieciešama detālplānojuma izstrāde. Pašvaldībām un būvvaldēm arī turpmāk lemjot par teritoriju dalīšanu, apvienošanu vai jaunu apbūvi jāievēro šī punkta nosacījumi.

Pašvaldību teritorijas plānojumi ir apstiprināti ar 12 gadu perspektīvu, taču, visticamāk, jau tuvākajos gados tiem tiks veikti grozījumi (teritoriālā reforma, jaunas normatīvo aktu prasības, sociālekonomiskā attīstība u.c. aspekti). Dabas parka un tā apkārtnes teritoriju attīstībā nozīmīgs faktors būs plānotā autoceļa E22 izbūve, kurš šķērsos dabas parka teritoriju, un potenciālā Lielvārdes lidlauka attīstība, kura teritorija atrodas aptuveni 700 m no dabas parka. Perspektīvā, plānojot šādu nozīmīgu infrastruktūras objektu attīstību, jāveic ietekmes uz vidi novērtējums un jānodrošina dabas vērtību aizsardzība.

5. PRIEKŠLIKUMI AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS INDIVIDUĀLO AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMU PROJEKTAM

5.1. Priekšlikums teritorijas zonējumam

Pašreizējais teritorijas dabas parka statuss (bez zonējuma) nosaka to, ka uz visu "Ogres ielejas" teritoriju attiecas 22.07.2003. Ministru kabineta noteikumi Nr. 415. "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi". Šo noteikumu atsevišķi punkti teritorijas daļā nodrošina tās aizsardzības režīmu, savukārt citās vietās tie neatbilst ne dabas aizsardzības, ne sociālekonomiskajām interesēm. Lai nodrošinātu dabas parka "Ogres ieleja" dabas vērtību aizsardzību un sabalansētu dabas aizsardzības prasības ar saimnieciskajām aktivitātēm, dabas aizsardzības plāna izstrādes gaitā tika sagatavoti priekšlikumi teritorijas zonējumam.

Lai nodrošinātu optimālu teritorijas aizsardzības režīmu, tiek plānots izdalīt četras zonas – dabas lieguma, dabas parka, ainavu aizsardzības un neitrālo zonu. Katrai no zonām ir sagatavoti ierosinājumi par pieļaujamām, ierobežojamām un aizliegtām saimnieciskajām darbībām, kuri iekļauti individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektā (skat. 5.2. nodaļu). 13. pielikumā ir iekļauta zonējuma karte.

Dabas lieguma zona

Dabas lieguma zona (DLZ) izveidota 1080 ha platībā. Tā ir izveidota, lai nodrošinātu teritorijas bioloģisko vērtību saglabāšanu un samazinātu iespējamo nelabvēlīgo ietekmi uz to attīstību. Dabas lieguma zonā ir iekļauti:

- Teritorijā izveidotie un apstiprinātie mikroliegumi;
- Daļa no ierosināto mikroliegumu teritorijām;
- Nozīmīgākie Eiropas nozīmes aizsargājami meža biotopu masīvi;
- Dabas liegums „Vērenes gobu un vīksnu audze”;
- Nozīmīgākās putnu ligzdošanas vietas, kurām pēc Latvijā spēkā esošās likumdošanas iespējams uzsākt mikroliegumu izveidi;
- Bioloģiski vērtīgākie upju posmi.

Nozīmīgākās platības no DLZ iekļautajiem biotopiem aizņem gravu un nogāžu meži, pārmitri meži upju palienēs un straujteču un krāču posmi upēs.

Dabas parka zona

Dabas parka zona (DPZ) izveidota 1915 ha platībā. DPZ izveidota, lai nodrošinātu dabas parka teritorijas „Ogres ieleja” galveno vērtību sekmīgu aizsardzību, tajā pat laikā pieļaujot noteiktu saimniecisko darbību, kas nav pretrunā ar dabas vērtību saglabāšanu un kopējo upes ielejas vides nepārveidošanu.

DPZ izveidota visā upes ielejas teritorijā. DPZ robeža noteikta pa upes ielejas augšējo kranti. Upes ielejas robeža noteikta izmantojot reljefa izohipsu slāni, ar soli 1 metrs, mērogā 1:10 000. Dabas parka zonā nav iekļautas cilvēka pārveidotās upes ielejas teritorijas, piemēram, autoceļi, viensētas, HES.

Izveidotā DPZ nodrošina sekmīgu upes ielejas aizsardzību un nepārveidošanu, saglabājot to pašreizējā vizuālā un kvalitatīvā stāvoklī, kā arī veicina bioloģiski vērtīgo, upes tuvumā esošo biotopu saglabāšanos un attīstību.

Ainavu aizsardzības zona

Ainavu aizsardzības zona (AAZ) izveidota 3608 ha, lai saglabātu teritorijai raksturīgo ainavu un samazinātu ietekmi uz upes ielejas ekosistēmu. AAZ noteikta arī, lai veicinātu dabas vērtību kompleksu saglabāšanu un nodrošinātu teritorijas ilgtspējīgu un sabalansētu (tūrisma, rekreācijas, lauksaimniecības attīstīšana) izmantošanu. Ainavu aizsardzības zonā ietilpst teritorijas, kuras pārstāv raksturīgas apvidus ainaviskās vērtības, jo īpaši tas attiecināms uz teritorijām Vidzemes augstienes Augšogres pazeminājumā (Ērgļu novadā, Taurupes un Mazozolu pagastos). Tāpat AAZ ietilpst Ogres upes ielejai pieguļošās teritorijas, kuras veido buferzonu ap to, nodrošinot piemērotu dzīves vidi un bioloģisko vērtību aizsardzību tajā.

Ainavu aizsardzības zonā vēlams saglabāt dabisku zemes izmantošanas struktūru, saglabājot lielu lauksaimniecības un mežu teritoriju īpatsvaru. Viens no veidiem kā panākt vēlamo zemes izmantošanas struktūru AAZ ir minimālās zemes īpašuma vienības platības noteikšana – 2 ha. AAZ nedrīkst attīstīt lielus teritoriju fragmentējošus ainavas elementus - karjerus, ražošanas kompleksus, daudzstāvu apbūvi utt. Būvniecība AAZ ir pieļaujama atbilstoši teritorijas plānojumam.

Neitrālā zona

Neitrālā zona (NZ) izveidota 913 ha platībā. Neitrālā zona izveidota, lai nodrošinātu teritorijas saimniecisko aktivitāšu veikšanu un nodrošinātu teritorijas saimnieciskās attīstības iespējas. ĪADT "Ogres upes ieleja" teritorijā ietilpst salīdzinoši lielas teritorijas, kurās līdz dabas parka izveidei un arī šobrīd notiek dažāda veida saimnieciskās aktivitātes. Lai nodrošinātu teritorijā saimniecisko aktivitāšu veikšanu, NZ iekļautas:

- Visas teritorijas plānojumos noteiktās ciemu teritorijas (izņemot upes ieleju ciemu teritorijās);
- Esošo un plānoto viensētu un citu apbūves veidu pagalmi;
- Autoceļi, to likumā vai teritorijas plānojumā noteiktās aizsargjoslas platumā.

Neitrālajā zonā nav paredzēts ierobežot saimnieciskās aktivitātes, tādejādi nodrošinot sekmīgu autoceļu uzturēšanu, viensētu un ražošanas teritoriju saglabāšanos un ciemu attīstību.

5.2. Priekšlikumi aizsargājamās teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam

Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekts sagatavots saskaņā ar likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (02.03.1993.) 17. pantu.

Ministru kabineta noteikumu Nr. 415 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” prasības, kuras dabas parka teritorijā aizstātas ar individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu prasībām vai nav teritorijai saistošas, ir pārsvītrotas. Prasības, kuras atšķiras no Ministru kabineta noteikumos noteiktajām, ir ierakstītas citā krāsā.

Noteikumu projekta populārā versija ir pieejama kā atsevišķs dokuments 16. pielikumā.

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (turpmāk — aizsargājamās teritorijas) vispārējo dabas parka „Ogres ieleja” (turpmāk tekstā – dabas parks) individuālo aizsardzības un izmantošanas kārtību, tajā skaitā pieļaujamos un aizliegtos darbības veidus dabas parkā, kā arī funkcionālo zonējumu, lai nodrošinātu teritorijā esošo īpaši aizsargājamo sugu un biotopu aizsardzību.

aizsargājamās teritorijās, kā arī aizsargājamo teritoriju apzīmēšanai dabā lietojamās speciālās informatīvās zīmes paraugu un tās lietošanas un izveidošanas kārtību.

2. Dabas parka teritorijā nav spēkā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi. Noteikumi attiecas uz tām aizsargājamām teritorijām, kurām nav individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu. Aizsargājamās teritorijās ir spēkā arī citos normatīvajos aktos noteiktās vides aizsardzības prasības.

3. Dabas parka platība ir 7515,7 ha. Tā funkcionālo zonu shēma noteikta šo noteikumu 1. pielikumā, (skat. dabas plāna 15. pielikumu), bet funkcionālo zonu laukumu koordinātes – šo noteikumu 2. pielikumā (skat. dabas plāna 18. pielikumu)

3.4. Aizsargājamās teritorijas Dabas parka robežas dabā apzīmē ar speciālām informatīvām zīmēm, kuru paraugs un lietošanas kārtība noteikti šo noteikumu 4.3. pielikumā (skat. dabas aizsardzības plāna 14. pielikumu.) Informatīvo zīmju izveidošanu (sagatavošanu) un izvietošanu nodrošina aizsargājamās teritorijas administrācija vai, ja tādas nav, attiecīgā pašvaldība sadarbībā ar Dabas aizsardzības pārvaldi.

5.4. Aizsargājamās teritorijās Visā dabas parka teritorijā aizliegts:

5.1. ierīkot jaunus atkritumu poligonus, kā arī piesārņot un piegružot vidi ar atkritumiem un uzglabāt atkritumus tiem neparedzētās vietās un izgāztuves;

4.2. (svītrots ar Ministru kabineta 26.10.2004. noteikumiem Nr.898);

5.2. uzstādīt vēja ģeneratorus;

5.3.3. bez attiecīgas atļaujas vai iepriekšējas rakstiskas saskaņošanas ar aizsargājamās teritorijas administrāciju vai, ja tādas nav, ar Valsts vides dienesta reģionālās vides pārvaldes atļaujas:

3.1. veikt darbības, kas izraisa pazemes ūdeņu, gruntsūdeņu un virszemes ūdeņu līmeņa maiņu; (Ogres upei ir izteikta ieleja un tas nav tik aktuāli kā puviem, piemēram; hidrotehnisko būvju aizliegums tiek atrunāts citos punktos)

5.3.3.1. veikt arheoloģiskās izpētes darbus;

5.3.3.2. izsniegt zemes dzīļu izmantošanas atļauju (licenci).

5.4. pārvietoties ar motorizētu ūdenstransportu, izņemot valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu pārvietošanos, pildot dienesta pienākumus;

5.5. ārpus meža zemēm upes krasta 1. nogāzē cirst kokus, kuru caurmērs 1,3 m augstumā no sakņu kakla pārsniedz 35 cm, izņemot gadījumus ārkārtas situāciju seku likvidēšanai un esošo infrastruktūras objektu uzturēšanai tiem noteiktās aizsargjoslas platumā. Jaunu infrastruktūras objektu izbūves gadījumā koku ciršana ārpus mežu zemēm saskaņojama ar Valsts vides dienesta reģionālo vides pārvaldi;

5.6. veikt mežsaimnieciskās darbības visā dabas parka teritorijā avotu izplūdes vietās un 10 m rādiusā ap tām, izņemot pameža izciršanu ūdens ņemšanas vietas uzturēšanai;

5.7. veikt mežsaimnieciskās darbības visos īpaši aizsargājamās mežu biotopos (īpaši aizsargājamo mežu biotopu shēma šo noteikumu 3. pielikumā (*skat. dabas plāna 21. pielikumu*)), izņemot cirtes skatu vizūru izveidošanai, kuras nav platākas par 3 metriem, un tās jāsaskaņo ar Valsts vides dienesta reģionālo vides pārvaldi.

6. Ja par vides aizsardzību atbildīgā valsts vai pašvaldības institūcija atbilstoši tās kompetencei pieņem pārvaldes lēmumu, ka kādai darbībai ir vai var būt būtiska negatīva ietekme uz aizsargājamo teritoriju, tās ekosistēmām vai dabas procesiem tajā, vai darbība ir pretrunā ar aizsargājamās teritorijas izveidošanas un aizsardzības mērķiem un uzdevumiem, šo darbību veikt aizliegts.

6. 7. Zemes īpašniekiem, (~~lietotājiem~~) **tiesiskajiem valdītājiem vai lietotājiem** aizliegts savā īpašumā **vai** lietojumā ierobežot apmeklētāju pārvietošanos pa ceļiem, takām, ūdenstecēm un ūdenstilpēm, kas ~~norādīti attiecīgās aizsargājamās dabas aizsardzības plānā (turpmāk — dabas aizsardzības plāns) un paredzēti dabas parka teritorijas apskatei~~ **paredzēti dabas parka teritorijas apskatei** ~~dabas aizsardzības plānā (turpmāk — dabas aizsardzības plāns) un paredzēti aizsargājamās teritorijas apskatei.~~ **un norādīti dabas aizsardzības plānā.**

7. ~~Jebkāda veida reklāma dabas rezervātos, dabas liegumos, dabas parkos, kā arī nacionālo parku un biosfēras rezervātu dabas lieguma zonās dabā, izvietojama pēc saskaņošanas ar aizsargājamās teritorijas administrāciju vai, ja tādas nav, ar reģionālo vides pārvaldi. (Ar grozījumiem, kas izdarīti ar Ministru kabineta 26.10.2004. noteikumiem Nr.898) (izsvītrots, jo dabas parka teritorija ir ļoti liela un diez vai būs pareizi, ja katras viesu mājas reklāma būs jāsaņā ar Dabas pārvaldi)~~

8. Informāciju par aizsargājamās teritorijas īpaši aizsargājamo sugu dzīvotnēm un īpaši aizsargājamiem biotopiem drīkst izplatīt tikai ar attiecīgās aizsargājamās teritorijas administrācijas vai, ja tādas nav, ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju.

9. Visā dabas parka teritorijā ir atļauta inženierkomunikāciju uzturēšana to aizsargjoslas platumā.

10. Dabas parkā ir noteiktas šādas funkcionālās zonas:

10.1. dabas lieguma zona;

10.2. dabas parka zona;

10.3. ainavu aizsardzības zona;

10.4. neitrālā zona.

Dabas lieguma zona

10.11. Dabas liegumu ~~teritorijā~~ **zonā** aizliegts:

10.11.1. veikt jebkādas darbības, par kurām saskaņā ar šo noteikumu 5.6. punktu pieņemts lēmums, ka tām ir vai var būt:

16.11.1.1. būtiska negatīva ietekme uz dabiskajiem biotopiem, savvaļas dzīvnieku, augu un sēņu sugām un to dzīvotnēm vai savvaļas dzīvnieku populāciju vairošanos, atpūtu un barošanos, kā arī pulcēšanos migrācijas periodā;

16.11.1.2. negatīva ietekme uz īpaši aizsargājamiem biotopiem, īpaši aizsargājamām sugām un to dzīvotnēm;

~~16.2. pārvietoties ar ūdens motocikliem un motorjahtām, izņemot valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu pārvietošanos, pildot dienesta pienākumus; (Izsvītrots, jo tehniski pārvietoties ar ūdens motocikliem un jahtām nav iespējams)~~

~~16. lietot ūdensputnu medībās šāviņus, kas satur svīnu; (izsvītrots, jo ūdensputnu medības notiek minimāli);~~

16.11.2. plaut virzienā no lauka malām uz centru;

11.3. veikt zemes transformāciju, izņemot zemes transformāciju (pēc rakstiskas saskaņošanas ar aizsargājamās teritorijas administrāciju) nacionālo parku dabas lieguma zonās un zemes transformāciju (pēc saskaņošanas ar aizsargājamās teritorijas administrāciju vai, ja tādas nav, ar reģionālo vides pārvaldi) šo noteikumu 9. apakšpunktā minēto darbību veikšanai;

16.6. ierīkot purvos dzērveņu plantācijas;

16.7. nosusināt purvus;

~~16.8.~~ 11.4. dedzināt sauso zāli un niedres, izņemot gadījumus, ja tas nepieciešams dabas aizsardzības plānā paredzēto dabas apsaimniekošanas pasākumu veikšanai un rakstiski saskaņots ar aizsargājamās teritorijas administrāciju vai, ja tādas nav, ar Valsts vides dienesta reģionālo vides pārvaldi;

~~16.9.~~ 11.5. cirst kokus galvenajā cirtē un rekonstruktīvajā cirtē, izņemot ārkārtas situācijas seku likvidēšanai saskaņā ar Valsts meža dienesta sanitāro atzinumu (piem. egļu astoņzobu mizgrauža (*Ips typographus*) savairošanās gadījumos);

~~16.10. cirst kokus kopšanas cirtē (izņemot slimību inficētos, kaitēkļu invadētos vai citādi bojātos kokus saskaņā ar šo noteikumu 16.29. apakšpunktu un citiem normatīvajiem aktiem); ja valdaudzes vecums pārsniedz:~~

~~16.10.1. 11.8. priežu un ozolu audzēm — 60 gadus;~~

~~16.10.2. 11.9. egļu, bērzu, melnalkšņu, gobu, vīksnu ošu un liepu audzēm — 50 gadus;~~

~~16.10.3. 11.10. apšu audzēm — 30 gadus;~~

~~16.11. 11.11. no 15. aprīļa līdz 31. jūlijam veikt mežsaimniecisko darbību, izņemot meža ugunsdrošības pasākumus, meža atjaunošanu ar rokas darbarīkiem un bīstamo koku (koku, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus) ciršanu un novākšanu;~~

~~16.12.~~ 11.6. atzarot augošus kokus mežaudzēs, izņemot koku atzarošanu skatu punktu ierīkošanai un uzturēšanai, kā arī satiksmes drošībai uz vispārējās lietošanas ceļiem;

~~16.13.~~ 11.7. cirst nokaltušus kokus un izvākt kritušus kokus, kritalas vai to daļas, kuru diametrs resnākajā vietā ir lielāks par 25 cm, izņemot bīstamo koku novākšanu;

~~16.14.~~ 11.8. nobraukt no ceļiem un pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem, mopēdiem, motorrolleriem, pajūgiem un zirgiem pa meža un lauksaimniecības zemēm, ja tas nav saistīts ar šo teritoriju apsaimniekošanu vai uzraudzību vai valsts aizsardzības uzdevumu veikšanu;

16.15. 11.9. ierīkot nometnes un celt teltis ārpus īpaši norādītām vietām;

16.16. 11.10. kurināt ugunscurus ārpus īpaši norādītām vai speciāli ierīkotām vietām;

16.17. 11.11. rīkot autosacensības, motosacensības, ūdensmotosporta un ūdenslēpošanas sacensības, kā arī rallijus, treniņbraucienus un izmēģinājuma braucienus;

~~16.18. ierīkot savvaļas augu, sēņu un dzīvnieku, kā arī to produktu pārdošanas un iepirkšanas punktus;~~

~~16.19. izmantot speciālas vākšanas palīgierīces savvaļas ogu un sēņu lasīšanā;~~

~~16.20. uzstādīt vēja ģeneratorus; (aizliegums atteicas uz visu dabas parka teritoriju, skat. 5.2.)~~

~~16.21. pielaut suņu atrašanos brīvā dabā bez pavadas un uzpurņa, izņemot medības un valsts robežas apsardzību regulējošajos normatīvajos aktos noteiktos gadījumus un kārtību;~~

~~16.22. 11.12. iegūt derīgos izraktenus;~~

~~16.23. 11.13. bojāt vai iznīcināt (arī uzarot vai kultivējot) palieņu, terašu un meža pļavas un lauces, izņemot medījamo dzīvnieku piebarošanas lauces;~~

~~16.24. 11.14. sadalīt zemes īpašuma daļu, kura atrodas daba lieguma zonā, zemes vienībās īpašumus zemes vienībās, kas mazākas par 10 hektāriem;~~

~~16.25. 11.15. veikt darbības, kas izraisa augsnes eroziju;~~

~~16.26. 11.16. ierīkot jaunas iežogotas savvaļas dzīvnieku sugu brīvdabas audzētavas;~~

~~16.27. 11.17. celt un ierīkot jaunus aizsprostus un citas ūdens regulēšanas ietaises uz upēm, izņemot gadījumus, ja tas tiek paredzēts lašveidīgo zivju dzīvotņu uzlabošanai ja tas nepieciešams dabas aizsardzības plānā paredzēto biotopu atjaunošanas pasākumu veikšanai un rakstiski saskaņots ar Valsts vides dienesta reģionālo vides pārvaldi;~~

~~16.28.11.18. bez rakstiskas saskaņošanas ar aizsargājamās ar teritorijas administrāciju vai, ja tādas nav, ar Valsts vides dienesta reģionālo vides pārvaldi:~~

~~16.28.1.11.18.1. organizēt brīvā dabā masu sporta, izklaides un atpūtas pasākumus, kuros piedalās vairāk nekā 50 cilvēku;~~

~~16.28.2.12.22.2. veikt ceļu (arī sliežu ceļu), inženierkomunikāciju un citu inženierbūvju restaurāciju, renovāciju vai rekonstrukciju. (visi ceļi ir iekļauti neitrālajā zonā un skat. 9. punktu).~~

~~16.28.3.11.18.2. ierīkot izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektus, izņemot tos, kuri ir atrunāti dabas aizsardzības plānā;~~

~~16.28.4. 11.18.3. atjaunot un ieaudzēt mežu, izņemot ārkārtas seku likvidēšanas teritorijās;~~

~~16.28.5. 11.18.4. mainīt zemes lietošanas mērķi un zemes izmantošanas veidu;~~

~~16.28.6. 11.18.5. vākt dabas materiālus kolekcijām;~~

~~16.28.7. 11.18.6. veikt zinātniskos pētījumus;~~

~~11.18.7. veikt cirtes skatu punktu ierīkošanai.~~

~~16.28.8. ierīkot jaunas un paplašināt esošās ūdenstransporta līdzekļu bāzes;~~

~~16.29. 11. 19 cirst slimību inficētos, kaitēkļu invadētos vai citādi bojātos kokus kopšanas cirtē, sanitārajā cirtē un galvenajā cirtē pēc Valsts meža dienesta sanitārā atzinuma bez rakstiskas saskaņošanas ar reģionālo vides pārvaldi, izņemot koku ciršanu aizsargājamās teritorijās, kurām ir izveidota administrācija, kas izsniedz koku ciršanas apliecinājumus.~~

~~(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar Ministru kabineta 26.10.2004. noteikumiem Nr.898)~~

~~17. 11.20. veikt apbūvi.~~

Dabas parka zona

18.12. Dabas parka teritorijā zonā aizliegts:

~~18.1.~~ **12.1.** veikt jebkādas darbības, par kurām saskaņā ar šo noteikumu 6. punktu pieņemts lēmums, ka tām ir vai var būt:

~~18.1.1.~~ **12.1.1.** būtiska negatīva ietekme uz dabiskajiem biotopiem, savvaļas dzīvnieku, augu un sēņu sugām un to dzīvotnēm vai savvaļas dzīvnieku populāciju vairošanos, atpūtu un barošanos, kā arī pulcēšanos migrācijas periodā;

~~18.1.2.~~ **12.1.2.** negatīva ietekme uz īpaši aizsargājamiem biotopiem, īpaši aizsargājamām sugām un to dzīvotnēm;

~~18.2.~~ **12.2.** plaut virzienā no lauka malām uz centru;

~~18.3.~~ nosusināt purvus;

~~18.4.~~ **12.3.** dedzināt sauso zāli un niedres, izņemot gadījumus, ja tas nepieciešams dabas aizsardzības plānā paredzēto dabas apsaimniekošanas pasākumu veikšanai un rakstiski saskaņots ar aizsargājamās teritorijas administrāciju vai, ja tādas nav, ar Valsts vides dienesta reģionālo vides pārvaldi;

~~18.5.~~ **12.4.** cirst kokus kailcirtē, rekonstruktīvajā cirtē un galvenajā cirtē izņemot ārkārtas situācijas seku likvidēšanai saskaņā ar Valsts meža dienesta sanitāro atzinumu (*piem. egļu astoņzobu mizgrauža (Ips typographus) savairošanās gadījumos*);

~~18.6.~~ **12.5.** nobraukt no ceļiem un pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem, mopēdiem, motorrolleriem un pajūgiem pa meža un lauksaimniecības zemēm, ja tas nav saistīts ar šo teritoriju apsaimniekošanu vai uzraudzību vai valsts aizsardzības uzdevumu veikšanu;

~~18.7.~~ kurināt ugunsiskus ārpus īpaši norādītām vai speciāli ierīkotām vietām;

~~18.8.~~ izmantot speciālas vākšanas palīgierīces savvaļas ogu un sēņu lasīšanā;

~~18.9.10.~~ pieļaut suņu atrašanos brīvā dabā bez pavadas un uzpurņa, izņemot medības un valsts robežas apsardzību regulējošajos normatīvajos aktos noteiktos gadījumus un kārtību;

~~18.11.~~ **12.6.** sadalīt zemes īpašumus īpašuma daļu, kas atrodas dabas parka zonā, zemes vienībās, kas mazākas par 10 hektāriem;

~~18.12.~~ **12.7.** celt un ierīkot jaunus aizsprostus un citas ūdens regulēšanas ietaises uz upēm izņemot, ja tas tiek paredzēts lašveidīgo zivju dzīvotņu uzlabošanai ja tas nepieciešams dabas aizsardzības plānā paredzēto biotopu atjaunošanas pasākumu veikšanai un rakstiski saskaņots ar aizsargājamās teritorijas administrāciju vai, ja tādas nav, ar Valsts vides dienesta reģionālo vides pārvaldi;

~~18.13.~~ **12.8.** bez rakstiskas saskaņošanas ar aizsargājamās teritorijas administrāciju vai, ja tādas nav, ar Valsts vides dienesta reģionālo vides pārvaldi:

~~18.13.1.~~ **12.8.1.** organizēt brīvā dabā masu sporta, izklaides un atpūtas pasākumus, kuros piedalās vairāk nekā 50 100 cilvēku;

~~18.13.2.~~ **12.8.2.** veikt zemes transformāciju un mainīt zemes lietošanas mērķi un izmantošanas veidu;

~~18.13.3.~~ veikt ceļu (arī sliežu ceļu), inženierkomunikāciju un citu inženierbūvju restaurāciju, renovāciju vai rekonstrukciju;

~~18.13.4.~~ **12.8.3.** ierīkot izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektus; izņemot tos, kuri plānoti dabas aizsardzības plānā. ~~18.13.5.~~

~~18.13.5.~~ **12.8.4.** ierīkot jaunas iežogotas savvaļas dzīvnieku sugu brīvdabas audzētavas;

~~18.13.6.~~ **12.8.5.** rīkot autosacensības, motosacensības, ūdensmotosporta un ūdensslēpošanas sacensības, kā arī rallijus, treniņbraucienus un izmēģinājuma braucienus;

~~18.14.~~ **12.9.** cirst kokus sanitārajā cirtē pēc Valsts meža dienesta sanitārā atzinuma bez rakstiskas saskaņošanas ar Vides valsts dienesta reģionālo vides pārvaldi, izņemot koku

ciršanu aizsargājamās teritorijās, kurām ir izveidota administrācija, kas izsniedz koku ciršanas apliecinājumus;

~~18.15. 12.10. veicot kopšanas cirti, izcirst valdošās koku sugas valdaudzes kokus (izņemot augšanā atpalikušos, slimību inficētos, kaitēkļu invadētos vai citādi bojātos kokus), ja valdošās koku sugas vecums pārsniedz: veicot kopšanas cirti, izcirst valdaudzes kokus (izņemot augšanā atpalikušos, slimību inficētos, kaitēkļu invadētos vai citādi bojātos kokus), ja valdošās koku sugas vecums pārsniedz:~~

~~18.15.1. priežu un ozolu audzēm – 60 gadus;~~

~~18.15.2. 12.10.1. egļu, bērzu, melnalkšņu, ošu, **gobu, vīksnu, ozolu** un liepu audzēm – 50 gadus;~~

~~18.15.3. 12.10.2. apšu audzēm – 30 gadus.~~

~~(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar Ministru kabineta 26.10.2004. noteikumiem Nr.898)~~

19. 13. Būvniecība dabas parka zonā pieļaujama atbilstoši pašvaldības teritorijas plānojumam, ievērojot normatīvajos aktos un dabas aizsardzības plānā (ja tāds ir) noteikto kārtību un ierobežojumus.

~~(Ministru kabineta 26.10.2004. noteikumu Nr.898 redakcijā)~~

Ainavu aizsardzības zona

20. 14. Aizsargājamo ~~Ainavu aizsardzības apvidu teritorijā~~ zonā aizliegts:

~~20.1. 14.1. veikt jebkādas darbības, kas būtiski pārveido raksturīgo ainavu veikt jebkādu darbību, kas neatgriezeniski pārveido reģionam raksturīgo ainavu, izmaina kultūrvēsturiskās vides īpatnības un raksturīgos ainavu elementus vai samazina bioloģisko daudzveidību un ekoloģisko stabilitāti;~~

~~20.3. nobraukt no ceļiem un pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem, mopēdiem, motorolleriem un pajūgiem pa meža un lauksaimniecības zemēm, ja tas nav saistīts ar šo teritoriju apsaimniekošanu vai uzraudzību vai valsts aizsardzības uzdevumu veikšanu;~~

14.2. nobraukt no ceļiem un pārvietoties ar transportlīdzekļiem pa meža un lauksaimniecības zemēm, izņemot ar pajūgiem un velosipēdiem, kā arī, ja pārvietošanās saistīta ar šo teritoriju apsaimniekošanu, uzraudzību vai valsts aizsardzības uzdevumu veikšanu;

14.3. sadalīt zemes īpašuma daļu, kura atrodas ainavu aizsardzības zonā, zemes vienībās, kas mazākas par 2 hektāriem;

14.4. bez rakstiskas saskaņošanas ar aizsargājamās teritorijas administrāciju vai, ja tādas nav, bez Valsts vides dienesta reģionālās vides pārvaldes rakstiskas atļaujas ierīkot izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektus (piemēram, takas, informācijas standus, skatu torņus, telšu vietas, stāvlaukumus);

14.5. būvēt jaunas un paplašināt esošas būves, kas traucē vizuālajai saiknei ar ainavu un ieņemt tām neatbilstošu dominējošu lomu un aizsedz skatus uz ainavai raksturīgajiem elementiem un vērtībām;

14.6. stādīt kokaugus, kas aizsedz skatus no skatu punktiem uz vēstures, kultūras un ainavas vērtībām;

~~20.5. veicot kopšanas cirti, izcirst valdošās koku sugas valdaudzes kokus (izņemot kokus tehnoloģiskajos koridoros, augšanā atpalikušos, slimību inficētos, kaitēkļu invadētos vai citādi bojātos kokus), ja valdošās koku sugas vecums pārsniedz:~~

20.5.1. priežu un ozolu audzēm — 80 gadus;

20.5.2. egļu, bērzu, melnalkšņu, ošu un liepu audzēm — 60 gadus;

20.5.3. apšu audzēm — 35 gadus.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar Ministru kabineta 26.10.2004. noteikumiem Nr.898)

15. Lauksaimniecības zemju transformācijai līdz 0,1 ha, nav nepieciešama detālplānojuma izstrāde, izņemot:

15.1. gadījumus, kad detālplānojuma nepieciešamība tiek noteikta pašvaldības teritorijas plānojumā;

15.2. virszemes ūdensobjektu aizsargjoslās.

16. Būvniecība ainavu aizsardzības zonā pieļaujama atbilstoši pašvaldības teritorijas plānojumam, ievērojot normatīvajos aktos un dabas aizsardzības plānā noteikto kārtību un ierobežojumus.

(Ministru kabineta 26.10.2004. noteikumu Nr.898 redakcijā)

Neitrālā zona

17. Lauksaimniecības zemju transformācijai nav nepieciešama detālplānojuma izstrāde, izņemot:

17.1. gadījumus, kad detālplānojuma nepieciešamība tiek noteikta pašvaldības teritorijas plānojumā;

17.2. virszemes ūdensobjektu aizsargjoslās.

18. Būvniecība neitrālajā zonā pieļaujama atbilstoši pašvaldības teritorijas plānojumam, ievērojot normatīvajos aktos un dabas aizsardzības plānā noteikto kārtību un ierobežojumus.

6. IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI

Literatūras saraksts

1. Ainavu aizsardzība. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 2000.
2. Anonymous. 2001. The Development and Testing of an Integrated Assessment System for the Ecological Quality of Streams and Rivers throughout Europe using Benthic Macroinvertebrates. Experiences with different stream assessment methods and outlines of an integrated method for assessing streams using benthic macroinvertebrates. 3rd deliverable. Version 31/8/01.
3. BirdLife International, 2004. Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. Cambridge, UK: BirdLife Conservation Series No. 12.
4. Catalogue of Indicator Species of Freshwater Saprobity.– Proc. Latvian Acad. Sci., 1995., 1/2, 122 – 133.
5. Chapman D. (ed.). 1996. Water Quality Assessments. A guide to the use of biota, sediments and water in environmental monitoring. UNESCO/WHO/UNEP, Cambridge, Second edition, 613 p.
6. Clapham, W. B., JR., 1993. Natural ecosystems. Macmillan Publishing Co., Inc., New York, 282 p.
7. Cimdiņš P. (red.) 1995. Praktiskās hidrobioloģijas rokasgrāmata. Rīga: Vide, 71 lpp.
8. Cimdiņš P., Druvietis I., Liepa R., Parele E., Urtāne L., Urtāns A. A Latvian
9. Dabas takas Latvijā. Tūrisma karte. LLTA „Lauku ceļotājs”, 2006.
10. De Pauw N., Chetti P.F., Manzini P., Spaggiari R. 1992. Biological assessment methods for running water. – In: River water quality. Ecological assessment and control. Luxembourg: Office for Publications of the European Communities: 217-249.
11. Eipurs, I., Zīverts, A., 1998. Upes. Latvijas daba: 6. Latvijas Enciklopēdija, Rīga, 7.–9. lpp.
12. Enciklopēdija „Latvijas daba”, izdevniecība „Latvijas enciklopēdija”, 1. – 6. sējums;
13. Gavrilova G., Šulcs V. 1999. Latvijas vaskulāro augu flora. Taksonu saraksts.
14. Gerd Lange, Kurt Lecher. Gewässerregulung, Gewässerpflege. Naturnaher Ausbau und unterhaltung von Fließgewässern. Verlag Paul Parey, 1989., 301
15. Glaževiča, L., 1975. Virszemes ūdeņi. Latvijas ģeogrāfija, „Zinātne”, Rīga, 74. – 89. lpp.
16. Hansen, H.O.&Madsen, B.L. (Eds.). River Restoration 96– Plenary lectures. International Conference, National Environmental Research Institute, Denmark 1997., 151 pp.
17. Kabucis I (red.), 2001. Latvijas biotopi. Klasifikators. Rīga: LDF, 96 lpp.
18. Kabucis I., 2004. Biotopu rokasgrāmata. Rīga: LDF, 160 lpp.
19. Kavacs G. (atb. red.) 1998. Dzīvās dabas taksonu latvisko nosaukumu rādītājs. - Latvijas Daba. Enciklopēdija. 6. Rīga: Preses nams, 187-245.
20. Latvijas Ģeogrāfijas atlants. SIA “Karšu izdevniecība Jāņa sēta”, (dažādi autori O. Nikodemus, A. Pastors u.c.) 1999;
21. Lauku labumi. Tūrisma ceļvedis. LLTA „Lauku ceļotājs”, 2006, 56 lpp;
22. Latvijas Padomju enciklopēdija (LPE). Rīga, Galvenā enciklopēdiju redakcija, 1984;
23. Latvijas PSR dzīvnieku noteicējs. 1. daļa. Bezmugurkaulnieki (red. E. Tauriņš, E. Ozols).Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība, 1957., 871 lpp.
24. Latvijas Sarkanā grāmata, 1998. Bezmugurkaulnieki. Retās un apdraudētās dzīvnieku sugas. Red. Z. Spurs. Rīga, 388.lpp.
25. Lillehammer A. Stoneflies (Plecoptera) of Fennoscandia and Denmark. Copenhagen: Scandinavian Science Press. 1988., 165 pp.
26. Pa Ogres upi. Ūdenstūristu ceļvedis. G. Patmalnieks, 2004;

27. Pastors, A., 1995. Krāces. Latvijas daba: 3. Latvijas Enciklopēdija, Rīga, 15. lpp.
28. Patmalnieks G. 2004. Pa Ogre upi. Ūdenstūristu ceļvedis. Staburaga bērni. Rīga: 48.lpp.
29. Plikšs M, Aleksējevs Ē. 1998. Zivis. Gandrs,
30. Praktiskās hidrobioloģijas rokasgrāmata. Upju bioloģiskās analīzes metodes. P. Cimdiņa red.– Rīga: Vide, 1995., 71 lpp.
31. Priednieks J., Strazds M., Strazds A., Petriņš A. 1989. Latvijas ligzdojošo putnu atlants 1980 – 1984. – J. Vīksne red., Rīga, Zinātne.
32. Priednieks J., Strazds M., Vāverīņš G. 1994. Latvijas putnu skaits. – Putni dabā 4: 3-18.
33. Rehabilitation of rivers for fish, FAO, 1998., 259 p
34. Report of the ICES/HELCOM Workshop on Quality assurance of Benthic measurements in the Baltic Sea, Kiel, Germany, 23 – 25 March 1994.
35. Restoration of Stream Ecosystems – an integrated catchment approach. A training handbook edited by Martina Eiseltova and Jeremy Biggs. IWRB Publication 37, 1995. 170 pp.
36. Robinson C.T., Rushforth S.R., Liepa R. (1995) Relationship of Land Use to diatom Assemblages of Small streams in Latvia. Stream Ecol center Dep. biol.Sci. Idaho State University, Pocatello: 47-59
37. Rudzroga, A., 1995. Hildebrandijas. Latvijas daba: 2. Latvijas Enciklopēdija, Rīga, 152 lpp.
38. Urtāni, L. & A., 1999. Kas ir upe? Bērnu vides skola. Rīga, 31 lpp.
39. Определитель пресноводных беспозвоночных Европейской части СССР (планктон, бентос). Ленинград: Гидрометеиздат, 1977., 510 с.
40. Оценка степени загрязнения вод по организмам планктона и бентоса. Методическое руководство. Красноярский гос. унив., 1982. 20 стр.
41. Хейсин Е. М. Краткий определитель пресноводной фауны. Москва: Государственное учебно-педагогическое издательство. 1962., 147 с.

Projektu materiāli

1. Dabas parka "Ogres ieleja" individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekts. S.O. "Ceļteka", 2004.
2. Latvijas zīdītājdzīvnieku atlanta npublicētie materiāli

Dažādu institūciju sniegtie materiāli

Pagastu un novadu teritorijas plānojumi no RAPLM arhīva

Interneta informācijas avoti:

1. www.aqem.de.
2. www.copeslapa.lv
3. www.campo.lv – SIA Campo;
4. www.celotajs.lv – Latvijas Lauku tūrisma asociācija „Lauku ceļotājs”;
5. www.copeslapa.lv – maksšķerēšanas iespējas Latvijā;
6. www.dap.gov.lv – Dabas aizsardzības pārvalde;
7. www.eco.celotajs.lv – Zaļais sertifikāts;
8. www.kartes.lv – Karšu izdevniecība „Jāņa sēta”;
9. www.latviatourism.lv – Latvijas nacionālais tūrisma portāls;
10. www.latvijasdaba.lv
11. www.lob.lv – Latvijas Ornitoloģijas biedrība;
12. www.lvgma.gov.lv
13. www.lvm.lv – VAS „Latvijas valsts meži”;
14. http://oas.vdc.lv:7779/ml_pub/pls/ML_PUB_WWW.saraksts

15. www.putni.lv – Latvijas putni;
16. <http://vdc2.vdc.lv> (skatīts 25.05.2007.)
17. www.vidm.gov.lv

Pielikumi